EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 7.3.2018
SWD(2018) 202 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o České republice 2018

Průvodní dokument k

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANCE A EUROSKUPINĚ

Evropský semestr 2018: Posouzení pokroku ve strukturálních reformách a v předcházení a nápravě makroekonomické nerovnováhy a výsledky hloubkových přezkumů strukturálních reforem podle nařízení (EU) č. 1176/2011

{COM(2018) 120 final}

OBSAH

Shrnutí 1

1. Hospodářská situace a výhled 4

2. Pokrok v oblasti doporučení pro Českou republiku 12

3. Priority reforem 15

3.1. Veřejné finance a daňový systém 15
3.2. Finanční sektor 20
3.3. Trh práce, vzdělávání a sociální politika 25
3.4. Investice 33
3.5. Odvětvové politiky 39

Příloha A: Přehled 44

Příloha B: Srovnání v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze 49

Příloha C: Standardní tabulky 50

Odkazy 57

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1.1: Hlavní hospodářské, finanční a sociální ukazatele – Česká republika 11
Tabulka 2.1: Roční hodnocení doporučení pro Českou republiku z roku 2017 13
Tabulka 3.1.1: Nové projekce stárnutí obyvatelstva z roku 2018 (v % HDP) 18
Tabulka B.1: Srovnání v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze pro Českou republiku 49
Tabulka C.1: Ukazatele finančního trhu 50
Tabulka C.2: Ukazatele trhu práce a sociální situace 51
Tabulka C.3: Ukazatele trhu práce a vzdělávání 52
Tabulka C.4: Ukazatele v oblasti sociálního začlenění a zdraví 53
Tabulka C.5: Ukazatele výkonnosti produktových trhů a politiky 54
Tabulka C.6: Zelený růst 55

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1.1: Růst reálného HDP a jeho složky 4
Graf 1.2: HND na osobu (PPS) jako podíl EU-28 4

Graf 1.3: Růst potenciálního HDP a hybné síly 5
Graf 1.4: Investice podle kategorií (Česká republika a EU) 6
Graf 1.5: Nedostatek pracovních sil (% respondentů) 7
Graf 1.6: Nominální jednotkové náklady práce (struktura) 8
Graf 1.7: Běžný a kapitálový účet 8
Graf 2.1: Celkové víceleté plnění doporučení z let 2011–2017 (současný stav) 12
Graf 3.1.1: Výpadek příjmů z DPH (2011–2015) 15
Graf 3.1.2: Daňové zatížení rodin s dětmi a bez dětí (2016) 16
Graf 3.1.3: Počet osob s hlavní samostatnou výdělečnou činností 16
Graf 3.1.4: Doba potřebná ke splnění daňových povinností (2016, v hodinách) 17
Graf 3.2.1: Míra nadhodnocení 21
Graf 3.2.2: Ceny rezidenčních nemovitostí a úvěry na jejich nákup 22
Graf 3.2.3: Statistiky stavebních povolení a obytných nemovitostí 22
Graf 3.2.4: Hypoteční úvěry: celkem a nové 23
Graf 3.2.5: Zadluženost domácností a nefinančních podniků 24
Graf 3.3.1: Vývoj na trhu práce 25
Graf 3.3.2: Dopad rodičovství na zaměstnanost 25
Graf 3.3.3: Čisté náklady na péči o dítě pro matku–samoživitelku (2015) 27
Graf 3.3.4: Míra zaměstnanosti podle věku a úrovně vzdělání 28
Graf 3.3.5: Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením podle věkových skupin 29
Graf 3.3.6: Procentní vyjádření rozdílů ve výsledcích studentů v přírodních vědách v závislosti na jejich socioekonomickém postavení (2015) 30
Graf 3.3.7: Předčasné odchody ze vzdělávání podle regionu (2016) 31
Graf 3.4.1: Podíl výrobků špičkové kvality na hodnotě vývozu 34
Graf 3.5.1: Přidaná hodnota ve vysoce a středně technologicky vyspělé výrobě a službách založených na znalostech, v % přidané hodnoty 39
Graf 3.5.2: Investice do silniční infrastruktury (v % HDP) 41

SEZNAM RÁMEČKŮ

Rámeček 1.1: Vývoj směnného kurzu a externí pozice 10
Rámeček 2.1: Hmatatelné výsledky podpory EU pro strukturální změny v České republice 14
Rámeček 3.3.1: Sledování výsledků v souvislosti s evropským pilířem sociálních práv 26
Rámeček 3.4.1: Překážky pro investice a reformy v České republice 38
Rámeček 3.5.1: Nejdůležitější politiky – proces evropského semestru 43

SHRNUTÍ

Vzhledem k výraznému zrychlení hospodářského růstu v roce 2017 má Česká republika dobré předpoklady pro to, aby vyřešila zbývající strukturální problémy. Došlo k obnově hospodářské konvergence, která bude pravděpodobně dále pokračovat, a současná míra nezaměstnanosti je nejnižší ze všech členských států EU od roku 2002. Rostoucí nedostatek pracovních sil, tlaky na dlouhodobou udržitelnost veřejných rozpočtů, regulační a administrativní zátěž a nízké veřejné investice do činností vyžadujících vysokou úroveň znalostí však představují pro ekonomiku dlouhodobé výzvy. Vzhledem k velmi příznivé hospodářské situaci země by vhodné politiky mohly udržitelným způsobem zvyšovat růstový potenciál české ekonomiky a růst by mohl více podporovat začlenění. ([1])

Česká republika zažívá hospodářské oživení. Podle prognózy Komise ze zimy 2018 se reálný HDP v roce 2017 zvýšil o 4,5 % a v roce 2018 i 2019 by měl růst přibližně o 3 %. Růst soukromé spotřeby podporovaný spotřebitelskou důvěrou, rostoucími mzdami a nízkými úvěrovými náklady byl nadále vysoký. Očekává se, že po propadu v roce 2016 se investice v roce 2017 vrátily na vyšší úroveň, a to díky soukromému sektoru a obnovenému čerpání finančních prostředků z EU. Přímé zahraniční investice jsou vysoce produktivní, opírá se o ně více než čtvrtina všech pracovních míst v soukromém sektoru a přes tři čtvrtiny veškerého vývozu. Na druhé straně investice do infrastruktury i nadále zůstávají pod průměrem EU.

Ukazatele trhu práce dosáhly rekordních hodnot, ale zároveň poukazují na omezení pro budoucí růst. S rostoucí mírou zaměstnanosti, která se ve čtvrtém čtvrtletí roku 2017 blížila 80 %, a mírou nezaměstnanosti dosahující 2,5 % čelí země napjaté situaci na trhu práce a rostoucímu nedostatku pracovních sil. Je tedy pravděpodobné, že vzhledem k omezenému prostoru pro další zvyšování míry účasti na trhu práce a k demografickým překážkám se růst zaměstnanosti od roku 2018 postupně zastaví. V důsledku malého počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo budou napjaté podmínky na trhu práce v letech 2018 a 2019 nadále podněcovat rychlejší růst mezd, byť ne natolik výrazně, díky čemuž může soukromá spotřeba zůstat silná.

Inflace překročila 2,0% cílovou hodnotu centrální banky. V roce 2017 dosáhla míra inflace 2,4 %, což představuje oproti 0,6 % v roce 2016 značný nárůst. Posilování koruny po rozhodnutí České národní banky (ČNB) přestat udržovat kurzový závazek vůči euru přitom inflační tlaky tlumí, zejména v případě dováženého zboží a služeb. V letech 2018 a 2019 se očekává zmírnění inflace a její stabilizace přibližně na hodnotě 2% cíle.

Při plnění doporučení z roku 2017 vykázala Česká republika určitý pokrok. V oblasti dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí dosáhla omezeného pokroku. K určitému pokroku došlo při zlepšování rámce pro boj s korupcí a zadávání veřejných zakázek a při zjednodušování postupů pro udělování stavebních povolení. Rozšířily se služby elektronické veřejné správy a mírně se zlepšila kvalita výzkumu a vývoje. Určitý pokrok byl zaznamenán rovněž v oblasti podpory zaměstnávání skupin nedostatečně zastoupených na trhu práce.

Česká republika ve většině oblastí buď dosáhla svých cílů v rámci strategie Evropa 2020, nebo je na dobré cestě k jejich dosažení. Řadí se k nim chudoba či sociální vyloučení, zaměstnanost, obnovitelná energie, emise skleníkových plynů a terciární vzdělávání. Je zapotřebí přijmout další opatření s cílem omezit rostoucí míru předčasných odchodů ze vzdělávání, zlepšit energetickou účinnost a dosáhnout cíle v oblasti výzkumu a vývoje.

Pokud jde o ukazatele srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů, na nichž se zakládá evropský pilíř sociálních práv, má Česká republika poměrně dobré výsledky, stále však v této oblasti čelí výzvám. Trh práce je silný, přetrvává však problém v podobě nízké míry účasti žen s malými dětmi a ohrožených skupin na trhu práce. V České republice je ovšem velmi nízká příjmová nerovnost a velmi malý podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením.

([1]) Tato zpráva hodnotí hospodářství České republiky z hlediska roční analýzy růstu vypracované Evropskou komisí a zveřejněné dne 22. listopadu 2017. Komise v této analýze vyzývá členské státy EU, aby prováděly reformy, díky nimž bude evropská ekonomika produktivnější a odolnější a bude více podporovat začlenění. Měly by se při tom zaměřit na tři složky trojúhelníku hospodářské politiky – posílení investic, uskutečňování strukturálních reforem a odpovědnou fiskální politiku.

Hlavní strukturální problémy analyzované v této zprávě, které poukazují na konkrétní výzvy pro české hospodářství, jsou následující:

- **Obavy vzbuzuje stále složitější daňový systém.** Výběr daní se zlepšil, ale četnost změn a vyšší náklady na dodržování předpisů jsou pro podniky znepokojivé. Reforma právních předpisů o dani z příjmu ještě není dokončena. Daňové zatížení nesezdaných osob s nízkými příjmy zůstává vysoké.

- **Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí se zhoršila a výdaje související se stárnutím obyvatelstva jsou důvodem ke znepokojení.** Ačkoliv krátkodobý a střednědobý fiskální výhled se zdá být solidní, očekávané zvýšení výdajů na důchody a nízká nákladová efektivnost zdravotnictví představují dlouhodobá rizika. Nezávislá rozpočtová rada dosud nezahájila činnost a koordinace fiskálních a rozpočtových politik mezi různými orgány státní správy je stále problematická.

- **Ceny bydlení v kontextu vysoké poptávky, omezené nabídky a regulačních překážek rychle stoupají.** Od roku 2013 rostou ceny bydlení rychleji než nominální důchod, zejména v Praze. Přestože vláda se snaží postupy zjednodušit, stavební předpisy nadále zatěžují nabídku bydlení, což přispívá k růstu cen. Český trh se zařadil k nejrychleji rostoucím trhům v EU, a růst úvěrů je proto nadále značný. Centrální banka má jen omezené nástroje k zajištění stability, probíhají však diskuse o stanovení závazných úvěrových limitů.

- **Některé prvky regulační a administrativní zátěže odrazují od dalších investic.** Přetrvávající problémy týkající se řízení o vydání stavebního povolení pro domácnosti byly částečně vyřešeny novelizací stavebního zákona. Platební morálka se v roce 2017 zhoršila a náklady na řešení platební neschopnosti zůstávají nad průměrem EU. Pomalejší začátek programového období ESI fondů 2014–2020 a určité problémy s jejich implementací vedly k nízkému čerpání fondů EU, zejména v oblastech, jako je energetická účinnost či širokopásmová infrastruktura.

- **Byly podniknuty kroky ke zlepšení rámce pro zadávání veřejných zakázek a protikorupčního plánu.** Postupy zadávání veřejných zakázek měly být zlepšeny specifickými vzdělávacími programy a iniciativami ke zvýšení transparentnosti. Vytváření společných zadávacích řízení však zůstává velkou výzvou. Korupce pak představuje trvalý problém, který má negativní dopad na podnikatelské prostředí. Byly sice přijaty různé reformy, ale protikorupční plán dosud nebyl zcela dokončen.

- **Navzdory vysoké poptávce po pracovní síle jsou některé skupiny na trhu práce i nadále nedostatečně zastoupeny.** Rozdíly mezi ženami a muži v oblasti mezd a zaměstnanosti zůstávají vysoké, a to i přes nedávná opatření, která vedla k flexibilnější rodičovské dovolené a ke zvýšení počtu zařízení péče o děti. Účast osob s nízkou kvalifikací a zdravotně postižených na trhu práce je stále nízká. Přestože podíl osob ohrožených chudobou patří celkově k nejnižším, v řadě lokalit narůstá počet sociálně vyloučených osob, zvyšuje se zadlužení a vyloučení z přístupu k bydlení.

- **Atraktivnost učitelského povolání zůstává i přes nedávná zvýšení platů nízká.** Výsledky vzdělávání jsou nadále silně ovlivněny socioekonomickým zázemím studentů. Je třeba plně provést opatření v oblasti inkluzivního vzdělávání, zejména co se týče romských dětí. Nízká míra předčasných odchodů ze vzdělávání v rozporu s vývojem v EU vzrostla. Na druhou stranu se nadále zvyšuje míra dosažení terciárního vzdělání.

- **Přestože se česká ekonomika nadále posouvá směrem k činnostem vyžadujícím vyšší úroveň znalostí, systém výzkumu a vývoje stále zatěžuje několik problémových míst.** Patří mezi ně vznikající nedostatek kvalifikovaných lidských zdrojů, nízká úroveň spolupráce veřejného a soukromého sektoru a poměrně nízká výkonnost veřejné vědecké základny. Ačkoli zahraniční financování výzkumu a vývoje roste, domácí podniky své výdaje na tuto oblast snížily.

- **Služby elektronické veřejné správy se zlepšují, ale zůstávají pod průměrem EU.**

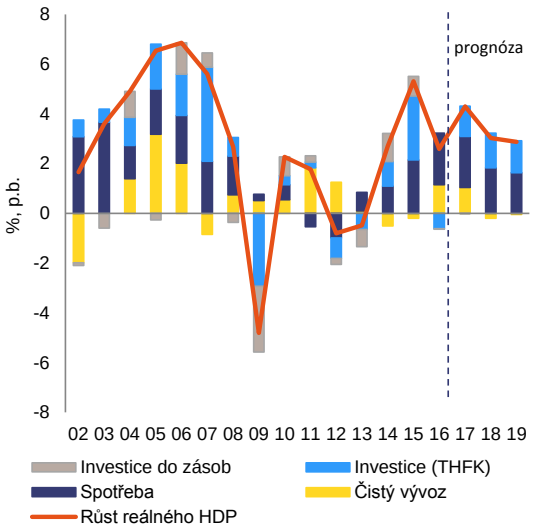
Bylo přijato několik iniciativ s cílem umožnit bezpečný přístup ke službám elektronické veřejné správy. V roce 2018 se plánuje zavedení elektronického občanského průkazu a dalších digitálních iniciativ.

1. HOSPODÁŘSKÁ SITUACE A VÝHLED

Hospodářský růst

Česká republika zažívá hospodářské oživení. Po mírné recesi v letech 2012 a 2013 rostl reálný HDP v období 2014 až 2016 v průměru o 3,5 % ročně. Na základě prognózy Komise ze zimy 2018 se předpokládá, že po růstu ve výši 2,6 % v roce 2016 zrychlil růst reálného HDP v roce 2017 díky silné domácí i vnější poptávce na 4,5 % (graf 1.1). Předpokládá se, že rychle se zvyšující mzdy v roce 2017 podporovaly robustní růst spotřeby domácností. Po výrazném poklesu v roce 2016 zřejmě rovněž došlo k nové vlně investic, která přispěla k neobvykle vysoké míře hospodářského růstu zaznamenané v roce 2017. Přestože investice veřejného sektoru nízkou úroveň z roku 2016 zatím nepřekonaly, investice soukromého sektoru podle odhadů značně stouply. Předpokládá se také, že čistý vývoz v roce 2017 přinesl pozitivní příspěvek k HDP, a to v situaci silné vnější poptávky a jen pomalého zvyšování úrovně dovozu. To je zvláště významné vzhledem k výraznému oživení investic a vysoké dovozní náročnosti investic a vývozu v České republice.

Graf 1.1: **Růst reálného HDP a jeho složky**

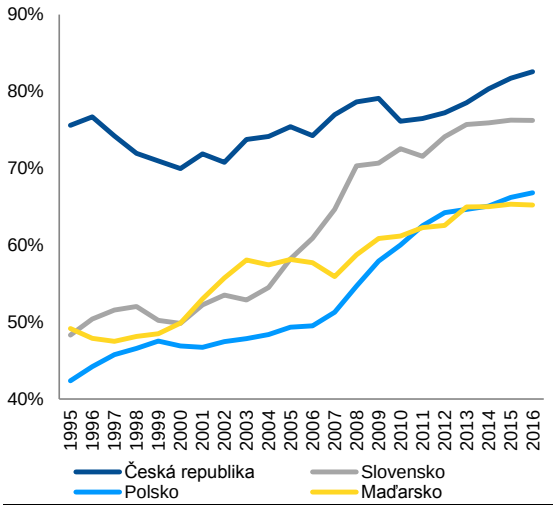

Zdroj: AMECO, prognóza Komise ze zimy 2018

Růst HDP by se měl v letech 2018 a 2019 podle předpovědi stabilizovat přibližně na 3 %. Hlavní omezení stojící za nižší mírou růstu HDP a soukromé spotřeby očekávanou v nadcházejících letech představuje nedostatek pracovních sil. Očekává se výrazné navýšení investic, protože společnosti – zejména ve zpracovatelském průmyslu – více investují do strojů, aby rostoucí nedostatek pracovních sil vykompenzovaly. Předpokládá se, že značný obchodní přebytek České republiky se bude v časovém horizontu prognózy mírně snižovat, jelikož dovoz pravděpodobně v letech 2018 a 2019 poroste o něco rychleji než vývoz.

Česká republika se díky značnému růstu přiblížila průměru EU. V období let 2003 až 2008 se příjem na osobu i mzdy trvale sbližovaly s úrovní EU tak, jak bylo možné očekávat na základě jejich počáteční úrovně (Arpaia, A. a Thirion, G., 2017). Globální krize však tento vývoj zřejmě dočasně pozastavila. V roce 2015 začalo díky zvyšování reálné mzdy a produktivity opět docházet ke konvergenci. Základem tohoto procesu byly zdravé hospodářské politiky podporující zahraniční i domácí investice a značná finanční podpora v podobě strukturálních fondů EU.

Graf 1.2: **HND na osobu (PPS) jako podíl EU-28**

Zdroj: AMECO, Evropská komise

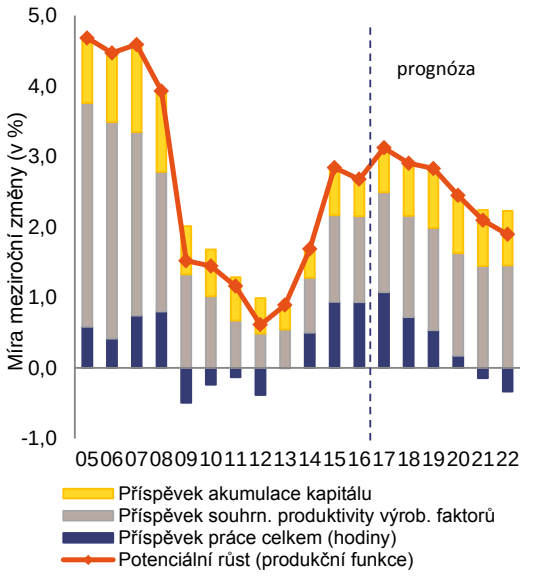
Mezi lety 2000 a 2016 vzrostl český hrubý národní důchod (HND) ([2]) na osobu (při přepočtu pomocí parity kupní síly) ze 72,0 % na 82,6 % průměru EU-28, což představuje

([2]) Pro země s významným objemem přímých zahraničních investic (PZI) jako Česká republika, kde mohou dividendy související s PZI vyplácené do zahraničí a další odtoky výnosů způsobovat rozdíly mezi HDP a HND, představuje HND přesnější obrázek národního důchodu, který je k dispozici pro domácí hospodářské činnosti, než HDP.

nárůst o 10,6 procentního bodu (graf 1.2). Hlavní hnací silou sbližování byl rychlejší růst nominálního HND v České republice ve srovnání s průměrem EU. Naproti tomu rychlejší zvyšování úrovně cen v České republice oproti zbytku EU její hospodářskou konvergenci zpomalovalo.

Velký příliv přímých zahraničních investic (PZI) byl významnou hnací silou konvergence. Avšak podobně jako v jiných zemích v regionu se jejich výše oproti úrovni zaznamenané v prvních letech dvacátého prvního století snížila. Odpovídající příliv PZI vedl nejen ke značným produktivním investicím, ale pravděpodobně také podpořil růst produktivity, jelikož umožnil rychlý transfer technologií a dovedností ve výrobním sektoru. Příliv PZI usnadňovala relativně nízká úroveň mezd v České republice a blízkost nejrozvinutějších evropských trhů. Toto příznivé prostředí vedlo k významným investicím do průmyslových oblastí i k investicím „na zelené louce" orientovaným na vývoz.

Graf 1.3: **Růst potenciálního HDP a hybné síly**

Zdroj: Evropská komise

Existuje riziko, že růst potenciálního HDP bude omezen nepříznivým demografickým vývojem (graf 1.3). V roce 2016 tempo růstu pokleslo, avšak v roce 2017 vzrostlo podle odhadů přibližně na 3 %, a to díky nárůstu odpracovaných hodin a zvýšení souhrnné produktivity výrobních faktorů. Od roku 2018 by měl potenciální růst podle prognózy postupně klesat až na 2 % v roce 2022 v důsledku nepříznivé demografické situace a omezeného zvyšování produktivity. Očekává se, že tempo růstu reálného HDP bude v letech 2018 a 2019 o něco vyšší než odhadovaná míra potenciálního růstu, čímž se ještě zvětší kladná produkční mezera. Z toho vyplývá, že kdyby hospodářský rozmach pokračoval tímto tempem, pravděpodobně by měl inflační charakter.

Rizika pro předpokládaný růst jsou vychýlena směrem dolů. Tlak na mzdy spojený s nedostatkem pracovní síly by mohl snížit nákladovou konkurenceschopnost vývozu, pokud bude růst mezd trvale vyšší než růst produktivity. Posilování koruny od dubna 2017 by mohlo tento trend podpořit, přestože možný negativní dopad na český vývoz se považuje za mírnější vzhledem k vysokému podílu zahraniční přidané hodnoty. Posilování směnného kurzu má rovněž protiinflační vliv na dovozní ceny, a tím brání výraznějšímu růstu spotřebitelských cen. Další přetrvávající riziko představuje potenciální zpomalení světového obchodu, jelikož Česká republika je vzhledem ke své vysoké otevřenosti vystavena vnějším výkyvům poptávky ze strany hlavních obchodních partnerů. Ceny bydlení rostly v letech 2016 a 2017 rychleji než mzdy, což má negativní vliv na cenovou dostupnost bydlení (viz oddíl 3.2). V této souvislosti by mělo zvyšování úrokových sazeb od druhého pololetí roku 2017 řešit inflační tlaky, zatímco makroobezřetnostní doporučení mají za cíl zklidnit trh poskytování bankovních úvěrů a trh s bydlením (viz oddíl 3.2).

Inflace a měnová politika

Inflace se po třech letech na nízké úrovni dostala v roce 2017 nad 2,0% cílovou hodnotu centrální banky. Inflace harmonizovaného indexu spotřebitelských cen v roce 2017 dosáhla 2,4 %, což oproti 0,6 % z roku 2016 představuje výrazný nárůst. Hlavním faktorem bylo zvyšování cen potravin a služeb. Podle prognózy Komise ze zimy 2018 se očekává, že inflace bude i nadále vyšší než v eurozóně. Vzhledem k pokračujícímu růstu cen potravin a služeb se očekává, že meziroční inflace zůstane v roce 2018 na 2,4 %. V roce 2019 se podle prognózy stabilizuje na úrovni 2% inflačního cíle ČNB, možná též díky dalšímu zpřísnění měnové politiky.

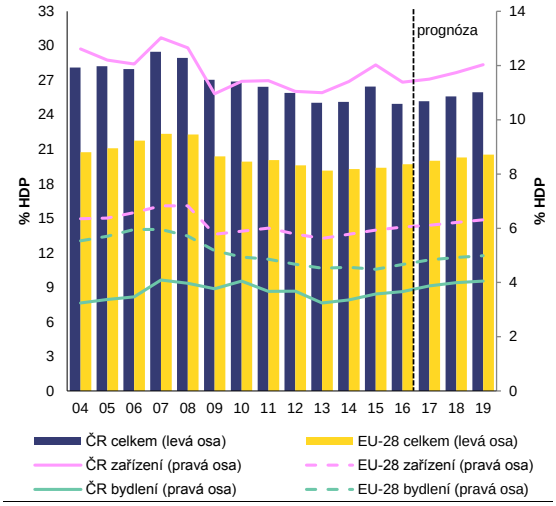
Česká národní banka (ČNB) přestala používat kurzový závazek jako dodatečný nástroj

měnové politiky. V dubnu 2017 ukončila ČNB svůj kurzový závazek, který zavedla v listopadu 2013 (viz rámeček 1.1). Posilování koruny, které po tomto rozhodnutí následovalo, tlumí inflační tlaky, zejména u dováženého zboží a služeb. ČNB v srpnu 2017 jako první centrální banka v EU od roku 2012 zvýšila úrokové sazby. Poté následovala další dvě zvýšení, čímž základní sazba dosáhla 0,75 % (únor 2018). Reálný efektivní směnný kurz s použitím deflátoru jednotkových nákladů práce v roce 2017 podle prognózy posílil o 5,5 % (prognóza Komise z podzimu 2017). V roce 2018 se předpokládá o něco menší apreciace (4,7 %).

Investice

Investiční vyhlídky České republiky jsou příznivé. Údaje z poslední doby ukazují obecný a široce založený růst investic, který je v poměru k HDP i nadále nad průměrem EU (graf 1.4). Tento výhled podporují pozitivní očekávání, pokud jde o hospodářský růst, nový cyklus evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy), velmi výhodné finanční podmínky, nedostatek pracovních sil a velká poptávka po bydlení v kontextu omezené nabídky (viz rámeček 3.4.1). Poměrně nízké investice do bydlení v posledním desetiletí ve srovnání s průměrem EU mohou také poukazovat na další zaostávání nabídky za poptávkou. Existenci této situace by potvrzovaly zvyšující se ceny nemovitostí (viz oddíl 3.2).

Graf 1.4: **Investice podle kategorií (Česká republika a EU)**

Zdroj: AMECO, prognóza Komise z podzimu 2017

Výdaje domácností

Soukromá spotřeba vzrostla v letech 2015 a 2016 o více než 3,5 % a očekává se, že i v nadcházejících letech bude hlavní hnací silou růstu reálného HDP, neboť ji podporuje silný trh práce a nízké úvěrové náklady. Podle prognózy Komise z podzimu 2017 by se výdaje domácností měly v roce 2017 zvýšit o 3,5 % a v příštích dvou letech pak v tempu mírně polevit z důvodu zpomalení růstu zaměstnanosti. Vzhledem k rekordně nízké míře nezaměstnanosti a stále většímu nedostatku pracovních sil se očekává růst mezd. Nominální mzda by se měla v období 2017–2019 podle prognózy zvyšovat v průměru o 6,4 % ročně, tedy mnohem více než inflace spotřebitelských cen. V této souvislosti se očekává, že reálný disponibilní příjem domácností v letech 2017 a 2018 poroste o 2,8 % a poté v roce 2019 mírně zpomalí na 2,4 %.

Výdaje domácností podporuje rovněž důvěra spotřebitelů a nízké úvěrové náklady. Spotřebitelská důvěra dosáhla ve čtvrtém čtvrtletí 2017 rekordní úrovně, přičemž se již od roku 2014 trvale drží nad dlouhodobým průměrem. Silná důvěra spotřebitelů spolu s nízkými úvěrovými náklady přispěly ke zvyšující se zadluženosti domácností, která v roce 2016 rostla rychleji než disponibilní příjmy (viz oddíl 3.2 o soukromé zadluženosti). Míra úspor domácností v roce 2016 mírně poklesla na 11,2 % a očekává se, že v období 2017 až 2019 se bude dále lehce snižovat, přičemž ovšem zůstane nad 10 % (prognóza Komise z podzimu 2017).

Sociální situace

Česká republika má jednu z nejnižších úrovní příjmové nerovnosti v EU, ale riziko chudoby a výsledky vzdělávání velmi závisí na rodinném zázemí. Příjmy nejbohatších 20 % obyvatelstva byly v roce 2016 přibližně 3,5krát vyšší než příjmy 20 % nejchudších domácností. Tento podíl zůstává od roku 2005 stálý ([3]). Stabilní míra nerovnosti odráží skutečnost, že reálné disponibilní příjmy domácností se v posledních letech zvyšují v rámci

([3]) Měřeno koeficientem příjmové nerovnosti kvintilů S80/S20. Jedná se o poměr celkového objemu příjmů připadajících na 20 % obyvatel s nejvyššími příjmy (horní kvintil) k objemu příjmů připadajících na 20 % obyvatel s nejnižšími příjmy (nejnižší kvintil). Příjmy se měří jako ekvivalizovaný disponibilní příjem.

celého rozdělení příjmů poměrně rovnoměrně. To spolu s nízkou a stále klesající nezaměstnaností a podílem osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením ukazuje na hospodářský růst, který relativně podporuje začlenění. Nízkou míru nerovnosti v České republice lze vysvětlit poměrně rovnoměrným rozdělením tržních příjmů, tj. příjmů domácností před zdaněním a sociálními transfery. Rozdíl mezi nerovností tržních příjmů a nerovností disponibilních příjmů (tj. po zdanění a transferech) je podobný jako průměr v EU, což naznačuje, že český daňový systém a systém sociálních dávek funguje v souladu s průměrem EU, pokud jde o snižování nerovnosti.

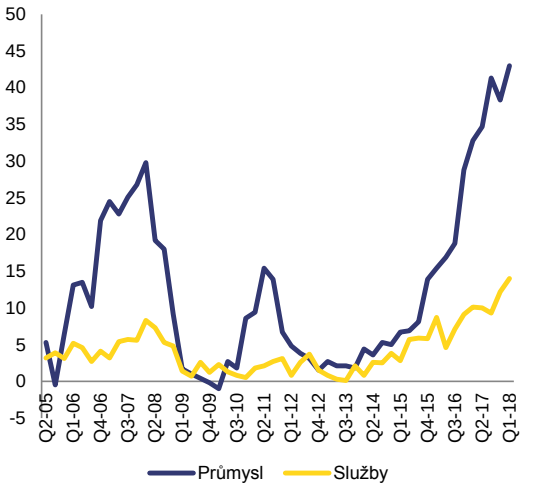
Stále však existuje značná nerovnost příležitostí mezi socioekonomickými skupinami. Riziko chudoby u dětí rodičů s nízkou kvalifikací patří k nejvyšším v EU, kdežto u dětí vysoce kvalifikovaných osob naopak k nejnižším. Výsledky vzdělávání se také značně liší. Rozdíly ve výsledcích šetření PISA 2015 u přírodovědné gramotnosti, které lze připsat rodinnému zázemí, se řadily k nejvyšším v EU (viz oddíl 3.3).

Trh práce

Český trh práce má jedny z nejlepších výsledků v EU, i když budoucí růst může omezit zvyšující se nedostatek pracovní síly. Míra zaměstnanosti v průběhu posledních šesti let neustále stoupala a ve třetím čtvrtletí 2017 dosáhla 78,9 %. Očekává se, že celkový růst zaměstnanosti v průběhu nadcházejících čtvrtletí zpomalí, neboť prostor pro další zvyšování účasti na trhu práce je omezený (viz oddíl 3.3). Míra nezaměstnanosti výrazně poklesla, ve čtvrtém čtvrtletí 2017 dosáhla 2,5 % a v současnosti je nejnižší v EU. Roční průměr za rok 2017 činí 2,9 % a předpokládá se, že během příštích dvou let bude stále na této úrovni (prognóza Komise z podzimu 2017). V české ekonomice je téměř plná zaměstnanost, takže se začíná projevovat nedostatek pracovních sil, který stimuluje růst mezd. V prvním čtvrtletí roku 2018 uvádělo nedostatek pracovních sil jako faktor omezující produkci 43 % výrobců (graf 1.5).

I přes mimořádnou výkonnost trhu práce jsou jeho výsledky stále výrazně horší v případě pracovníků s nízkou kvalifikací a žen s malými dětmi. Nezaměstnanost nepřiměřeně postihuje osoby s primárním a nižším sekundárním vzděláním, které představují pouhých 9 % obyvatel v produktivním věku. Vzhledem k nedostatku pracovních sil existuje prostor pro zvyšování účasti žen na trhu práce, jíž stále brání nedostatek cenově dostupné péče o děti (navzdory nedávnému nárůstu počtu zařízení péče o děti). Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů je v České republice obzvláště vysoký u žen ve středním věku. Mateřství má významný dopad na míru účasti na trhu práce, což souvisí s malou nabídkou cenově dostupné péče o děti, dlouhou rodičovskou dovolenou, malým využíváním pružné pracovní doby a nedostatkem zařízení dlouhodobé péče. V roce 2015 byla v nějakém druhu formální péče o děti pouze 3 % dětí mladších tří let. V roce 2016 se tento podíl mírně zvýšil na 4,7 %.

Graf 1.5: **Nedostatek pracovních sil (% respondentů)**

Zdroj: Evropská komise (ukazatel podnikatelského klimatu)

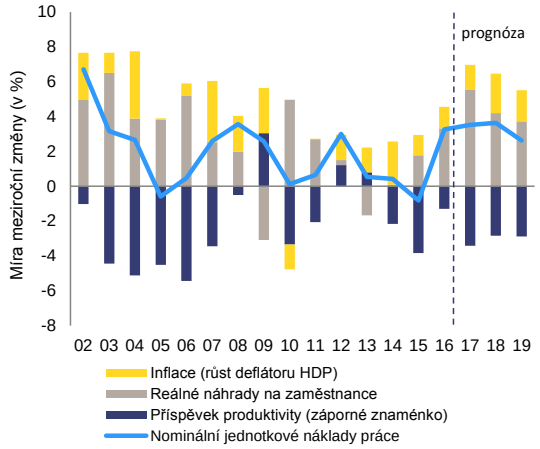
Konkurenceschopnost

Po záporném růstu v roce 2015 se nominální jednotkové náklady práce v roce 2016 začaly zvyšovat (3,3 % meziročně) (viz graf 1.6). To bylo na jedné straně způsobeno zpomalením růstu produktivity, především v důsledku mírného poklesu produktivity na trhu služeb a ve stavebnictví, zatímco produktivita ve zpracovatelském odvětví nadále rostla. Na druhé straně nominální náhrady na zaměstnance se v roce 2016 zvýšily o 4,6 %, tedy více než v letech 2014 a 2015 (3 %).

Reálné mzdy mají podle předpokladů v roce 2017 výrazně růst a dále tak podporovat sbližování reálných mezd s EU-28, a to

v důsledku rekordně nízkého počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo. Na základě prognózy Komise z podzimu 2017 se očekává, že nominální náhrady na zaměstnance v roce 2017 stouply o 7,1 %. V roce 2018 by měly mírně zpomalit (6,6 %) vzhledem k uvolnění inflačních tlaků a možnému posilování směnného kurzu. V důsledku toho se v letech 2017 a 2018 předpokládá další zvyšování nominálních jednotkových nákladů práce přibližně o 3½ % (viz graf 1.6).

Graf 1.6: **Nominální jednotkové náklady práce (struktura)**

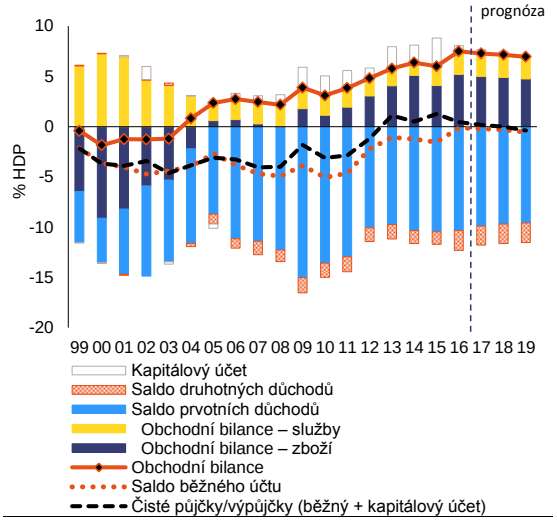
Zdroj: Prognóza Komise z podzimu 2017

Externí pozice

Obchodní bilance České republiky je výrazně kladná (graf 1.7). V roce 2016 bylo zaznamenáno kladné saldo zahraničního obchodu ve výši 7,5 % HDP, což pomohlo zmírnit schodek běžného účtu. Podle prognózy Komise z podzimu 2017 se očekává, že obchodní bilance v roce 2017 mírně poklesla a v následujících dvou letech se bude dále snižovat (až na 6,9 % v roce 2019). Růst vývozu by měl být podle předpokladů v letech 2018 a 2019 stabilní díky oživení světového obchodu a pozitivním vyhlídkám hlavních obchodních partnerů české ekonomiky. Na druhou stranu vzhledem ke zvýšení domácích investic a relativně vysokému podílu dovozu na nich pravděpodobně v celém horizontu prognózy poroste dovoz mírně rychleji než vývoz.

Saldo primárních důchodů je setrvale záporné. To je do značné míry způsobeno odlivem ve formě dividend zahraničním investorům. Podle prognózy má saldo primárních důchodů spíše stagnovat, s posunem z –6,4 % HDP v roce 2016 na –6,2 % v roce 2019 (prognóza Komise z podzimu 2017). Předpokládá se, že saldo běžného účtu se mezi lety 2017 (–0,2 % HDP) a 2019 (–0,6 %) mírně zhorší vzhledem ke snížení obchodního přebytku.

Graf 1.7: **Běžný a kapitálový účet**

Zdroj: Eurostat, údaje z národních účtů; prognóza Komise z podzimu 2017

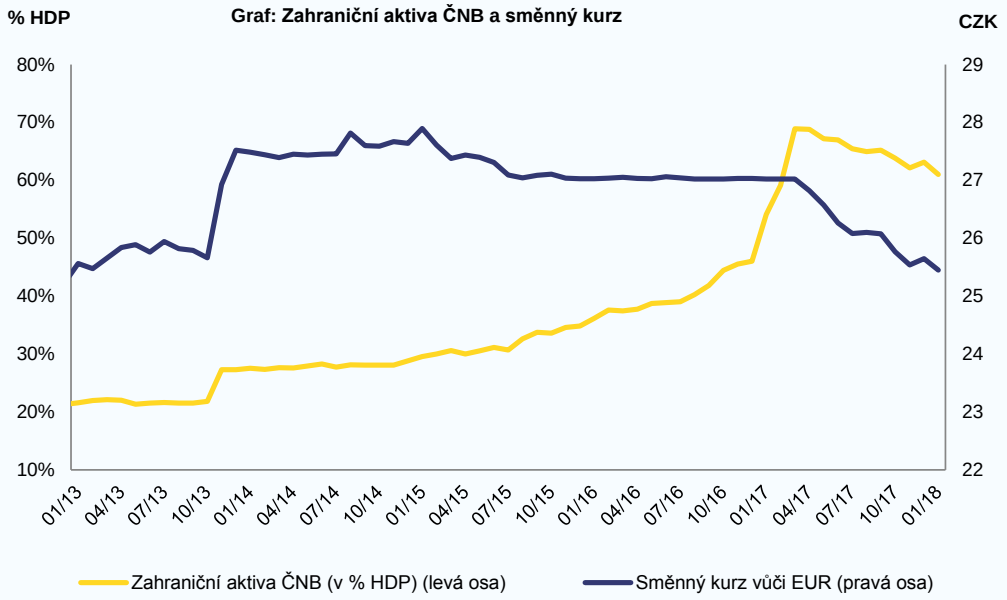
Veřejné finance

Veřejné finance by se měly v časovém horizontu prognózy udržet v přebytku. Současný rozpočtový přebytek je založen na růstu generujícím vyšší daňové příjmy. Konkrétně příjmy z přímých daní rostou díky zvyšující se úrovni mezd, zatímco příjmy z DPH by měla nadále zlepšovat opatření, která mají zamezit daňovým únikům (viz oddíl 3.1). Pokud jde o výdajovou stranu rozpočtu, v listopadu 2017 se zvýšily platové stupnice ve veřejném sektoru, a to o 10 % ve veřejné správě a o 15 % u učitelů. Očekává se, že v úrovni veřejných výdajů se v roce 2018 plně odrazí toto zvýšení platů a také další výdaje na vyšší důchody a dávky sociálního zabezpečení. Veřejné investice by měly podle předpovědi v roce 2018 mírně vzrůst vzhledem ke lhůtě pro fondy EU spojené s projektovými závazky z roku 2015. Úspory z nižších nákladů na dluhovou službu byly v předchozích letech značné, od roku 2017 ale pravděpodobně budou klesat.

Navzdory předpokládaným lepším výsledkům celkového salda se předpovídá, že strukturální přebytek se mírně sníží. To je důsledkem zvětšující se kladné mezery výstupu. Očekává se však, že v roce 2017 zůstane strukturální saldo v přebytku přibližně ve výši 0,8 % HDP. V dalších dvou letech by měl strukturální přebytek podle předpokladů klesnout zhruba na nulu. Poměr dluhu k HDP se má dále snižovat a v roce 2019 by měl činit přibližně 32,5 % HDP (prognóza Komise z podzimu 2017).

Rámeček 1.1: **Vývoj směnného kurzu a externí pozice**

Bankovní rada České národní banky dne 6. dubna 2017 ukončila svůj kurzový závazek a umožnila kolísání směnného kurzu české koruny (CZK) v souladu s tržními podmínkami. Od listopadu 2013, kdy ČNB začala směnný kurz využívat jako nástroj měnové politiky, se její zahraniční aktiva do konce března 2017 více než ztrojnásobila na přibližně 70 % HDP v důsledku intervencí na devizovém trhu, jež byly nezbytné pro boj proti spekulativnímu nákupu aktiv denominovaných v CZK. Směnný kurz poté posiloval z 27 CZK/EUR v dubnu 2017 až na průměrných 25,4 v lednu 2018. Pokud by směnný kurz zůstal na této úrovni nebo by dále posiloval, pravděpodobně by tím tlačil na snižování inflace. Apreciace koruny by také mohla ovlivnit hodnotu zahraničních aktiv ČNB, která do ledna 2018 poklesla na 61 % HDP. Vzhledem k velkému objemu zahraničních aktiv v rozvaze ČNB by trvalé posilování koruny mohlo vést k finančním ztrátám.

Zdroj: směnný kurz: ECB, zahraniční aktiva: ČNB, HDP: Eurostat (čtvrtletní národní účty, neočištěné údaje, v běžných cenách). Pro každý měsíc je použit roční HDP založený na daném čtvrtletí a třech čtvrtletích předchozích. U posledních měsíců (kde není k dispozici čtvrtletní HDP) se jako náhrada používá HDP za předchozí čtvrtletí.

Minimální směnný kurz ČNB a související intervence na devizovém trhu měly znatelný dopad na odvětvové složení investiční pozice České republiky vůči zahraničí. Přestože čistá investiční pozice ČNB vůči zahraničí se díky akumulaci zahraničních aktiv zlepšila, pozice bankovního sektoru (kromě ČNB) a sektoru vládních institucí se zhoršila, i když v poněkud menší míře. Na základě výsledných údajů o platební bilanci za rok 2016 by českým vývozcům trvalo více než 10 let, než by své devizové příjmy v plném rozsahu převedli nákupem veškerých pozic v CZK, jež zahraniční investoři od roku 2013 získali.

Nadměrná apreciace koruny vůči euru by mohla mít nepříznivý dopad na nákladovou konkurenceschopnost českého vývozu. Jelikož Česká republika je malá otevřená ekonomika, její vývozní podniky při jednání s dovozci, sídlícími převážně v eurozóně, nemohou ceny příliš ovlivnit. To by pak při převedení na koruny vedlo ke snížení ziskového rozpětí z prodeje v zahraničí. Tento účinek by však měl být částečně kompenzován vysokým podílem zahraniční přidané hodnoty na českém vývozu. Navzdory výraznému posilování reálného efektivního směnného kurzu ve třetím čtvrtletí 2017 (+3,5 % oproti předchozímu čtvrtletí) se směnné relace v tomto období mezičtvrtletně zlepšily o 0,8 %.

Tabulka 1.1: **Hlavní hospodářské, finanční a sociální ukazatele – Česká republika**

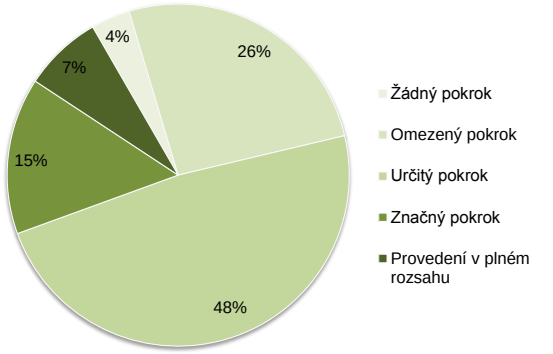
						prognóza		
	2004–07	2008–12	2013–14	2015	2016	2017	2018	2019
Reálný HDP (meziročně)	6,0	0,2	1,1	5,3	2,6	4,5	3,2	2,9
Potenciální růst (meziročně)	4,5	1,7	1,3	2,8	2,7	3,1	2,9	2,8
Soukromá spotřeba (meziročně)	3,7	0,5	1,2	3,7	3,6	.	.	.
Veřejná spotřeba (meziročně)	0,1	-0,2	1,8	1,9	2,0	.	.	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu (meziročně)	7,4	-1,8	0,7	10,2	-2,3	.	.	.
Vývoz zboží a služeb (meziročně)	18,1	4,2	4,3	6,0	4,5	.	.	.
Dovoz zboží a služeb (meziročně)	15,7	2,9	4,9	6,8	3,4	.	.	.
Příspěvek k růstu HDP:								
Domácí poptávka (meziročně)	3,9	-0,3	1,1	4,7	1,5	.	.	.
Zásoby (meziročně)	0,7	-0,5	0,2	0,8	0,0	.	.	.
Čistý vývoz (meziročně)	1,4	1,0	-0,2	-0,2	1,2	.	.	.
Příspěvek k růstu potenciálního HDP:								
Práce celkem (v hodinách) (meziročně)	0,5	-0,1	0,2	0,9	0,9	1,1	0,7	0,5
Akumulace kapitálu (meziročně)	1,0	0,7	0,4	0,7	0,5	0,6	0,7	0,8
Souhrnná produktivita výrobních faktorů (meziročně)	3,0	1,1	0,7	1,2	1,2	1,4	1,4	1,5
Mezera výstupu	3,5	-0,2	-2,8	-0,2	-0,2	0,9	1,0	1,1
Míra nezaměstnanosti	7,2	6,4	6,6	5,1	4,0	3,0	2,9	2,9
Deflátor HDP (meziročně)	2,0	0,9	2,0	1,2	1,2	1,4	2,3	1,8
Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP, meziročně)	2,3	2,7	0,9	0,3	0,6	2,4	2,4	2,0
Nominální odměna na zaměstnance (meziročně)	6,0	2,3	1,2	3,0	4,6	7,1	6,6	5,6
Produktivita práce (reálná, na zaměstnanou osobu, meziročně)	4,6	0,3	0,7	3,8	1,3	.	.	.
Jednotkové náklady práce (ULC, celé hospodářství, meziročně)	1,3	2,0	0,5	-0,8	3,3	3,5	3,6	2,6
Reálné jednotkové náklady práce (meziročně)	-0,7	1,0	-1,4	-2,0	2,0	2,1	1,3	0,8
Reálný efektivní směnný kurz (ULC, meziročně)	3,7	1,7	-4,3	-2,5	3,6	5,7	6,6	0,7
Reálný efektivní směnný kurz (HICP, meziročně)	3,1	2,1	-3,8	-0,6	2,5	3,4	5,2	.
Míra úspor domácností (čisté úspory jako procento čistého disp. příjmu)	6,4	6,9	6,1	6,8	6,0	.	.	.
Tok soukromých úvěrů, po konsolidaci (v % HDP)	7,0	3,5	3,0	0,3	4,4	.	.	.
Zadluženost soukromého sektoru, po konsolidaci (v % HDP)	51,3	67,3	72,6	68,1	68,7	.	.	.
z toho zadluženost domácností, po konsolidaci (v % HDP)	18,2	28,8	31,1	30,3	31,3	.	.	.
z toho zadluženost nefin. podniků, po konsolidaci (v % HDP)	33,1	38,5	41,5	37,8	37,4	.	.	.
Hrubé úvěry v selhání (% celk. dluhových nástrojů a celk. úvěrů a jiných pohledávek) (2)	.	.	.	.	3,4	.	.	.
Podniky, čisté půjčky (+) nebo čisté výpůjčky (–) (v % HDP)	-3,1	-1,2	0,2	-0,1	-1,5	-2,6	-2,4	-2,4
Podniky, hrubý provozní přebytek (v % HDP)	29,1	28,9	29,6	31,1	30,5	30,1	30,4	30,6
Domácnosti, čisté půjčky (+) nebo čisté výpůjčky (–) (v % HDP)	1,6	2,3	2,2	2,0	1,4	1,6	1,6	1,4
Index cen bydlení, očištěný o inflaci (meziročně)	4,7	-1,0	0,5	3,8	6,7	.	.	.
Investice do bydlení (v % HDP)	3,6	3,8	3,3	3,6	3,7	.	.	.
Saldo běžného účtu (v % HDP), platební bilance	-3,2	-2,3	-0,2	0,2	1,1	0,8	0,7	0,4
Obchodní bilance (v % HDP), platební bilance	1,8	3,5	6,1	5,8	7,4	.	.	.
Směnné relace u zboží a služeb (meziročně)	-0,5	-0,7	1,3	0,4	1,1	-1,2	0,5	0,1
Saldo kapitálového účtu (v % HDP)	0,3	0,9	1,4	2,2	1,1	.	.	.
Čistá investiční pozice vůči zahraničí (v % HDP)	-27,9	-43,8	-39,0	-32,9	-24,6	.	.	.
Čistý obchodovatelný zahraniční dluh (v % HDP) (1)	17,9	8,7	17,0	20,7	27,3	.	.	.
Hrubý obchodovatelný zahraniční dluh (v % HDP) (1)	30,7	42,2	52,5	54,8	59,6	.	.	.
Exportní výkonnost oproti vyspělým zemím (% změna během 5 let)	77,2	30,7	-1,1	-0,4	0,0	.	.	.
Podíl na světovém vývozu, zboží a služby (meziročně)	10,0	-0,8	1,6	-1,0	4,6	.	.	.
Čistý tok PZI (v % HDP)	-4,8	-1,7	-0,8	1,1	-3,0	.	.	.
Saldo veřejných financí (v % HDP)	-2,0	-3,7	-1,6	-0,6	0,7	1,2	0,8	0,6
Strukturální rozpočtové saldo (v % HDP)	.	.	-0,2	-0,6	0,9	0,8	0,4	0,1
Hrubý veřejný dluh (v % HDP)	27,9	36,7	43,5	40,0	36,8	34,6	33,3	32,5
Poměr daní k HDP (v %)	34,4	33,2	34,4	34,1	34,9	35,4	35,5	35,4
Daňová sazba u svobodné osoby pobírající průměrnou mzdu (v %)	23,3	22,9	23,0	23,3	23,6	.	.	.
Daňová sazba u svobodné osoby pobírající 50 % prům. mzdy (v %)	18,7	14,3	14,9	15,5	16,1	.	.	.

(1) Čistá investiční pozice vůči zahraničí kromě přímých a portfoliových investic.
(2) Domácí bankovní skupiny a samostatné banky, zahraniční dceřiné společnosti ze zemí EU a mimo EU a zahraniční pobočky ze zemí EU a mimo EU.
Zdroj: Eurostat a ECB ke 30. lednu 2018, pokud jsou k dispozici; v případě prognóz Evropská komise (pro reálný HDP a HICP prognóza ze zimy 2018, jinak prognóza z podzimu 2017)

2. POKROK V OBLASTI DOPORUČENÍ PRO ČESKOU REPUBLIKU

Pokrok při plnění doporučení určených České republice v roce 2017 ([4]) je třeba nahlížet jakožto součást procesu, který započal zavedením evropského semestru v roce 2011. Z víceletého hodnocení ohledně provádění doporučení pro jednotlivé země za dobu od jejich zavedení vyplývá, že u 70 % všech doporučení určených České republice byl zaznamenán alespoň „určitý pokrok“. U 30 % doporučení byl pokrok hodnocen jako „omezený“ nebo „žádný“ (viz graf 2.1). V několika oblastech bylo dosaženo „značného pokroku“ nebo „provedení v plném rozsahu“. Byl například posílen fiskální rámec díky schválení zákona o rozpočtové odpovědnosti v lednu 2017. Značný pokrok lze pozorovat též v oblasti boje s daňovými úniky. Ten podpořilo zavedení opatření, jako jsou kontrolní hlášení a elektronická evidence tržeb.

Graf 2.1: **Celkové víceleté plnění doporučení z let 2011–2017 (současný stav)**

(1) Celkové hodnocení doporučení týkajících se fiskální politiky nezahrnuje dodržování Paktu o stabilitě a růstu.
(2) 2011–2012: odlišné kategorie pro hodnocení doporučení.
(3) Víceleté hodnocení se vztahuje na provádění doporučení od jejich zavedení až do vydání zprávy o České republice z února 2018.
Zdroj: Evropská komise

Česká republika zajistila včasnou a trvalou nápravu svého nadměrného schodku. Díky opatřením přijatým v roce 2014 došlo v této oblasti k provedení v plném rozsahu. Od té doby se udržuje zdravá fiskální pozice, která zajišťuje splnění střednědobého rozpočtového cíle.

Míra účasti skupin nedostatečně zastoupených na trhu práce, zejména žen, se poněkud zvýšila, stále zde však přetrvávají problémy. Zlepšení bylo podpořeno zvýšením počtu zařízení péče o děti a dalšími politickými opatřeními. Reforma veřejných služeb zaměstnanosti, která by mohla více přispět k integraci dalších nedostatečně zastoupených skupin, jako jsou osoby s nízkou kvalifikací, dosud nepřinesla hmatatelné výsledky. Z důvodu chybějících individuálně přizpůsobených opatření nemohou tyto skupiny plně využít příznivé podmínky na trhu práce. Přijaté právní předpisy o zadávání veřejných zakázek a boji s korupcí by mohly zlepšit transparentnost a efektivnost postupů zadávání zakázek. Přestože byla přijata opatření ke zlepšení správy ESI fondů, nedostatky v této oblasti jsou i nadále běžné.

Česká republika dosáhla omezeného pokroku při zlepšování dlouhodobé udržitelnosti výdajů na zdravotní péči a důchody. Několikrát bylo doporučeno urychlit zvyšování zákonem stanoveného věku pro odchod do důchodu a zavést výslovnou vazbu na střední délku života. Namísto toho byla přijata opatření, která zhoršují dlouhodobý rozpočtový výhled. Připravuje se řada reforem s cílem zlepšit efektivnost výdajů ve zdravotnictví, ale na výsledky je ještě třeba počkat. Byla přijata jen omezená opatření pro zjednodušení daňového systému nebo snížení nákladů spojených s placením daní.

V plnění doporučení z roku 2017 vykázala Česká republika určitý pokrok ([5]). Bylo dosaženo omezeného pokroku v oblasti zlepšování dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Vláda přijala nová opatření, která sice na jedné straně zlepšují přiměřenost důchodového systému, ale na straně druhé zhoršují udržitelnost. V rámci vládní protikorupční strategie byla přijata řada významných protikorupčních reforem, zůstávají zde však některé problémy. Vláda provedla změny stavebního zákona s cílem omezit překážky bránící

([4]) Pro hodnocení dalších reforem provedených v minulosti viz zejména oddíl 3.

([5]) Informace o míře pokroku a opatřeních podniknutých v reakci na politická doporučení obsažená v jednotlivých částech doporučení pro Českou republiku uvádí souhrnná tabulka v příloze. Toto celkové hodnocení nezahrnuje posouzení dodržování Paktu o stabilitě a růstu.

Tabulka 2.1: **Roční hodnocení doporučení pro Českou republiku z roku 2017**

Česká republika	Celkové posouzení pokroku při plnění doporučení z roku 2017: určitý pokrok
Doporučení č. 1: *Zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejných financí s ohledem na stárnutí obyvatelstva. Zvýšit účelnost veřejných výdajů, zejména prostřednictvím boje proti korupci a neefektivním postupům při zadávání veřejných zakázek.*	**Určitý pokrok** • Omezený pokrok při řešení dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. • Určitý pokrok při zvyšování účelnosti veřejných výdajů, zejména díky boji proti korupci. • Určitý pokrok při řešení neefektivnosti postupů pro zadávání veřejných zakázek.
Doporučení č. 2: *Odstranit překážky růstu, zejména zjednodušením postupů pro udělování stavebních povolení a dalším snižováním administrativní zátěže podniků, zavedením klíčových služeb elektronické veřejné správy, zlepšením kvality výzkumu a vývoje a podporou zaměstnanosti skupin, které jsou nedostatečně zastoupeny na trhu práce.*	**Určitý pokrok** • Určitý pokrok při zjednodušování postupů pro udělování stavebních povolení. • Určitý pokrok při zavádění služeb elektronické veřejné správy. • Určitý pokrok při zlepšování kvality výzkumu a vývoje. • Určitý pokrok při podpoře zaměstnanosti skupin, které jsou nedostatečně zastoupeny na trhu práce.

(1) Celkové hodnocení nezahrnuje posouzení dodržování Paktu o stabilitě a růstu.
Zdroj: Evropská komise

růstu a administrativní zátěž pro podniky. Došlo k určitému pokroku ve zvyšování dostupnosti služeb elektronické veřejné správy, zlepšování rámce pro zadávání veřejných zakázek a také zvyšování kvality výzkumu a vývoje.

Členské státy mohou Komisi požádat o technickou podporu pro přípravu, koncipování a provádění strukturálních reforem podporujících růst. Útvar na podporu strukturální reformy ve spolupráci s příslušnými útvary Komise poskytuje individuálně přizpůsobenou technickou podporu, která nevyžaduje spolufinancování a je poskytována na žádost členského státu. Podpora poskytovaná v rámci programu na podporu strukturálních reforem se týká priorit určených v souvislosti se správou ekonomických záležitostí EU (tj. provádění doporučení pro jednotlivé země), ale rozsah podpory tohoto útvaru je širší, neboť se může vztahovat i na reformy spojené s dalšími prioritami Komise nebo reformy uskutečněné z iniciativy členských států.

Česká republika požádala Útvar na podporu strukturální reformy o technickou podporu s cílem přispět k provádění reforem v různých oblastech, jako je zdravotnictví, růst a podnikatelské prostředí a finanční sektor. Útvar poskytuje České republice podporu konkrétně na realizaci elektronizace zdravotnictví a na opatření pro zlepšování odborných znalostí v oboru energetiky a dopravy.

Při řešení hlavních výzev v oblasti růstu podporujícího začlenění a konvergence v České republice mají zásadní význam ESI fondy, zejména pokud jde o investování do infrastruktury, zlepšování transferu technologií mezi akademickou obcí a podnikatelskou sférou, posilování účinné spolupráce v rámci veřejné správy, zlepšování rámce pro zadávání veřejných zakázek a snižování korupce. Jak je uvedeno v rámečku 2.1, který ESI fondy představuje, hraje finanční podpora zásadní roli rovněž při podporování ohrožených skupin ve vzdělávacím systému a zvyšování účasti nedostatečně zastoupených skupin, zejména matek s malými dětmi, na trhu práce.

Rámeček 2.1: Hmatatelné výsledky podpory EU pro strukturální změny v České republice

Česká republika je příjemcem značné podpory z evropských strukturálních a investičních fondů (ESI fondy) a do roku 2020 může získat až 23,8 miliardy EUR. To představuje zhruba 2 % ročního HDP v letech 2014 až 2018 a 40 % všech veřejných investic ([1]). Do 31. prosince 2017 bylo na projekty v zemi přiděleno odhadem 11 miliard EUR (46 % celkových prostředků), které mimo jiné zvýšily podporu inkluzivního vzdělávání v 76 % všech českých škol a téměř 1 700 výzkumných pracovníků může díky vyšším soukromým investicím do inovací a výzkumu a vývoje využívat lepší zařízení výzkumné infrastruktury. V rámci projektů se také financovalo vytvoření 9 000 dalších míst ve školkách a 4 000 nových míst v systému infrastruktury pro péči o děti. V období 2014–2020 má být prostřednictvím finančních nástrojů poskytnuto přibližně 500 milionů EUR, tedy dvakrát více než v období 2007–2013.

Byly již provedeny různé reformy, které jsou nezbytným předpokladem pro podporu z ESI fondů ([2]). Byly zavedeny legislativní změny s cílem zvýšit efektivnost veřejné správy, posílit zadávání veřejných zakázek, zahájit reformu pro inkluzivní vzdělávání, zavést povinný poslední ročník předškolního vzdělávání, zpřístupnit požadavky na zakládání zařízení předškolního vzdělávání a diverzifikovat vysokoškolské studijní programy. Vypracovaly se strategie pro inteligentní specializaci v oblasti výzkumu a inovací s cílem zaměřit se na výrobkovou specializaci se silným tržním potenciálem a zlepšit spolupráci mezi podniky a veřejnými výzkumnými institucemi. Celostátní a regionální plány dopravy, realizované s podporou z ESI fondů a dalších doplňkových finančních prostředků, kromě toho umožnily včasnou přípravu projektů.

ESI fondy pomáhají řešit problémy v oblasti strukturální politiky a provádět doporučení pro jednotlivé země. Finanční podpora se vztahuje na celou řadu otázek, jako je posílení spolupráce mezi akademickou obcí a podniky, posílení investic do infrastruktury, zlepšení energetické účinnosti, zlepšení zařízení péče o děti, podpora dlouhodobě nezaměstnaných, osob s nízkou kvalifikací a mladých lidí prostřednictvím individuálně uzpůsobených opatření a školení, včetně tržněji orientovaného odborného vzdělávání, zvýšení inkluzivnosti vzdělávacího systému, zvýšení atraktivnosti učitelského povolání a zlepšení účinnosti veřejné správy.

Čerpání z Evropského fondu pro strategické investice (EFSI) v České republice se zvyšuje. K prosinci 2017 činil celkový objem schváleného financování v rámci EFSI 543 milionů EUR, které by měly vést k soukromým a veřejným investicím v celkové výši 2,4 miliardy EUR. V rámci této částky bylo doposud schváleno celkem sedm projektů ve složce pro infrastrukturu a inovace (včetně šesti nadnárodních projektů), a to s financováním z Evropské investiční banky v rámci fondu EFSI ve výši 99 milionů EUR. To by mělo podnítit investice ve výši zhruba 312 milionů EUR. V rámci složky pro malé a střední podniky bylo schváleno devět dohod s finančními zprostředkovateli. Financování z Evropského investičního fondu prostřednictvím EFSI zde činí 445 milionů EUR, což by mělo mobilizovat celkové investice přibližně ve výši 2,1 miliardy EUR. Očekává se, že této podpory bude moci využít téměř 13 500 malých nebo začínajících podniků.

K ESI fondům se přidávají prostředky přidělené v rámci programu Horizont 2020, Nástroje pro propojení Evropy a dalších přímo spravovaných fondů EU. Do konce roku 2017 podepsala Česká republika dohody na projekty v rámci Nástroje pro propojení Evropy ve výši 1,1 miliardy EUR.

Více informací o využívání ESI fondů v České republice naleznete na adrese https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ.

([1]) Veřejné investice = tvorba hrubého fixního kapitálu + investiční granty + vnitrostátní výdaje v oblasti zemědělství a rybolovu.
([2]) Před schválením programů musí členské státy splnit řadu tzv. předběžných podmínek, jejichž cílem je zlepšit podmínky pro většinu oblastí veřejných investic.

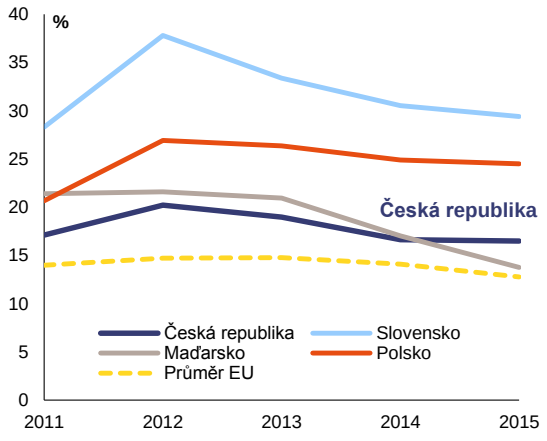
3. PRIORITY REFOREM

3.1 VEŘEJNÉ FINANCE A DAŇOVÝ SYSTÉM

Daňový systém

Daňové příjmy v České republice se i nadále vyvíjejí příznivě. Celkové příjmy z daní jako podíl HDP v roce 2016 činily 34,9 %, více než nejvyšší hodnoty z roku 2007. Prognóza Komise z podzimu 2017 předpovídá v roce 2019 další zvýšení na přibližně 35,4 % HDP. Příjmy ze zdanění práce vyjádřené jako podíl HDP v posledních letech rostly a v roce 2015 dosáhly 17,0 %, což je méně než průměrná hodnota v EU-28 činící 19,3 %. Příjmy z daně z nemovitostí (0,6 % HDP) a ekologických daní (2,1 % HDP) v roce 2015 ve srovnání s EU i nadále zůstávají nízké.

Graf 3.1.1: **Výpadek příjmů z DPH (2011–2015)**

(1) Průměr EU se mění v závislosti na dostupnosti údajů. Roky 2011–2013 jsou bez HR a CY, rok 2014 bez CY.
Zdroj: Centrum pro sociální a ekonomický výzkum CASE (2017)

Podvody v oblasti DPH se v posledních letech snížily, ale stále zůstávají mírně nad průměrem EU. Díky opatřením proti daňovým únikům (viz zpráva o České republice z roku 2017) se příjmy z DPH začaly zvyšovat. Následkem toho se výpadek příjmů z DPH ([6]) pravděpodobně bude dále blížit neváženému průměru EU, který je 12,8 % (CASE, 2017). Ve srovnání se sousedními zeměmi střední a východní Evropy má Česká republika druhý nejnižší výpadek příjmů z DPH po Maďarsku (graf 3.1.1). Mezera DPH v důsledku ovlivnitelných politik ([7]), která zachycuje účinky uplatňování různých sazeb a osvobození od daně, je pod průměrem EU (12,8 % ve srovnání s 16,4 %). Z toho vyplývá, že hlavním faktorem, který určuje celkové ztráty příjmů z DPH, jsou daňové úniky, a nikoli nastavení daňového systému.

Zdanění práce u nesezdaných osob s nízkými příjmy zůstává vysoké. Daňové zatížení ([8]) osob s nízkými příjmy převyšuje průměr EU i OECD (50 %, resp. 67 % průměrné mzdy) a v roce 2016 nadále rostlo. Může to být jeden z důvodů pro nižší míru ekonomické aktivity (54,8 %) pracovníků s nízkou kvalifikací ([9]) (viz oddíl 3.3). Vysoké daňové zatížení práce je způsobeno především vysokými příspěvky na sociální zabezpečení hrazenými zaměstnavatelem, které představují dvě třetiny celkového daňového zatížení osob s nízkými příjmy. Rozdíl mezi EU-28 a Českou republikou u nesezdaných osob s nízkými příjmy se v posledních letech zvýšil (viz zpráva o České republice z roku 2017).

Slevy na dani pro rodiny s dětmi daňovou zátěž výrazně zmírňují, ale mohly by snižovat motivaci pro návrat manžela/manželky do zaměstnání. Rodinná politika se obecně soustředí na daňové zvýhodnění rodin, avšak veřejné výdaje na služby podporující rodiny s dětmi ve výši 0,6 % jsou výrazně nižší než průměr EU, který v roce 2013 činil 1 % HDP (databáze OECD týkající se rodin). Ze srovnání rodin s dětmi a bez dětí vyplývá, že rozdíl v daňovém zatížení se pohybuje okolo 5 p. b. (graf 3.1.2), což představuje jeden z nejvelkorysejších

([6]) Výpadek příjmů z DPH představuje rozdíl mezi částkou skutečně vybraných příjmů z DPH a teoretickou částkou, která by měla být vybrána.

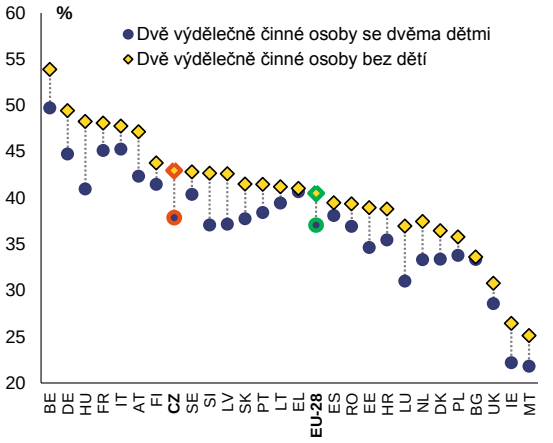
([7]) Centrum CASE rovněž vypočítává mezeru DPH v důsledku ovlivnitelných politik. Jedná se o indikátor dodatečných příjmů z DPH, které by členský stát mohl teoreticky získat prostřednictvím politických rozhodnutí, pokud by uplatnil jednotnou sazbu DPH bez výjimek na všechny výrobky a služby.

([8]) Daňové zatížení práce je rozdíl mezi celkovými náklady na zaměstnávání pracovníka a jeho čistým příjmem. Definuje se jako daň z příjmu fyzických osob plus příspěvky zaměstnance a zaměstnavatele na sociální zabezpečení (bez rodinných dávek) coby procentní podíl na celkových nákladech práce (mzda a příspěvky zaměstnavatele na sociální zabezpečení).

([9]) Stupeň vzdělání 0–2, věková skupina 20–64. Jedná se však pouze o malé procento pracovní síly.

politických rámců v EU. Stávající daňové politiky pro rodiny by mohly snižovat motivaci k tomu, aby se nepracující manželé/manželky (většinou ženy) navraceli do práce ([10]). Konkrétně má hlavní výdělečná osoba s manželkou/manželem průměrnou efektivní daňovou sazbu ve výši 23,4 %. Naproti tomu v případě, kdy se manžel/manželka rozhodne nastoupit do zaměstnání, se průměrná efektivní daňová sazba ([11]) pohybuje okolo 37,6 % (Kalíšková a Münich, 2015). Další zvýšení přídavků na děti od ledna 2018 by tento rozdíl mohlo dále zvětšit (viz oddíl 3.3).

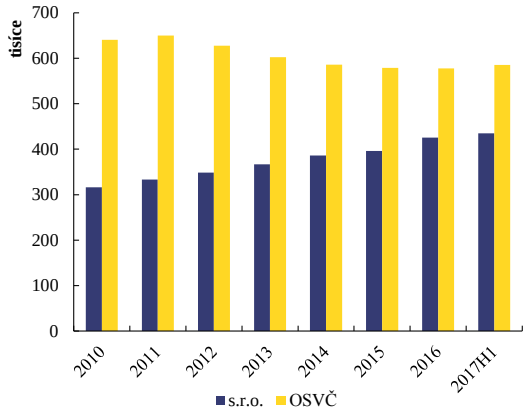
Graf 3.1.2: **Daňové zatížení rodin s dětmi a bez dětí (2016)**

(1) Údaje se vztahují na páry, v nichž oba partneři mají průměrnou mzdu. Pro CY nejsou k dispozici žádné údaje.
Zdroj: Evropská komise, databáze ukazatelů v oblasti daní

Daňové zatížení osob samostatně výdělečně činných je nižší než u zaměstnanců. To je dáno zejména nižším vyměřovacím základem pro příspěvky na sociální zabezpečení ([12]). Tento fakt mohl přispívat k využívání fiktivní samostatné výdělečné činnosti, k němuž pobízí placení nižších příspěvků na sociální zabezpečení a zdravotní péči. Počet osob s hlavní samostatnou výdělečnou činností však o něco poklesl, zatímco počet společností s ručením omezeným se zvyšuje (graf 3.1.3). Podle neoficiálních informací se zdá, že osoby s hlavní samostatnou výdělečnou činností se přesunuly do společností s ručením omezeným nebo svou samostatnou výdělečnou činnost změnily na vedlejší ([13]). Je pravděpodobné, že přísnější pravidla zdanění pro osoby samostatně výdělečně činné rovněž povedou k dalšímu snížení fiktivní samostatné výdělečné činnosti. V posledních několika letech bylo zejména omezeno využívání paušálních nákladů. Od ledna 2018 se jejich hranice ještě více snížila ([14]). Tyto změny jsou výhodné pro samostatně výdělečně činné osoby s příjmy do 1 milionu CZK (cca 40 000 EUR), zatímco pro podnikatele s vysokými příjmy je samostatná výdělečná činnost méně atraktivní.

Graf 3.1.3: **Počet osob s hlavní samostatnou výdělečnou činností**

(1) Osoby samostatně výdělečně činné bez dalších zdrojů příjmů.
Zdroj: Poradenská společnost Bisnode, Česká správa sociálního zabezpečení

Složitost daňového systému je pro podniky důvodem k obavám. Změny daňového systému se zaměřují na zlepšení výběru daní, avšak jejich četnost je pro podniky problematická. Daňové

([10]) Pokud se žena vrátí do práce, nemůže využít daňové úlevy pro danou domácnost, neboť ty již využívá muž. Muž navíc přijde o slevu na dani za nepracující manželku. Slevu na dani za dítě sice může v zásadě uplatnit kterýkoli z rodičů, obvykle ji však využívá hlavní výdělečná osoba, většinou tedy muž (Šatava, 2016).

([11]) Průměrná efektivní daňová sazba zahrnuje kromě daní a příspěvků i změny daní placených jinými rodinnými příslušníky.

([12]) Vyměřovací základ pro příspěvky na sociální zabezpečení je stanoven na 50 % zisku, čímž se celkové příspěvky osob samostatně výdělečně činných oproti zaměstnancům reálně snižují. Následkem toho pak mají osoby samostatně výdělečně činné v průměru přibližně o 13 % nižší důchody (Šatava, 2017).

([13]) U osob s vedlejší samostatnou výdělečnou činností není jejich podnikatelská činnost hlavním zdrojem příjmů, tj. mohou mít více pracovních smluv, důchod nebo jiné zdroje příjmů.

([14]) Pro osoby samostatně výdělečně činné se v roce 2017 uplatňovalo přechodné období, během něhož buď mohly pokračovat podle starého systému, nebo přejít na systém nový.

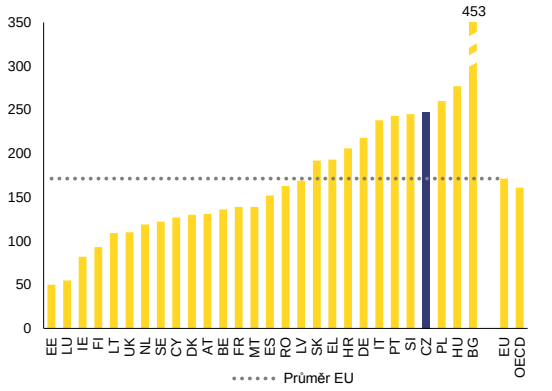
předpisy a daňové sazby se v seznamu otázek, které jsou v oblasti podnikání problematické, posunuly na vyšší příčku (Světové hospodářské fórum, 2017). Více než dvě třetiny malých a středních podniků také očekávají, že nová vláda omezí regulační zátěž (Hospodářská komora České republiky, 2017). Nová vláda naznačila možné změny daňového systému. Probíhá rovněž práce na modernizaci právní úpravy daně z příjmu (viz zpráva o České republice z roku 2017).

Náklady na dodržování předpisů se mírně zvýšily a jsou i nadále nad průměrem EU. Kontrolní hlášení DPH sice přináší dodatečné daňové příjmy ([15]), zvýšila se však doba potřebná ke splnění daňových povinností. Tento měsíční výkaz je sice plně elektronický, ale doba potřebná ke splnění daňových povinností se kvůli němu prodloužila o 14 hodin a v roce 2016 činila celkem 248 hodin (zpráva o podnikání 2018). I přes podstatné snížení počtu hodin v posledním desetiletí je tento údaj v České republice stále dosti vysoký (graf 3.1.4). Také nové snížené sazby DPH by podle výzkumu (OECD, 2015) ([16]) mohly přispět k větší složitosti systému DPH, zejména pro malé a střední podniky.

([15]) Rozpočtový dopad kontrolních hlášení překonal v roce 2016 oficiální prognózy.

([16]) Na základě výzkumu dodržování právních předpisů týkajících se DPH, který provedla organizace OECD, by systém s jednotnou sazbou snížil náklady na dodržování předpisů ve Švédsku v průměru zhruba o 30 % ve srovnání se systémem několika sazeb.

Graf 3.1.4: **Doba potřebná ke splnění daňových povinností (2016, v hodinách)**

(1) Nevážený průměr v EU je 171 hodin a medián EU 146 hodin.
Zdroj: Světová banka / PwC, zpráva o placení daní na rok 2018

Fiskální rámec

Nový zákon o rozpočtové odpovědnosti, který je v platnosti od začátku roku 2017, výrazně posílil fiskální rámec České republiky. Účinnost nových opatření však bude záviset na jejich provádění. Jako součást nového rámce představuje výchozí bod rozpočtového procesu rozpočtová strategie, která stanoví strop výdajů jednotlivých vládních institucí a která byla poprvé zveřejněna v dubnu 2017. Cílem je na základě cyklicky očištěné prognózy příjmů stanovit výdajové rámce pro státní rozpočet a rozpočet státních fondů. Přiměřenost tohoto nového výdajového pravidla však lze ověřit pouze v období hospodářského poklesu nebo stagnace.

V současné době se zřizuje nezávislá fiskální instituce – Národní rozpočtová rada. Členové rady byli jmenováni v lednu 2018, tedy až rok poté, co zákon vstoupil v platnost, ale rada by již brzy měla začít fungovat. Bude posuzovat především dodržování fiskálních pravidel. Výbor pro rozpočtové prognózy dosud nebyl vytvořen. Měl by hodnotit spolehlivost makroekonomických a fiskálních prognóz, z nichž vychází rozpočtový proces, který připravuje Ministerstvo financí.

Koordinace cílů fiskální a rozpočtové politiky mezi vládními institucemi zůstává jednou ze slabých stránek národního fiskálního rámce. Velká část výdajů sektoru vládních institucí je autonomní, přičemž přímo řízený státní rozpočet

(včetně státních fondů) představuje jen asi dvě třetiny z nich (Ministerstvo financí, 2017). Na místní správy se počínaje rokem 2018 vztahují přísnější pravidla týkající se řízení dluhu ([17]). Ministerstvo financí poprvé posoudí dodržování číselných fiskálních pravidel pro obce a regiony na jaře roku 2018.

Česká republika dosud v plné míře neprovedla směrnici Rady 2011/85/EU o požadavcích na rozpočtové rámce. Zejména chybí interní kontroly a nezávislé audity některých veřejných účetních systémů. Transpoziční lhůta uplynula na konci roku 2013.

Udržitelnost veřejných financí

Krátkodobý a střednědobý výhled fiskální udržitelnosti se jeví jako dobrý, ale dlouhodobá udržitelnost veřejných financí představuje výzvu ([18]). Ukazatel dlouhodobé fiskální udržitelnosti se v posledních letech zlepšil díky rozpočtovému přebytku, ale aktualizované projekce výdajů souvisejících se stárnutím obyvatelstva ukazují na vyšší předpokládaný nárůst v porovnání se zprávou o stárnutí 2015 (Evropská komise, 2018a, připravuje se). Legislativní změny důchodového systému v dlouhodobém výhledu vyváží zlepšení fiskální situace. Podle nejnovějších výpočtů Komise představují výzvu všechny tři složky – důchody, zdravotní péče i dlouhodobá péče, přičemž celkové dlouhodobé riziko je považováno za střední.

Očekává se, že výdaje na důchody vzrostou z hodnoty 8,2 % HDP v roce 2016 na 10,9 % HDP v roce 2070. Ve srovnání s projekcemi z roku 2015 mají aktualizované projekce z roku 2018 příznivější výchozí rozpočtový rok. To je ovšem v dlouhodobém horizontu plně vyrovnáno horšími trendy v oblasti makroekonomických a demografických předpokladů ([19]) (tabulka 3.1.1). Nová důchodová opatření rovněž zhoršují dlouhodobý rozpočtový výhled do roku 2070 o 2 % HDP. Jednak byl stanoven strop důchodového věku na 65 let, přičemž od roku 2019 se má každých pět let provádět jeho přezkum. Očekávané prodlužování střední délky života se nezohlední automaticky, jelikož každou změnu důchodového systému musí schválit vláda. Za druhé je nyní velkorysejší valorizace důchodů, neboť se započítává polovina růstu reálné mzdy namísto dříve používané jedné třetiny.

Tabulka 3.1.1: **Nové projekce stárnutí obyvatelstva z roku 2018 (v % HDP)**

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
Zpráva o stárnutí 2015	**8,9**	**9,0**	**9,0**	**9,0**	**9,6**	**9,7**	-
Vliv lepšího fiskálního výchozího bodu	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-
Nové makroekonomické a demografické předpoklady	0,0	-0,3	-0,2	0,2	0,5	0,7	-
Zastropování důchodového věku a vyšší valorizace	0,0	0,1	0,2	0,7	1,5	1,9	2,0
Nové projekce 2018	**8,2**	**8,1**	**8,2**	**9,2**	**10,8**	**11,6**	**10,9**

Zdroj: Zpráva o stárnutí obyvatelstva 2015, Ministerstvo financí 2017

Zdravotní péče

Přestože jsou výdaje na zdravotní péči pod průměrem EU, předpokládané zvyšování veřejných výdajů na zdravotní péči souvisejících se stárnutím obyvatelstva ohrožuje dlouhodobou fiskální udržitelnost. Ačkoli Česká republika vynakládá v oblasti zdravotní péče méně, než je průměr EU (7,2 % HDP oproti 9,9 % HDP), má čtvrtý nejvyšší podíl veřejného financování zdravotnických služeb v EU. Na základě dlouhodobých projekcí stárnutí obyvatelstva se odhaduje, že veřejné výdaje na zdravotní péči vzrostou o 1,1 procentního bodu HDP, což je více než průměrný nárůst o 0,9 p. b. v EU. S přihlédnutím k dopadu nedemografických faktorů na budoucí zvyšování výdajů se v letech 2016 až 2070 očekává nárůst výdajů na zdravotní péči o 1,9 procentního bodu HDP oproti průměrnému zvýšení v EU o 1,6 p. b. (Evropská komise, 2018a, připravuje se).

Efektivnost systému zdravotní péče působí nejednoznačně. Pokud jde o podíl výdajů na zdravotní péči, zdá se být péče v České republice méně nemocničně zaměřená, než je průměr v EU. V roce 2015 představovaly výdaje na lůžkovou péči 26,3 % ve srovnání s průměrem EU ve výši 29,5 %. Naproti tomu celkový počet nemocničních lůžek byl v roce 2015 vyšší než průměr EU, což ukazuje na nevyužitý potenciál pro zvýšení efektivnosti v nemocniční péči. Na rozdíl od sociální péče neplatí pacienti v systému zdravotní péče žádné poplatky. Pacienti jsou tak motivováni, aby zůstávali déle

([17]) V případě, že míra zadlužení přesáhne 60 % průměrných příjmů za čtyři roky, musí být tento rozdíl o 5 % snížen.

([18]) Pro další informace o posouzení fiskální udržitelnosti provedeném Evropskou komisí viz Evropská komise (2018, připravuje se).

([19]) Makroekonomické předpoklady jsou příznivější pro první polovinu prognózovaného období, kdy se mohou opřít o lepší výkonnost trhu práce. V desetiletích po roce 2040 začínají převažovat horší demografické projekce.

v nemocnici, místo aby byli převezeni do zařízení sociální péče. Celkově vykazuje financování systému zdravotní péče přebytek. Je tomu tak částečně díky příznivé fázi hospodářského cyklu, kdyby se ovšem hospodářská situace zhoršila, stávající finanční rezervy nemusí dostačovat (Křeček, 2017).

Na ambulantní péči se v České republice vydává větší podíl finančních prostředků, než je průměr v EU (32,7 % oproti 29,8 %). Mohlo by to být způsobeno obecně nadměrným využíváním zdrojů, jak naznačuje vysoký počet ambulantních návštěv (OECD / Evropské středisko pro sledování zdravotnických systémů a politik, 2017). Vysoký počet hospitalizací, kterým lze předejít, rovněž svědčí o tom, že zde existuje prostor pro účinnější, lépe koordinovanou léčbu pacientů s chronickými onemocněními v ambulantní sféře.

Nedostatek zdravotnických pracovníků v určitých oblastech a relativně vysoký průměrný věk zdravotnických odborníků začíná komplikovat fungování systému zdravotní péče. Ve venkovských oblastech je nedostatek některých specialistů a zdravotnických pracovníků vůbec. Například v Praze je počet zdravotnických pracovníků na 1 000 obyvatel více než dvakrát vyšší než ve venkovských oblastech. Počet zdravotnických pracovníků v České republice se pohybuje okolo průměru EU, ale jejich stárnutí může v budoucnu vést k nedostatku pracovních sil: přes 30 % praktických lékařů a 40 % pediatrů je ve věku 60 a více let.

3.2. FINANČNÍ SEKTOR

Bankovní sektor

V českém finančním systému zaujímají hlavní místo banky. Banky drží 74 % všech aktiv v systému a 84 % celkového kapitálu. Český bankovní sektor obecně vykazuje vysokou úroveň kapitalizace, rentability a likvidity. Poměr kapitálové přiměřenosti bank([20]) poskytuje zjevně dostatečný prostor pro úvěrové financování reálné ekonomiky. Podle Evropské centrální banky se podíl úvěrů v selhání([21]) v polovině roku 2017 snížil na 2,9 % (v EU 4,6 %). V současné době se příznivě vyvíjí rentabilita, což otevírá příležitost ke zvýšení kapitalizace bankovního sektoru. Banky v polovině roku 2017 vykázaly druhou nejvyšší návratnost vlastního kapitálu v EU-28. Poměry kapitalizace za posledních sedm let mírně vzrostly, ale protože v ostatních zemích EU se zlepšovaly rychleji, pohybují se nyní úrovně kapitálu v českém bankovním systému kolem průměru EU. Navzdory nízkým úrokovým sazbám zůstává příjem z úroků i nadále hlavním zdrojem zisku bank, částečně díky zvyšujícímu se objemu úvěrů. Klesající tendence u příjmů z provizí a poplatků je důsledkem rostoucí konkurence. Banky přesto posilují ziskovost úsporami provozních nákladů a nižšími náklady spojenými se znehodnocením aktiv (viz ČNB, 2017). K tomu přispívá i příznivá fáze hospodářského cyklu.

Celkové úvěry související s bydlením vzrostly v roce 2016 o 116 mld. Kč a dosáhly částky 1 344 mld. Kč (o 2,4 procentního bodu na 28,2 % HDP). To představuje 58 % úvěrů poskytnutých soukromému nefinančnímu sektoru. Přestože je trh s bydlením stále na vzestupu, potenciální nepříznivý vývoj na trhu s nemovitostmi by zvýšil zranitelnost bankovního sektoru. Jelikož jsou hypoteční úvěry velmi významnou položkou v rozvahách bank, jsou podle ČNB v současné době hlavním rizikem pro domácí finanční stabilitu bankovního sektoru (viz ČNB, 2017, s. 12).

Likviditní pozice bankovního sektoru je dobrá, avšak banky rozpůjčovaly klientům pouze 56 % dostupných prostředků (Světová banka a Evropská komise, 2017, s. 12). Vklady a úvěry klientů jsou denominovány především v české koruně. Relativně nízký poměr úvěrů k vkladům (jedenáctý nejnižší v EU v polovině roku 2017) naznačuje, že banky se při poskytování úvěrů klientům opírají o své vklady, aniž by využívaly vnějších půjček. Přebytečné prostředky v objemu 22 % HDP (2015) banky používají k nákupu státních cenných papírů (15 %), ukládání finančních prostředků v ČNB (10 %) nebo půjčování jiným bankám (11 %). Zbytek investují do nestátních cenných papírů. Pozice bankovního sektoru jako čistého dlužníka ve vztahu k nerezidentům se v prvním čtvrtletí roku 2017 dále zvýšila. Důvodem byl zejména růst vkladů nerezidentů u domácích bank související s očekávaným zhodnocením koruny po ukončení kurzového závazku. Domácí banky tyto vklady uložily zejména u ČNB a nezvýšily nabídku peněz. V listopadu 2017 nerezidenti rovněž drželi téměř 45 % korunových státních dluhopisů.

Český pojišťovací sektor zůstává stabilní. Potvrzují to zátěžové testy, které provedla ČNB. Podíl aktiv investičních fondů v bilancích domácností se v roce 2016 zvýšil, což bylo částečně odrazem atraktivní návratnosti investic. Průměrná míra návratnosti investic do kolektivních investičních fondů ve výši 2,4 % byla v roce 2016 mnohem vyšší než u vkladů v bankách a právě investiční fondy byly v daném roce nejrychleji rostoucím segmentem finančního sektoru. Navzdory silnému růstu však investiční fondy zůstávají ve srovnání s ostatními zeměmi segmentem poměrně malým. Současně vykazují rostoucí tendenci průměrné příspěvky účastníků a zaměstnavatelů do penzijních fondů třetího pilíře důchodového systému, i když v porovnání s průměrnými příspěvky do prvního (tj. státního) pilíře zůstávají nízké.

V porovnání s ekonomikami podobné velikosti je český kapitálový trh slabý. Celkový objem obchodů s akciemi, dluhopisy, strukturovanými produkty a investičními fondy dosáhl v roce 2016 16,2 % HDP. Přestože míra úspor domácností je třetí nejvyšší v EU a roční objem úspor v ekonomice převyšuje tržní kapitalizaci pražské burzy, schopnost přeměnit úspory na zdroj vlastního kapitálu a dlouhodobého dluhového financování je omezená. Potenciál kapitálového trhu není plně využit, přestože v zemi je vedeno 1 640 velkých společností a 6 794 středních

([20]) Zátěžové testy ČNB ukázaly, že bankovní sektor je velmi odolný vůči nepříznivým testovacím scénářům a disponuje dostatečně vysokou kapitálovou rezervou.

([21]) Hrubé úvěry v selhání a jiné pohledávky jako procentní podíl na celkových hrubých úvěrech a jiných pohledávkách.

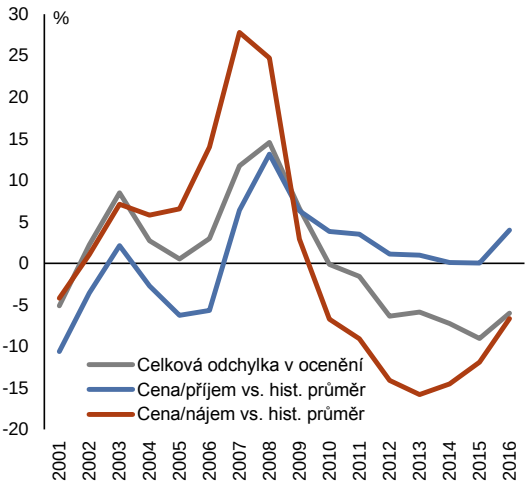
podniků([22]) (Světová banka a Evropská komise, 2017). Domácí kapitálový trh je nutné pro tyto společnosti zatraktivnit.

Trh s bydlením

Ceny obytných nemovitostí rychle stoupají. V posledním čtvrtletí roku 2016 a v první polovině roku 2017 stoupl index cen bytových nemovitostí v České republice meziročně průměrně o 13 % a zařadil se tak mezi nejrychleji rostoucí v EU. Jedná se o zrychlení již tak výrazného růstu trhu s bydlením, který začal v roce 2014 po pětiletém období cenové korekce realitní bubliny z let 2006/2007, tedy ještě z doby před krizí. Ceny bytů v Praze, jež jsou výrazně vyšší než v ostatních regionech země, stouply o 18,9 %, což je mírně nad celostátním průměrem([23]).

Odhady, pokud jde o nadhodnocení českého trhu s bydlením, se vzájemně liší. Tři standardní metody měření stupně nerovnováhy založené na historických průměrech poměrů cena/příjem a cena/nájem naznačují v roce 2016 malé nebo žádné nadhodnocení trhu s bydlením (viz graf 3.2.1)([24]). Naproti tomu z analýzy ČNB vyplývá, že v polovině roku 2017 byly ceny bytů až o 10 % nad úrovní, která by odpovídala fundamentálním veličinám. Poněkud nadhodnocené mohou být nejen obytné, ale i komerční nemovitosti (ČNB, 2018, s. 26). Rychlý růst cen nemovitostí má příčinu na straně poptávky i nabídky. Poptávka je především dána faktory, které utvářejí současné a budoucí disponibilní příjmy domácností a mezi něž patří rekordně nízká nezaměstnanost a nízké riziko ztráty zaměstnání vzhledem k prognóze silného hospodářského růstu. Perspektivu příjmů a dostupnosti dále zlepšuje zrychlující se růst reálných mezd a nízké reálné úrokové sazby. Úrokové sazby u hypoték od roku 2009 vykazovaly pokles až ke svému minimu 1,8 % na konci roku 2016 (Fincentrum Hypoindex). Po obratu v cyklu české monetární politiky v roce 2017 stouply na 2,2 % v prosinci 2017. V roce 2016 vstoupila v platnost legislativní změna, kterou došlo k přesunu daňového břemene u daně z převodu nemovitostí z prodávajícího na kupujícího. I když je nyní odvod daně povinností kupujících, požadované ceny neklesly o plnou výši splatné daně z důvodu velkého převisu poptávky a konečné ceny pokračovaly odpovídajícím způsobem v růstu([25]).

Graf 3.2.1: **Míra nadhodnocení**

(1) Odhad celkové odchylky v ocenění vychází z průměru odchylek poměrů cena/příjem a cena/nájem od jejich historických průměrů a odchylky od fundamentálního modelu. Dlouhodobé hodnoty jsou vypočteny za období 1995–2016.
Zdroj: Evropská komise

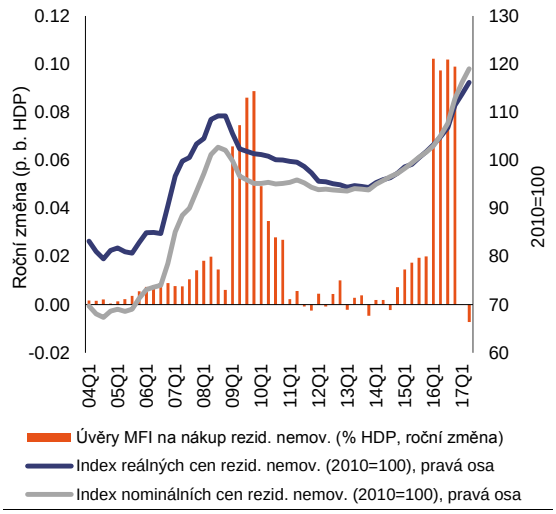
Cenová dostupnost bydlení se zhoršuje, jelikož růst cen předstihl růst nominálních příjmů (viz graf 3.2.2)**.** Poměr cena/příjem vzrostl od začátku roku 2013 do konce roku 2016 o 13,2 %. Ačkoliv se celkově zdá dostupnost lepší než v roce 2008, kdy byl trh s bydlením naposledy na svém maximu, dostupnost vlastního bydlení ve velkých městech je velmi znepokojivá. Průměrné ceny nových bytů v Praze vyžadují tak vysoké úvěry, že je za předpokladu standardních kritérií úvěrové bonity není možné ufinancovat z průměrného příjmu. Na druhé straně až donedávna klesající úrokové sazby u hypoték do značné míry vykompenzovaly dopad zvyšování cen obytných nemovitostí (a tedy vyšších úvěrů) v nákladech na obsluhu dluhu, jelikož poměr nákladů na obsluhu dluhu k příjmům (DSTI) se od svého

([22]) Velká společnost disponuje aktivy v průměrné výši 100 mil. EUR a střední společnost 11 mil. EUR.
([23]) Ve druhém čtvrtletí roku 2017 dosáhly indexy realizovaných cen starších bytů 118,7 (Česká republika), 118,9 (Praha) a 118,0 (Česká republika bez Prahy) (y–1 = 100). Ve stejném období činil index realizovaných cen nových bytů v Praze 114,3. Průměrná cena nemovitostí na konci roku 2015 se pohybovala na úrovni téměř 300 % českého průměru pro domy a více než 250 % pro byty v Praze.
([24]) Tento odhad poskytuje pouze informace o úrovních.
([25]) Na efektivním trhu by po této změně prodejní ceny klesly o výši daně.

minima v roce 2014 do roku 2016 zvýšil pouze mírně.

Uzavírání nových hypotečních úvěrů se zrychlilo a příliš nenaznačuje možné zpomalení. Celkově si domácnosti v roce 2016 vypůjčily na nákup obytných nemovitostí 227 mld. Kč, což ve srovnání s rokem 2015 představuje nárůst o 18 %. I v roce 2017 silně rostl objem úvěrů podněcovaný stále novými žádostmi o úvěr a rostoucími cenami nemovitostí (grafy 3.2.2 a 3.2.4). Mimořádně vysoký zájem o hypoteční úvěry zaznamenaný v prvních dvou čtvrtletích roku 2017 ve třetím čtvrtletí poprvé od roku 2014 poklesl.

Graf 3.2.2: **Ceny rezidenčních nemovitostí a úvěry na jejich nákup**

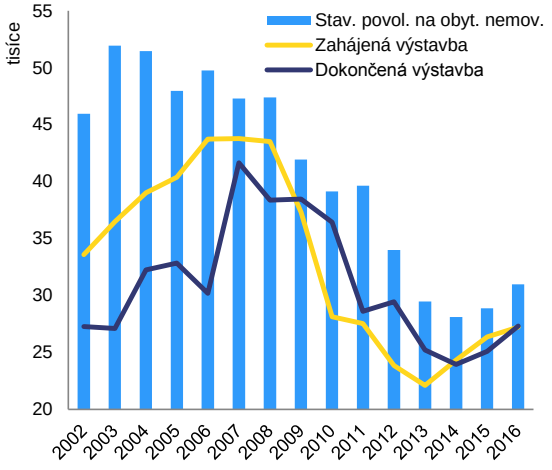

(1) MFI = měnové finanční instituce
Zdroj: Eurostat, Evropská centrální banka

Nabídka bydlení je i nadále omezená a může přispět k inflaci cen nemovitostí, zejména v regionu hlavního města. S ohledem na trvalý růst poptávky po bydlení by přiměřená nabídka mohla zmírnit tlak na ceny a cenovou dostupnost. Demografické tlaky na trhu s bydlením byly zatím absorbovány odpovídající nabídkou; celkový počet dokončených obydlí za posledních 15 let víceméně odpovídá zvýšení počtu domácností během tohoto období([26]). Regionálně však nedostatečná nabídka přetrvává, a to zejména v Praze, kde počet nových bytů k dispozici na konci června 2017 čítal přibližně 3 600, což je o 25 % méně než v předchozím roce.

Míra vydávání stavebních povolení zůstává pod historickými průměry a regulační překážky pro novou výstavbu stupňují tlak na ceny nemovitostí. Ve všech fázích řetězce nabídky bydlení zjevně přetrvává krize v nabídce nových bytových jednotek (graf 3.2.3). Po velmi nízkých úrovních v letech 2013/2014 se v roce 2016 objevily náznaky, že počet vydaných stavebních povolení a nemovitostí ve výstavbě se začíná zotavovat, ale z velmi nízké úrovně a pomalým tempem. Během první poloviny roku 2017 bylo vydáno pouze 15 477 nových stavebních povolení pro obytné budovy. Ačkoli to bylo více než ve stejném období v předchozích čtyřech letech, je to stále přibližně o 10 % méně než desetiletý průměr. Celkový počet obytných nemovitostí, jejichž výstavba byla zahájena v prvních třech čtvrtletích roku 2017 (23 339), je nejvyšší od roku 2010, avšak zůstává výrazně pod úrovní před krizí. Nepružná legislativa v oblasti plánování a výstavby zdá se silně omezuje rozsah nové výstavby, zejména v oblastech s vysokou hustotou osídlení, například v Praze([27]), a v oblastech s vysokou mírou růstu mezd.

Graf 3.2.3: **Statistiky stavebních povolení a obytných nemovitostí**

Zdroj: Český statistický úřad

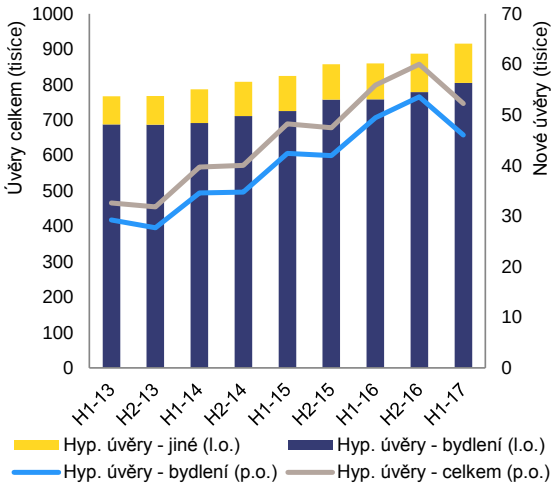
ČNB může z pozice orgánu dohledu doporučovat, avšak nikoli přímo vymáhat makroobezřetnostní limity pro hypoteční

([26]) Mezi roky 2014 a 2015 došlo ke snížení podílu obyvatel žijících v přelidněných domácnostech o více než 1 procentní bod.

([27]) Dalším strukturálním faktorem je nepružný územní plán Prahy.

úvěrování. ČNB stále postrádá oficiální pravomoc ke stanovení limitů pro poměr úvěru k hodnotě nemovitosti (LTV), poměr úvěru k příjmům (LTI) a poměr nákladů na obsluhu dluhu k příjmům (DSTI). Místo toho stanoví za účelem ochrany majitelů nemovitostí a poskytovatelů hypotečních úvěrů proti situaci záporného vlastního kapitálu doporučené limity pro LTV. V červnu 2016 své doporučení zpřísnila, aby došlo ke snížení podílu nových úvěrů s LTV nad 80 %([28]). V prvním čtvrtletí roku 2016 banky limit na souhrnné úrovni dodržely, avšak limitů platných od října 2016 se plně nedrží([29]). V dubnu 2017 ČNB snížila maximální doporučenou hodnotu LTV o 5 procentních bodů na 90 %.

Graf 3.2.4: **Hypoteční úvěry: celkem a nové**

Zdroj: Česká národní banka

Věřitelé by měli zohledňovat schopnost dlužníků splácet úvěry z vlastních zdrojů v hospodářsky nepříznivém období. Při posuzování žádosti o úvěr se používají ukazatele LTI([30]) a DSTI. ČNB považuje za rizikové ty hypotéky, jejichž výše přesahuje osminásobek ročního příjmu dlužníka a jejichž dluhová služba vyžaduje více než 40 % příjmů. Platí to zejména pro úvěry s vysokou LTV, které podléhají 15% souhrnnému limitu. Z analýzy ČNB vyplývá, že značný počet nových hypotečních úvěrů patří z hlediska příjmů do vysoce rizikové kategorie. Ve druhé polovině roku 2016 byl podíl úvěrů s DSTI nad 40 % a LTI nad osminásobek ročních příjmů pod 9 %. ČNB podporuje zavedení zákonem stanovených úvěrových limitů. Tím by se pravděpodobně zvýšila míra jejich dodržování. Může to přispět k zajištění finanční stability a snížení rizik pro dlužníky. Návrh na změnu zákona o ČNB nezískal v roce 2017 podporu parlamentu, ale banka již zmínila, že se zasadí o jeho opětovné předložení (Lidové noviny, 2018). ČNB byla prvním orgánem dohledu mimo Skandinávii, který zavedl proticyklickou kapitálovou rezervu nad 0 %([31]), která je od ledna 2017 zvýšena na 0,5 %. Od poloviny roku 2018 je zvýšena na 1 %.

Zadlužení soukromého sektoru

Zadlužení domácností v České republice v posledních deseti letech výrazně stouplo, zatím však nepředstavuje střednědobý problém. V mezinárodním srovnání je dluh domácností nízký (sedmý nejnižší v EU), i tak vykázal růst o 1,6 procentního bodu na 58 % hrubých disponibilních příjmů ke konci roku 2015. Rostoucí trh s bydlením, pevné základy hospodářství a důvěra spotřebitelů vedly k nárůstu dluhu, jehož tempo by podle odhadů v roce 2016 mělo předčít růst disponibilních příjmů a jehož hlavním motorem jsou hypoteční úvěry jakožto největší položka v bilancích domácností. Současná úroveň dluhu nefinančních podniků a domácností dohromady je nižší než hodnota, která by signalizovala potenciální rizika nadcházejícího období bankovní krize („obezřetnostní prahy“).

([28]) Úvěry s LTV v rozmezí 90–100 % neměly přesáhnout 10 % celkového objemu úvěrů pro retailové klienty zajištěných obytnými nemovitostmi poskytnutých v jakémkoli čtvrtletí do 30. září 2016. Od 1. října 2016 platí 10% limit pro úvěry s LTV 85–95 % a od 1. dubna 2017 limit 15 % pro úvěry s LTV 80–90 %. Horní limit LTV 100 % doporučovaný až do 30. září 2016 byl snížen na 95 % od 1. října 2016 a na 90 % od 1. dubna 2017.

([29]) Ve čtvrtém čtvrtletí 2016 banky poskytly 5 % hypoték s LTV nad 95 % a 20 % hypoték s LTV od 85 do 95 %.

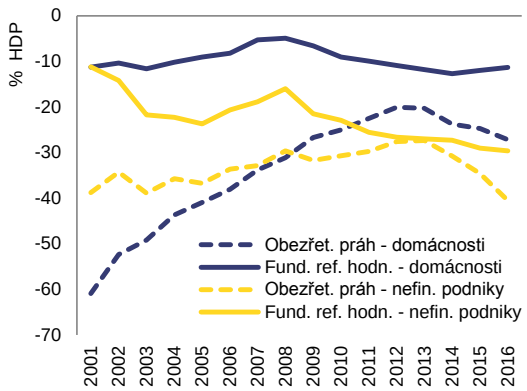
([30]) Tento ukazatel odráží schopnost klienta splácet úvěr během jeho ekonomické aktivity.

([31]) Kapitálové rezervy by měly zvýšit odolnost bank a zmírnit přenos šoků do reálné ekonomiky. Kromě toho přispívají ke zmírnění rychlého růstu úvěrů.

Zadluženost je rovněž nižší, než by vyplývalo z fundamentálních hodnot makroekonomických hnacích faktorů („fundamentální referenční hodnoty“)([32]). Celkově to znamená, že soukromý sektor nemusí provádět významnější oddlužování (graf 3.2.5).

([32]) Obezřetnostní přístup vypočítává prahovou hodnotu dluhu, která je spojována s vyšším rizikem krize. Fundamentální referenční hodnota vychází z analýzy makroekonomických hnacích faktorů soukromého dluhu. Odpovídá dluhu, který lze předpovědět na základě dlouhodobých hodnot těchto faktorů.

Graf 3.2.5: **Zadluženost domácností a nefinančních podniků**

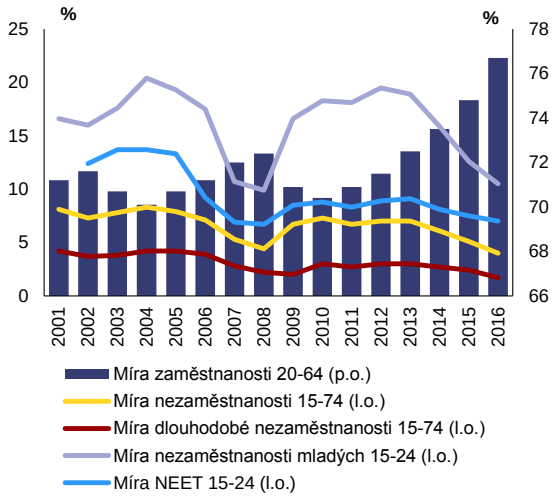
Zdroj: Evropská komise

3.3. TRH PRÁCE, VZDĚLÁVÁNÍ A SOCIÁLNÍ POLITIKA

Trh práce

Trh práce v České republice se velmi dobře rozvíjí. Motorem soustavného zlepšování je vysoký růst počtu pracovních míst. V první polovině roku 2017 zaměstnanost poprvé překročila hodnotu 5 milionů. Míra zaměstnanosti dosáhla ve třetím čtvrtletí roku 2017 rekordní výše 78,9 %. Míra nacházení zaměstnání prudce stoupla na úroveň značně převyšující míru před krizí a míra odchodů ze zaměstnání dále klesla (Evropská komise, 2017a). V důsledku toho klesla nezaměstnanost na nejnižší úroveň v EU (2,5 % ve čtvrtém čtvrtletí 2017) (graf 3.3.1). Kromě toho dále klesala nezaměstnanost mladých lidí (5,8 % ve čtvrtém čtvrtletí 2017) a dlouhodobá nezaměstnanost (0,9 % ve třetím čtvrtletí 2017) až na úroveň před krizí.

Graf 3.3.1: **Vývoj na trhu práce**

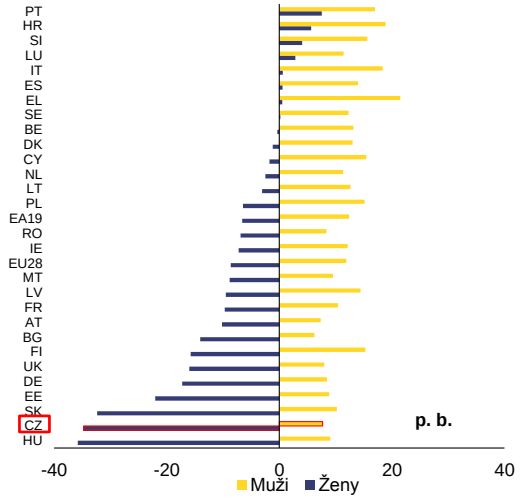

Zdroj: Eurostat

Existují důkazy rostoucího nedostatku pracovních sil. Stále větší počet zaměstnavatelů uvádí jako hlavní překážku pro rozšíření své činnosti nedostatek pracovních sil. Míra volných pracovních míst, která odráží neuspokojenou poptávku po pracovních silách, ve třetím čtvrtletí 2017 dosáhla 4,0 %, a tím se stala nejvyšší v EU ([33]). Podle prognózy Komise z podzimu 2017 se v roce 2017 zvýšily nominální mzdy odhadem o 7,1 % (viz oddíl 1 týkající se konkurenceschopnosti). Existuje však prostor pro využití zbývajícího potenciálu pracovních sil, a to matek s malými dětmi, starších pracovníků, Romů a osob s nízkou kvalifikací.

Potenciál žen na trhu práce je nedostatečně využit, což se odráží ve vysokém rozdílu v zaměstnanosti a odměňování žen a mužů. Ačkoli se tento rozdíl za posledních deset let trvale zmenšoval, míra zaměstnanosti žen (68,6 %) zůstává značně pod mírou zaměstnanosti mužů (84,6 %) (údaje z roku 2016). Rozdíl v zaměstnanosti je obzvláště velký pro ženy pod 40 let věku, zatímco pro ženy nad 40 let se prudce snižuje. Skutečnost, že má žena dítě mladší šesti let, ovlivňuje zaměstnanost žen v míře, která je jedna z nejvyšších v EU (graf 3.3.2)([34]). Více než tři ze čtyř žen ve věku 20–49 let uvádějí pečovatelské povinnosti jako hlavní důvod pro nečinnost a vyplývající rozdíl v zaměstnanosti je jeden z nejvyšších v EU.

Graf 3.3.2: **Dopad rodičovství na zaměstnanost**

(1) Číselné údaje se týkají rozdílu v zaměstnanosti mezi osobou s alespoň jedním dítětem mladším 6 let a osobou bez dětí.
Zdroj: Eurostat

([33]) Míra volných pracovních míst vyjadřuje v procentech vztah mezi volnými pracovními místy a celkovým počtem obsazených a neobsazených pracovních míst.

([34]) Rozdíl v zaměstnanosti žen, které mají dítě mladší šesti let, a žen bez dětí činil v roce 2016 35 procentních bodů a více než čtyřikrát převyšoval průměr EU.

Rámeček 3.3.1: Sledování výsledků v souvislosti s evropským pilířem sociálních práv

Evropský pilíř sociálních práv vyhlášený dne 17. listopadu 2017 Evropským parlamentem, Radou a Evropskou komisí stanovuje 20 zásad a práv na podporu občanů. S ohledem na následky krize a změny, které probíhají v naší společnosti v důsledku stárnutí populace, digitalizace a nových způsobů práce, slouží tento pilíř jako kompas pro obnovený proces konvergence směrem k vytvoření lepších životních a pracovních podmínek.

ČESKÁ REPUBLIKA		
Rovné příležitosti a přístup na trh práce	Předčasné odchody ze vzdělávání (% obyvatelstva ve věku 18-24 let)	Lepší než průměr
	Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů	Nutno sledovat
	Koeficient příjmové nerovnosti (kvintily S80/S20)	Nejlepší výsledky
	Riziko chudoby nebo sociálního vyloučení (v %)	Nejlepší výsledky
	Míra NEET mladých (% celkové populace ve věku 15-24 let)	Lepší než průměr
Dynamický trh práce a spravedlivé pracovní podmínky	Míra zaměstnanosti (% obyvatelstva ve věku 20-64 let)	Lepší než průměr
	Míra nezaměstnanosti (% obyvatelstva ve věku 15-74 let)	Nejlepší výsledky
	Růst GDHI na obyvatele	Průměr
Sociální ochrana a začleňování	Vliv sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby	Lepší než průměr
	Děti do 3 let věku ve formální péči	Kritická situace
	Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče	Lepší než průměr
	Úroveň digitálních dovedností jednotlivců	Nutno sledovat

Členské státy jsou hodnoceny podle statistické metodiky dohodnuté s Výborem pro zaměstnanost a Výborem pro sociální ochranu. Posuzují se jak úrovně, tak změny hodnot ukazatelů ve srovnání s průměry EU a státy jsou zařazeny do jedné ze sedmi kategorií (od „nejlepších výsledků" po „kritickou situaci"). Země může například dostat hodnocení „lepší než průměr", pokud se hodnota ukazatele pohybuje blízko průměru EU, ale rychle se zlepšuje. Podrobnější informace o metodice viz návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2018, COM(2017) 674 final.

Česká republika dosahuje relativně dobrých výsledků u sociálních ukazatelů srovnávacího přehledu([35]), na němž se zakládá evropský pilíř sociálních práv, i když určité nedostatky přetrvávají. Má velmi nízkou míru nezaměstnanosti, která ve čtvrtém čtvrtletí 2017 činila 2,5 %, velmi nízký podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE) a velmi nízkou nerovnost v příjmech. Na druhou stranu výsledky studentů značně ovlivňuje jejich sociálně-ekonomické zázemí.

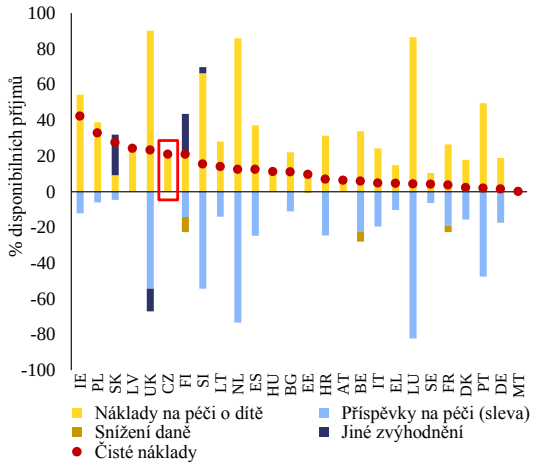
V České republice se spojuje nízká účast na předškolním vzdělávání a péči s vysokými rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů. Pouze 4,7 % dětí mladších tří let se účastní formálního vzdělávání a rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů činí 16 procentních bodů. Vzhledem k napjaté situaci na trhu práce a významné nerovnosti žen a mužů by mohlo být zajištění péče o děti důležitým politickým nástrojem k využití potenciálu žen na trhu práce.

Česká republika začala provádět reformy a využívá podpory z Evropského sociálního fondu (ESF) k podstatnému zvýšení dostupnosti péče o děti. Postupně bylo zavedeno povinné předškolní vzdělávání a umožněno uzavírání pružnějších pracovních ujednání. S podporou ESF bylo kromě toho v posledních dvou letech vytvořeno přibližně 14 000 nových míst ve školkách a dětských skupinách, čímž se nedostatek míst snížil na polovinu. Navíc byl s podporou ESF zahájen pilotní projekt mikrojeslí pro děti od 6 měsíců do 4 let. Další plány zahrnují změny právních předpisů k zajištění udržitelnosti nových typů zařízení péče o děti a rozšíření možností pro vytváření míst pro děti mladší tří let.

[35] Srovnávací přehled sociálních ukazatelů zahrnuje 14 hlavních ukazatelů, z nichž 12 se v současné době používá k porovnávání výsledků členských států. Ukazatele „účastníci aktivních politik na trhu práce na 100 osob, jež chtějí pracovat" a „náhrady zaměstnancům za odpracovanou hodinu (v eurech)" se nepoužívají z důvodu technických připomínek členských států. Možné alternativy budou projednány v příslušných výborech. GDHI: hrubý disponibilní příjem domácností.

I když se ženy obecně navrací na trh práce po dosažení věku 40 let, lze doložit, že nerovnost žen a mužů přetrvává po celou dobu jejich pracovního života, protože průměrná hodinová mzda muže je o 22,5 % vyšší než mzda ženy. Rozdíl lze částečně vysvětlit oborovou segregací – tzn. že muži pracují v oborech, které jsou lépe placeny ([36]) –, avšak více než dvě třetiny tohoto rozdílu vysvětlení nemají, což svědčí o potenciálně významné genderové předpojatosti. Nerovnost mezi muži a ženami je do značné míry spojena s dlouhou rodičovskou dovolenou, kterou si velmi zřídkakdy vybírají muži (1,8 % příjemců rodičovských dávek v roce 2015), s nedostatkem cenově dostupné péče o děti a zařízení dlouhodobé péče a s nízkou mírou využívání pružného uspořádání pracovní doby.

Graf 3.3.3: **Čisté náklady na péči o dítě pro matku–samoživitelku (2015)**

(1) Nízké výdělky jsou definovány jako výdělky na 20. percentilu rozdělení výdělků při plném úvazku.
Zdroj: OECD (2017a)

Nedostatek dostupné péče o děti je jednou z hlavních překážek účasti žen na trhu práce v České republice. V roce 2016 bylo pouze 4,7 % dětí mladších tří let umístěno ve formálních zařízeních péče o děti. Čisté náklady na péči o děti jsou vysoké (graf 3.3.3): v roce 2015 vydala matka–samoživitelka s nízkým, resp. mediánovým výdělkem 21 %, resp. 18 % svého disponibilního příjmu na celodenní zařízení péče o děti pro dvě děti ve věku dva a tři roky.

([36]) Výpočty Eurostatu na základě údajů z roku 2014 ze zjišťování o struktuře výdělků, prezentováno ve Skupině pro ukazatele při Výboru pro zaměstnanost dne 17. října 2017.

Vysoké náklady na péči o děti mají významný dopad na efektivní participační daňovou sazbu ([37]). Tato skutečnost oslabuje motivaci k práci, zejména v případě rodičů–samoživitelů s nízkými příjmy. Kromě toho tzv. školkovné zavedené v roce 2015 mělo za cíl snížit celkovou efektivní daňovou sazbu. Větší prospěch z této změny, která vedla k výraznému snížení čistých nákladů pro páry s mediánovým výdělkem (OECD, 2017a), však mají rodiny s vysokými příjmy. Toto „obrácené zacílení“ může posílit stávající nerovnosti, a přitom péče o děti může mít pozitivní dopad na rozvoj dítěte, zejména dětí ze znevýhodněných rodin. Daňové zvýhodnění pro rodiny zahrnuje rovněž jiné daňové úlevy (viz oddíl 3.1).

Zlepšení přístupu k formální péči o děti snižuje jednu z překážek pro zaměstnanost žen. Česká republika zavedla povinné předškolní vzdělávání v posledním roce před nástupem do školy se zajištěním míst v mateřských školkách. Posílila rovněž podporu pro děti se zvláštními vzdělávacími potřebami. V posledních dvou letech bylo s podporou Evropského sociálního fondu (ESF) vytvořeno přibližně 9 000 nových míst ve školkách. Dalších zhruba 5 500 míst do roku 2017 nabídly projekty dětských skupin. Navíc byl s podporou ESF zahájen pilotní projekt mikrojeslí pro děti od 6 měsíců do 4 let.

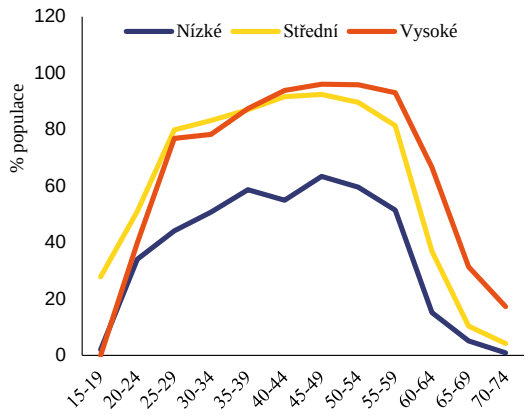
Problémem zůstává zajištění dostupné, kvalitní a udržitelné formální dlouhodobé péče v dostatečném rozsahu a koordinovaným způsobem. (viz také bod 3.1 o zdravotní péči). Nedostatečná nabídka pečovatelských služeb může být další významnou překážkou pro udržení zaměstnanosti žen, neboť neformální péče je pro mnoho rodin často jediným řešením. Jsou to totiž většinou ženy, které se starají o závislé a starší rodinné příslušníky. Zavedení tříměsíčního volna pro pečující osoby, k němuž Česká republika přistoupila v červenci 2017, může ženám částečně umožnit sladit své pečovatelské a profesní povinnosti.

Trh práce se sice prudce rozvíjí, ale situace osob s nízkou kvalifikací a osob se zdravotním

([37]) Participační daňová sazba měří procentní podíl výdělku, o který osoba přichází z důvodu vyšších daní, nižších dávek a dodatečných nákladů na péči o dítě, pokud nastoupí do práce.

postižením není velmi povzbudivá. Ačkoli představují malé procento populace, míra zaměstnanosti pracovníků s nízkou kvalifikací (43,7 % v roce 2016) je značně nižší než osob se střední a vysokou kvalifikací (77,9 %, resp. 83,4 % v roce 2016) (viz graf 3.3.4). Míra neaktivity osob s nízkou kvalifikací je rovněž více než dvakrát vyšší než celková míra ekonomické neaktivity (21,1 %). Obdobně míra zaměstnanosti osob se zdravotním postižením dosahuje pouze 43 % (průměr EU činí 47,4 %), což jasně kontrastuje s vysokou celkovou mírou zaměstnanosti.

Graf 3.3.4: **Míra zaměstnanosti podle věku a úrovně vzdělání**

(1) Úroveň vzdělání znamená nejvyšší úroveň vzdělání, které jedinec dosáhl, přičemž se rozlišují tři kategorie podle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání: nízké (ISCED 0–2), střední (ISCED 3–4) a vysoké (ISCED 5–8).
Zdroj: Eurostat

Účinnost aktivních politik na trhu práce je obecně nízká, a o to víc pro osoby s nízkou kvalifikací ([38]). V průměru se takových programů účastní jedna z pěti osob, které chtějí pracovat. Celkově jsou investice České republiky do aktivních politik na trhu práce vysoce závislé na financování z ESF. Chybí systematické posuzování dopadů a hodnocení aktivních politik na trhu práce, což brání transparentnosti. Jako krok správným směrem lze proto označit požadované hodnocení, které má být k dispozici začátkem roku 2018. Z předběžných výsledků vyplývá, že existují nedostatky v koncepci a zacílení opatření prováděných od roku 2013. Ta podpořila zejména dotované zaměstnávání, odbornou přípravu a další vzdělávání. Z důkazů vyplývá, že opatření byla zaměřena na skupiny s menším počtem překážek, zatímco osoby, které potřebují podporu nejvíce([39]), nebyly zastoupeny dostatečně. Je patrná snaha zlepšit koncepci odborné přípravy prostřednictvím několika plánovaných projektů, jako je „Vzdělávání praxí“, který uchazečům o zaměstnání nabízí systém specializovaných vzdělávacích modulů a příležitost získat nové znalosti a zkušenosti přímo u zaměstnavatele za podpory mentora. Tento program může rovněž pomoci starším pracovníkům přizpůsobit své zastaralé dovednosti novým potřebám trhu práce.

Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných, zejména pracovníků s nízkou kvalifikací, se účastní veřejně prospěšných prací, což jen zřídka vede k získání zaměstnání na primárním trhu práce. V roce 2017 pracovala pouze jedna z deseti osob s nízkou kvalifikací, které se účastnily projektů aktivní politiky na trhu práce, na dotovaném pracovním místě v soukromém sektoru, zatímco více než třetina byla umístěna do programů veřejně prospěšných prací. Kromě toho v roce 2017 nově zavedená veřejná služba vytváří nerovné podmínky přístupu k různým úrovním příspěvku na živobytí pro její účastníky. Účast na tomto programu je podmínkou pro vyšší příspěvek, nicméně počet způsobilých příjemců (60 000 až 70 000) vysoce převyšuje počet volných míst (11 000).

Úřad práce České republiky byl v roce 2012 reorganizován, avšak nebyly provedeny žádné zásadní změny ke zlepšení podpory poskytované zranitelným skupinám. Zdá se, že příležitost k reformě byla promarněna, zejména přihlédneme-li k tomu, že v současném období panuje nízká míra nezaměstnanosti. Bylo zřízeno jakési jednotné kontaktní místo pro různé dávky, služby zaměstnanosti a sociální služby, což je významný krok k ucelenějšímu poskytování podpory. Nicméně jednotlivé akční plány pro znevýhodněné nezaměstnané osoby jsou čistě administrativní záležitostí. Na úvodní pohovor při registraci nenavazuje žádné další posouzení,

([38]) Zatímco mzdy vzrostly od roku 2014 do roku 2016 u všech kvalifikačních skupin (viz oddíl 1), mzdy osob s nízkou kvalifikací se zvýšily o něco více (mediánová hrubá měsíční mzda vzrostla z 16 235 Kč na 18 252 Kč), což některé lidi motivovalo k tomu, aby znovu začali hledat zaměstnání. Vliv aktivních politik na trhu práce v této souvislosti by neměl být přeceňován.

([39]) Osoby s vícenásobným znevýhodněním na trhu práce, jako jsou osoby s nízkou kvalifikací, uchazeči se zdravotními problémy, starší osoby a osoby dlouhodobě nebo opakovaně nezaměstnané.

pokud se nezaměstnanost změní v dlouhodobou, a pohovor nevede ani k poskytnutí individualizované podpory. Neexistují specifická opatření pro různé kategorie klientů podle jejich profilu. Na agendu osob s nízkou kvalifikací a dlouhodobě nezaměstnaných je vyčleněno příliš málo pracovníků a poskytnuto málo odborné průpravy, takže ke klientům nelze přistupovat skutečně individuálně. Tento nedostatek by mohlo pomoci zmírnit intenzivnější využívání partnerství s obcemi a nevládními organizacemi (např. územní pakty), v jejichž rámci by bylo možné rozšířit škálu individualizovaných služeb pro dlouhodobě nezaměstnané.

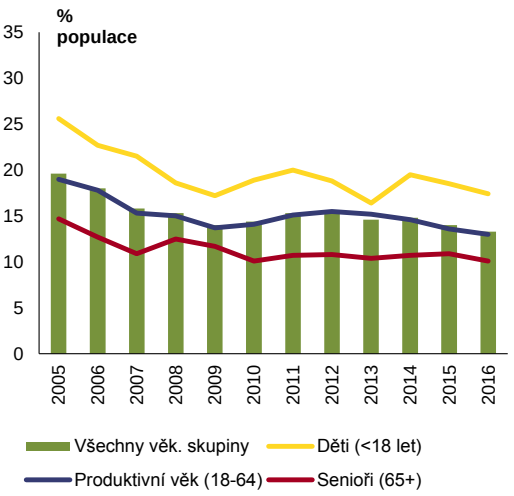
Napjatější situace na trhu práce je rovněž lákavá pro pracovníky z EU i jiných zemí, kteří by mohli nedostatek pracovních sil pomoci zmírnit. V roce 2016 žilo v zemi přibližně 433 000 cizinců, z nichž téměř dvě třetiny se narodily ve třetích zemích. V rámci nových systémů Státního integračního programu, který vstoupil v platnost v lednu 2016, je osobám s udělenou mezinárodní ochranou poskytována asistence v oblasti bydlení, zaměstnání, zdraví a vzdělávání, včetně posílení jazykových znalostí. S cílem zvýšit regionální mobilitu pracovních sil byl na celostátní úrovni zaveden nový příspěvek na podporu regionální mobility, který donedávna fungoval jako pilotní projekt v několika regionech. Pokrývá náklady na dojíždění do nového zaměstnání v jiném regionu pro uchazeče o zaměstnání, kteří byli registrováni jako nezaměstnaní déle než pět měsíců.

Sociální partneři jsou obecně zapojeni do legislativního procesu na vládní úrovni. Jsou rovněž zapojeni do evropského semestru prostřednictvím dlouhého procesu vyjednávání (viz rámeček 3.5.1). Za účelem podpory sociálního dialogu a budování kapacit sociálních partnerů([40]) byla do zákoníku práce nedávno zahrnuta možnost státních příspěvků odborovým svazům a organizacím zaměstnavatelů.

Sociální politika

Česká republika se pravidelně řadí mezi evropské země s nejnižším podílem osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (13,3 % v roce 2016) (graf 3.3.5). U věkové skupiny 0–24 let je však situace méně pozitivní a hodnota se dlouhodobě drží na úrovni 16–18 %. Je patrný rovněž rostoucí trend u ukazatele chudoby domácností a sociálního vyloučení osob se zdravotním postižením, jakož i dlouhodobě nezaměstnaných. Navíc rozdíl mezi rizikem chudoby dlouhodobě nezaměstnaných a rizikem chudoby krátkodoběji nezaměstnaných patří k největším v EU. Pokud jde o maximální dobu poskytování dávek v nezaměstnanosti, je ČR pod průměrem EU (v ČR 20 týdnů u osoby, která pracovala jeden rok)([41]).

Graf 3.3.5: **Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením podle věkových skupin**

Zdroj: Eurostat

Přes celkově pozitivní vývoj ukazatelů chudoby se objevují problémy: zvyšující se počet sociálně vyloučených lokalit, vyloučení z přístupu k bydlení a bezdomovectví a vysoké zadlužení. Počet osob, u nichž došlo k zabavení majetku, mezi lety 2015 a 2016 vzrostl o 14 % a na vzestupu je rovněž počet osob, u nichž k zabavení majetku došlo opakovaně. 49 % dlužníků musí uhradit čtyři nebo více platebních rozkazů a může tak spadnout do dluhové pasti. Zeměpisně se tyto případy ve značné míře vyskytují v sociálně

([40]) V roce 2015 se odhaduje míra členství v odborech na 12 % oproti míře členství v organizacích zaměstnavatelů, která činí přibližně 41 % (ICTWSS, 2015).

([41]) Další podrobnosti viz návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2018 a srovnávací analýza provedená Výborem pro zaměstnanost.

vyloučených oblastech a regionech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

Rostoucí počet sociálně vyloučených oblastí se plánuje řešit změnou platného znění zákona o pomoci v hmotné nouzi z července 2017. Cílem zákona je odradit lidi od stěhování do těchto oblastí, což však může omezit mobilitu osob hledajících nové ubytování, které již teď mají velmi nepříznivé podmínky na přehřátém trhu s nájemním bydlením.

Stále chybí právní rámec plánu sociálního bydlení. Stávající právní předpisy neřeší nedostatek cenově dostupného a kvalitního sociálního bydlení v době rekordního růstu cen nájmů (viz oddíl 3.2 o vývoji trhu s bydlením). Přes slibné začátky, kdy byl v roce 2015 navržen národní plán sociálního bydlení na období 2015–2025 za účelem řešení vyloučení z přístupu k bydlení, nebyl zákon o sociálním bydlení v roce 2017 přijat. Tento zákon by podpořil rozvíjející se koordinovaný přístup k sociálnímu začleňování znevýhodněných skupin, včetně Romů, který zahrnuje opatření na podporu vzdělávání a odborné přípravy, zdravotní péče, bezpečnosti a zaměstnanosti.

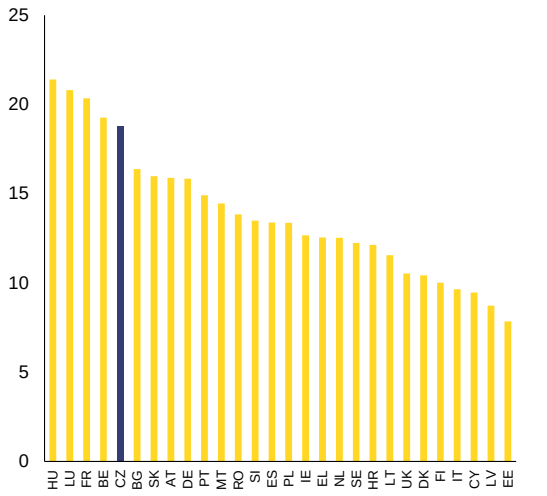
Bydlení je jedním z ukazatelů, u nichž se mezi lety 2011 a 2016 zhoršila vnímaná diskriminace Romů. Střednědobé posouzení rámce EU pro vnitrostátní strategie integrace Romů (2017) poukazuje na pokles úrovně vnímané diskriminace, především ve vzdělávání a v zaměstnání. Neplatí to však pro přístup k bydlení, kde se vnímaná diskriminace prohloubila.

Na regionální sociální rozdíly je zaměřena vládní strategie „Restart“ pro Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký kraj z července 2017. Tento koordinovaný přístup zahrnuje řadu opatření k řešení zadluženosti, zajištění více sociálních bytů, začlenění dětí z chudých rodin do školního systému, zefektivnění veřejných služeb zaměstnanosti, zlepšení zdravotnické infrastruktury a zintenzivnění prevence kriminality. Jeho úspěch však v dlouhodobém horizontu závisí na trvalé rozpočtové podpoře a vlastní odpovědnosti vlády.

Vzdělávání a dovednosti

Studijní výsledky ovlivňuje socioekonomické zázemí studentů. Podíl studentů se špatnými výsledky v přírodních vědách a čtení od roku 2012 významně vzrostl (OECD, 2016a). Ve srovnání s průměrem EU ve výši 26,2 p.b. má Česká republika s hodnotou 30,5 p.b. jeden z největších rozdílů v podílu studentů se špatnými výsledky v přírodních vědách mezi dolní a horní čtvrtinou socioekonomického indexu souboru studentů v průzkumu PISA a zároveň jeden z největších rozdílů mezi školami na základě sociálně-ekonomického statusu (graf 3.3.6)([42]). Tato nerovnost ještě narůstá. Může to souviset se selektivností vzdělávacího systému a časnou diferenciací žáků (OECD, 2016b). Z prostředků EU se podporuje odborná příprava učitelů, aby byli schopni pracovat s heterogenními skupinami a došlo ke zlepšení situace.

Graf 3.3.6: **Procentní vyjádření rozdílů ve výsledcích studentů v přírodních vědách v závislosti na jejich socioekonomickém postavení (2015)**

Zdroj: OECD (2016a)

V září 2016 byla zavedena reforma s podporou z ESF, která napomáhá začlenění žáků se zvláštními potřebami (včetně sociálně a ekonomicky znevýhodněných dětí) do běžného vzdělávání (Evropská komise, 2017b). Její

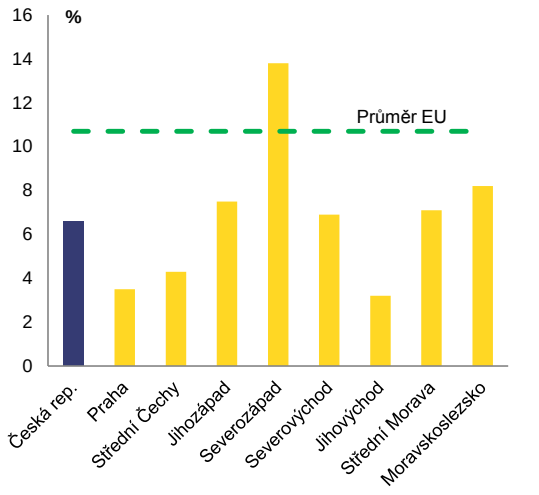
([42]) Rozdíl ve výsledcích v oblasti přírodních věd mezi školami, který souvisí se zvýšením o jednu jednotku ve středním školním indexu ekonomického, sociálního a kulturního postavení PISA, je jeden z největších mezi zúčastněnými zeměmi. Průměrný rozptyl mezi školami počítaný za OECD je 30 %, zatímco v České republice je to 44 %.

dlouhodobý úspěch bude částečně záviset na dostupnosti postačujícího a udržitelného financování ze státních prostředků a dostatečné odborné přípravy učitelů a jejich asistentů k výuce nestejnorodých skupin. Pro úspěšnou realizaci bude rovněž zásadní vhodná osvěta o možných přínosech inkluzivního vzdělávání a zapojení všech zúčastněných stran.

Od září 2017 je zavedeno povinné předškolní vzdělávání v posledním roce před nástupem do školy, jehož cílem je taktéž začlenění většího počtu znevýhodněných dětí. Z prostředků ESF se podporují projekty zaměřené na větší zapojení socioekonomicky znevýhodněných dětí do předškolního vzdělávání a péče. Řada pětiletých dětí však nebyla přihlášena, je tedy potřeba různými způsoby dále zvýšit informovanost rodin i obcí o přínosech účasti. Odhaduje se, že pouze zhruba 34 % Romů je zapojeno do vzdělávacích struktur od čtyř let (FRA, 2016).

Míra předčasných odchodů ze vzdělávání je sice stále pod průměrnou hodnotou v EU, která činí 10,7 %, avšak na rozdíl od většiny zemí EU, kde v poslední době klesá, v České republice trvale roste a v roce 2016 dosáhla 6,6 %. Regionální rozdíly jsou vysoké a pohybují se od 3,2 % v regionu Jihovýchod po 13,8 % v regionu Severozápad (graf 3.3.7). Odhadovaný podíl romských dětí, jež končí školní docházku předčasně, zůstává velmi vysoký, a sice 72 %, což výrazně ovlivňuje jejich budoucí vyhlídky na zaměstnání (FRA, 2016). Ke zlepšení uvedených ukazatelů by mohlo přispět pečlivé monitorování a nová preventivní opatření, jako je odborná příprava učitelů s cílem identifikovat ohrožené žáky a předcházet předčasnému odchodu přizpůsobením vyučovacích metod a spolupráce se zúčastněnými stranami.

Graf 3.3.7: **Předčasné odchody ze vzdělávání podle regionu (2016)**

Zdroj: Eurostat

Navzdory nedávnému zvýšení zůstávají platy učitelů relativně nízké. Ve srovnání s platy ostatních pracovníků s ukončeným terciárním vzděláním patří mezi nejnižší v EU. Míra zvyšování mezd je nízká (OECD, 2017b). To přispívá k nízké přitažlivosti tohoto povolání pro nadané mladé lidi (Evropská komise, 2017b). Nedostatek kvalifikovaných učitelů spolu s demografickými projekcemi naznačují problémy s náborem a udržením nových učitelů. Neexistuje systematické předběžné posuzování odhadovaného potřebného počtu učitelů pro následující roky. Od listopadu 2017 navýšila vláda platy učitelů o 15 % v reakci na výstrahu stávkou. V roce 2017 měl být přijat dlouho očekávaný nový kariérní řád učitelů, který by propojil celoživotní profesní rozvoj s kariérním systémem a systémem odměňování. Právní postup však nebyl dokončen. Plánuje se systematický program ESF na podporu všech nových učitelů. Očekává se, že se díky němu zlepší kvalita výuky a sníží podíl učitelů, kteří svoji profesi rychle opouštějí.

Míra dosažení terciárního vzdělání v roce 2016 činila 32,8 %. Roční výdaje na studenta dosahují pouze dvou třetin průměru EU (OECD, 2017b). Češi s úplným terciárním vzděláním vydělávají v průměru téměř dvakrát více než osoby pouze s vyšším sekundárním vzděláním a osoby s bakalářským titulem vydělávají přibližně o 50 % více. Míra dokončení bakalářského studia nebo rovnocenných programů zůstává nízká na úrovni

37 %. V roce 2018 bude zaveden nový systém financování vysokoškolských institucí, který má stabilizovat jejich financování a zároveň podporovat diverzifikaci a kvalitu.

Zatím nebyla vypracována komplexní strategie pro dovednosti podporující přizpůsobení pracovních sil očekávaným strukturálním změnám na trhu práce. V posledních letech se s podporou ESF vyvíjely různé iniciativy, např. nový systém tvorby prognóz pro trh práce. Dosud však nevznikl komplexní systém shromažďování poznatků o dovednostech a předvídání potřeb. Národní soustava kvalifikací se stala referenčním zdrojem pro akreditaci programů dalšího odborného vzdělávání a přípravy. Jednotná národní soustava dovedností, kvalifikací a povolání však zatím nebyla dokončena. K vyřešení situace, kdy chybí formální a systematické předvídání potřeb dovedností, je nezbytné zapojení zúčastněných stran a dialog mezi politickými činiteli, zaměstnavateli a poskytovateli vzdělávání a odborné přípravy na místní a regionální úrovni.

K rozšíření škály nabízených dovedností a odstranění problému nedostatečné kvalifikace bylo provedeno několik opatření zlepšujících odborné vzdělávání a přípravu (OVP) a vzdělávání dospělých. Připravuje se uznávání dříve nabytých dovedností a modulární přístup k rekvalifikačním kurzům, což je v souladu s nedávno přijatými politikami EU v oblasti kvalifikací „Cesty prohlubování dovedností“.

Všechny programy počátečního odborného vzdělávání a přípravy v České republice jsou na bázi školní výuky, ale nedílnou součástí učebních osnov jsou i odborné praxe a pracovní stáže. Stále však existuje značný prostor pro zvýšení podílu učení se prací v rámci odborného vzdělávání a přípravy (8,8 % v roce 2015). Nelehký úkol více zapojit do tohoto způsobu výuky malé podniky by se možná podařilo splnit poskytováním odpovídající podpory nebo zřizováním regionálních středisek odborné přípravy. Česká republika rovněž postrádá jednotný komplexní vnitrostátní rámec kvalifikací. Pokusy zavést rámec vysokoškolského vzdělávání do vnitrostátních právních předpisů nebyly úspěšné. Národní soustava kvalifikací se stala referenčním zdrojem pro akreditaci programů dalšího odborného vzdělávání a přípravy a pro nábor kvalifikovaných zaměstnanců v povoláních, která se potýkají s nedostatkem kvalifikovaných pracovních sil.

3.4. INVESTICE

Podnikatelské prostředí

V této oblasti přetrvávají problémy zejména v souvislosti s vymáháním plnění smluv, se získáváním stavebních povolení a se složitostí daňového systému. Česká republika se umístila relativně vysoko na řebříčku zemí podle snadnosti podnikání Světové banky „Doing Business 2018“ (30. místo ze 190 zemí). Umístila se na prvním místě v kategorii „obchodování se zahraničím“([43]). V kategoriích „vymáhání smluv“ a „vyřizování stavebních povolení“([44]) však patří k nejhorším v EU (91. a 127. místo). Tyto oblasti jsou i nadále hlavními překážkami pro podnikání. Další překážkou je složitost daňových předpisů, která se v nedávné době ještě zhoršila (index globální konkurenceschopnosti 2017/18) (viz oddíl 3.1). Například zakladatelé začínajících podniků v nedávném průzkumu uvedli, že jen na plnění všech daňových požadavků musí vyčlenit jednoho zaměstnance. Jako faktor, který narušuje peněžní toky, byly rovněž zmíněny časté daňové kontroly a povinnost platit DPH z neuhrazených faktur (Aspen Institute Prague, 2016).

Za účelem urychlení řízení o stavebním povolení byla v polovině roku 2017 přijata novela stavebního zákona, která platí od ledna 2018. Jedním z jejích hlavních prvků určených ke zjednodušení celého řízení je možnost zahrnout posuzování vlivů na životní prostředí do územního rozhodnutí nebo společného územního rozhodnutí a stavebního povolení. Jedná se o pozitivní vývoj, neboť tak byly odstraněny některé administrativní kroky. Developeři však pochybují, že novela bude pro nové stavební projekty přínosná, protože různá jiná povolení nejsou do spojeného územního a stavebního řízení zahrnuta. Pro velké projekty v oblasti infrastruktury tak tento zjednodušený postup nebude fungovat. Kromě toho neexistuje povinnost územní a stavební řízení spojit. Další obava se týká toho, že novela omezí stávající práva občanské společnosti podílet se na různých fázích projektu. Kromě toho tato novela prostor pro zjednodušení plně nevyužila. Ministerstvo pro místní rozvoj, které je za ni odpovědné, již předložilo plány na zcela nové stavební právní předpisy (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2017). Další významnou překážkou pro investice do infrastruktury je právní ošetření vyvlastňování půdy, které zůstává nevyřešeno.

Malé a střední podniky s nefinančním zaměřením([45]) zaměstnávají v souladu s průměrem EU dvě třetiny všech pracovních sil. České malé a střední podniky (MSP) jsou relativně malé, jelikož ve srovnání s průměrem EU, který činí 3,9 osob, zaměstnávají průměrně 2,4 osoby. Jejich podíl na celkové přidané hodnotě (54,5 %) je mírně pod průměrem EU (57,1 %). Malé a střední podniky v České republice působí především ve výrobě, která vytváří téměř 30 % jejich přidané hodnoty a zaměstnanosti. To je téměř o 10 p.b. více než příslušný průměrný podíl v EU.

Růst produktivity malých a středních podniků však nestíhá držet krok s růstem produktivity velkých nefinančních podniků. Průměrný růst produktivity práce MSP ve zpracovatelském průmyslu (3,1 % v letech 2009–2014) zaostává za stejným ukazatelem u velkých podniků (5,6 %) (OECD, 2017c). Podobně i průměrná přidaná hodnota MSP v letech 2012–2016 vzrostla o 9,5 %, zatímco u velkých podniků o 16,4 %. Celkovou slabší výkonnost malých a středních podniků v odvětví výroby ve srovnání s velkými podniky lze z velké části vysvětlit růstem v automobilovém průmyslu, kterému dominují velké společnosti. Dalším vysvětlujícím faktorem je skutečnost, že MSP obtížně získávají vysoce kvalifikované pracovníky, protože velké podniky jsou schopny nabídnout konkurenceschopnější mzdy a mají lepší přístup na zahraniční trhy práce (Evropská komise, 2017c).

Pokud jde o podnikání a zakládání nových podniků, nedosahuje Česká republika průměru EU. I přes pokrok dosažený od roku 2008, pokud jde o zakládání podniků (např. zavedení nižších poplatků za registraci jednoduché společnosti s ručením omezeným), zůstává podíl všech nově vzniklých podniků a míra vlastnictví podniků stále pod průměrem EU. Kromě toho podnikatelé nemívají velkou prestiž a vzdělávání k podnikání chybí jak na primární, tak na sekundární úrovni (Evropská komise, 2017c).

([43]) Tento ukazatel měří čas a náklady na vývoz výrobku s komparativní výhodou a dovoz náhradních dílů pro automobily.

([44]) Toto umístění je do značné míry dané vysokým počtem procedur, jež jsou zapotřebí k výstavbě skladu, ve srovnání s průměrem OECD. Vybudovat sklad trvá 247 dní, zatímco průměr OECD činí 152 dní.

([45]) Nefinanční podniková sféra zahrnuje tato odvětví: průmysl, stavebnictví, obchod a služby.

Finanční prostředí pro malé a střední podniky se stále zlepšuje, ale využívání rizikového kapitálu není dostatečně rozvinuté. Oproti dřívějším letům se zvýšil zájem českých bank poskytovat půjčky malým a středním podnikům. Ze všech MSP, které požádaly o úvěr, byla pouze 2 % žádostí zamítnuta (v EU 5 %) (Evropská komise, 2017d). Na podporu rizikového kapitálu a revolvingových fondů bylo věnováno jen málo veřejných prostředků (Srholec et al., 2017). Začínající podniky by měly mít k dispozici novou možnost financování prostřednictvím dvou nedávno založených fondů. Jednak byl v roce 2017 zřízen fond fondů, který je v současné době ve fázi výběru správců fondů, kteří mají působit jako finanční zprostředkovatelé. Jednak vznikl národní inovační fond na podporu financování malých a středních podniků a inovačních projektů, který je v konečné fázi zavádění a čeká na povolení centrální banky k zahájení provozu.

Platební morálka v České republice se v roce 2017 zhoršila. Průměrná doba, za kterou klienti uhradí faktury v transakcích mezi podniky, se zvýšila z 24 dnů v roce 2016 na 32 dnů v roce 2017, a překročila tak platební lhůtu (27 dní). Až 88 % dotázaných českých společností bylo požádáno, aby akceptovaly delší platební lhůtu, než jaká jim nečiní potíže, zatímco v EU je to v průměru 61 % (Intrum Justitia, 2017).

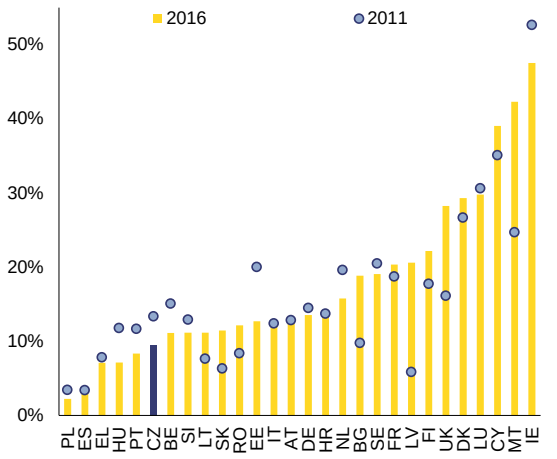
Doba potřebná k vyřízení platební neschopnosti zůstala v letech 2014–2017 na úrovni 2,1 roku, což je v souladu s průměrem EU, který činí 2 roky. Nicméně náklady vyřízení platební neschopnosti jsou třetí nejvyšší v EU a dosahují 17 % majetku dlužníka (Evropská komise, 2017c). Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení byl v červenci 2017 novelizován za účelem zjednodušení procesu oddlužení a posílení ochrany před zneužitím. Rovněž byla připravena změna legislativního rámce s cílem umožnit „druhou šanci“ čestným úpadcům, která však nebyla schválena před koncem volebního období.

Česká republika v globálním hodnotovém řetězci

Česká ekonomika je do značné míry závislá na automobilovém průmyslu. Podíl výroby motorových vozidel na hrubé přidané hodnotě dosáhl 5,6 % v roce 2016 a v kontextu EU patří mezi nejvyšší. Pokud vezmeme v úvahu také dodavatelské řetězce, připadá na automobilový průmysl přibližně 10 % hospodářské produkce (Sobíšek a Koršňák, 2017). Podíl hrubé přidané hodnoty všech společností pod kontrolou zahraničních vlastníků celkově mírně klesl z maximální hodnoty 33 % v roce 2009 na 30 % v roce 2015. Rozdíl v produktivitě práce ve srovnání s čistě domácími firmami se přestal zvětšovat v roce 2007, což může znamenat, že Česká republika postupně vstupuje do kvalitativní fáze internacionalizace (TA CR, 2016), která vyžaduje politiku zaměřenou na zvyšování kapitálu založeného na znalostech a podporu domácích faktorů růstu.

Společnosti se zahraničními vlastníky jsou silně zaměřeny na vývoz. I když představují pouze asi 13 % obchodních firem, jejich podíl na celkové hodnotě vývozu dosahuje více než 80 % (OECD, 2017c). Přímé zahraniční investice podporují více než čtvrtinu všech pracovních míst v soukromém sektoru a generují 42 % přidané hodnoty v soukromém sektoru (OECD, 2017d). Kromě toho společnosti pod zahraniční kontrolou vykazují o 40 % vyšší produktivitu práce než domácí sektor. České firmy mají vysoký podíl středně a vysoce kvalitní výroby na celkovém vývozu, avšak podíl špičkové kvality je poměrně malý a od roku 2011 klesá (graf 3.4.1).

Graf 3.4.1: **Podíl výrobků špičkové kvality na hodnotě vývozu**

Zdroj: Výpočty Evropské komise na základě databáze Comext (Eurostat) a údajů ORBIS.

Pro zvyšování přidané hodnoty má zásadní význam konkurenceschopné odvětví služeb.

Úplná liberalizace trhu služeb by mohla zvýšit produktivitu několika výrobních odvětví o více než 5 % (Curnis et al., 2017). Podíl služeb na celkovém vývozu zboží a služeb z České republiky činil 48 %, což je pod mediánovou hodnotou OECD 57 % v roce 2014. Studie prováděná na úrovni jednotlivých podniků zjistila silný pozitivní vztah mezi reformou sektoru služeb a výkonností výrobních odvětví, která na službách závisejí (Arnold et al., 2011). Jiná nedávná studie (Münich et al., 2014) zase dospěla k závěru, že přeshraniční investice v odvětví služeb podporují modernizaci technologií, což se nedá říci o investování do výroby.

Finanční prostředky EU

Pomalá mobilizace zdrojů přidělených na programové období 2014–2020 vedla v letech 2016 a 2017 k poklesu investic spolufinancovaných z evropských strukturálních a investičních fondů (ESI). Zatímco většina operačních programů z období 2007–2013 je skoro uzavřena, program na období 2014–2020 se rozbíhal pomalu. V nedávné době nicméně nabral na tempu. Za zpožděním stojí tyto faktory: opožděné přijetí operačních programů, zdlouhavá příprava výzev k předkládání žádostí, složitá prováděcí pravidla, fluktuace zaměstnanců v orgánech spravujících fondy a nedostatek projektů v několika oblastech (zejména v oblasti energetické účinnosti a infrastruktury pro širokopásmové připojení, viz oddíl 3.5). Pokud jde o smluvně zadané operace a platby příjemcům, dosahují nejlepších výsledků operační programy v oblasti zaměstnanosti, technické pomoci a dopravy. Další podrobnosti o investicích spolufinancovaných EU a o financování z EFSI naleznete v rámečku 2.1.

Efektivita veřejné správy

Služby elektronické veřejné správy (eGovernment)

Výsledky v oblasti elektronické veřejné správy jsou i nadále pod průměrem EU. Ačkoli se v roce 2017 zlepšila dostupnost předvyplněných formulářů a úplnost online postupů, využívání služeb elektronické veřejné správy je hluboko pod průměrem EU. Konkrétně pouze 16 % uživatelů internetu podalo veřejným orgánům vyplněné formuláře přes internet, zatímco v EU tak činí průměrně 35 % uživatelů.

V roce 2017 byly přijaty dva zákony o bezpečném přístupu ke službám elektronické veřejné správy. Jedná se o zákon o elektronické identifikaci a zákon o občanských průkazech. Jelikož umožňují digitalizaci jednotlivých služeb, mají potenciál k posílení služeb elektronické veřejné správy a mohou pomoci podpořit rozvoj digitální společnosti nad rámec veřejné správy. Jejich dopad však může být omezen tím, že elektronická identifikace bude povinná pouze pro ty orgány, které již využívají elektronickou komunikaci prostřednictvím datových schránek nebo portálu veřejné správy, zatímco pro ostatní bude dobrovolná. Dopad nových právních předpisů a úspěch četných plánovaných projektů v oblasti elektronické veřejné správy bude záviset na tom, zda orgány budou schopny zvýšit informovanost a poskytnout uživatelsky vstřícná řešení.

Vnitrostátní elektronická identifikace, která by měla být klíčovým předpokladem pro využívání služeb elektronické veřejné správy, se má začít zavádět v červenci 2018. Vláda dále plánuje spustit interaktivní občanský portál, který bude sloužit jako vnitrostátní místo přístupu k personalizovaným službám elektronické veřejné správy. Za účelem zlepšení přístupnosti probíhá klasifikace dostupných veřejných digitálních služeb (přibližně 700), na niž naváže jejich katalogizace. To by mělo zvýšit povědomí o službách elektronické veřejné správy ze současné nízké úrovně, která je jednou z překážek, jež brání jejich širšímu využívání. Roztříštěnost služeb a databází by mělo pomoci odstranit probíhající zlepšování interoperability infrastruktury pro e-government([46]).

Veřejné zakázky

V roce 2017 byly podniknuty kroky ke zlepšení právního a správního rámce pro zadávání veřejných zakázek. V roce 2016 byla ve vnitrostátním právu provedena modernizovaná směrnice o zadávání veřejných zakázek a směrnice o koncesích, od září 2017 funguje registr oznámení pro účely zákona o střetu zájmů a v lednu 2018 měl vstoupit v platnost nový zákon o identifikaci skutečných majitelů. Tato opatření by časem měla zlepšit transparentnost a integritu při zadávání veřejných zakázek. Procentní podíl zakázek

([46]) Např. základních registrů, datových schránek, sítě kontaktních míst CzechPOINT a portálu veřejné správy.

přidělených bez výběrového řízení již významně poklesl z 21 % v roce 2016 na 10 % v roce 2017, ačkoli stále zůstává vysoko nad průměrem EU (3 %). Kromě toho byla cena soustavně jediným kritériem v téměř 80 % všech řízení. Podíl veřejných zakázek zadaných v řízení, o které měl zájem pouze jeden uchazeč, se meziročně zvyšoval a v roce 2017 dosáhl 47 % (oproti 19 % v roce 2014) (srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu EU, 2018). Průzkumy ukazují, že 35 % zástupců podniků (mírně nad unijním průměrem ve výši 31 %) mělo za to, že jim během posledních tří let korupce zabránila vyhrát veřejné nabídkové řízení nebo veřejnou zakázku v České republice (Evropská komise, 2017e).

Zlepšit postupy zadávání veřejných zakázek si klade za cíl několik cílených iniciativ. Svaz měst a obcí zřizuje kompetenční centra, která mají obcím sloužit jako střediska znalostí. Iniciativa Asociace pro rozvoj infrastruktury má za cíl poskytnout poradenství k používání kritéria „ekonomicky nejvýhodnější nabídky“ u projektů v oblasti infrastruktury. Vnitrostátní judikatura dále uznala nemožnost změnit poskytovatele služeb IT za nezákonnou praktiku a vláda vypracovala strategii k řešení tohoto problému. Největší výzvy pro větší část veřejného sektoru však nadále představuje slučování postupů zadávání veřejných zakázek (v roce 2017 použito pouze v 5 % případů) a získání specializovaných odborných znalostí ve vybraných oblastech.

Zadávání veřejných zakázek se profesionalizuje prostřednictvím víceúrovňového rámce odborné přípravy pro zadavatele a dodavatele. V prvním pololetí 2017 se 30 školicích akcí zúčastnilo 2 500 osob. Tyto akce nabízejí dokumentované metody a nástroje elektronického vzdělávání. Tento strategický přístup by mohl zlepšit klíčové ukazatele v oblasti zadávání veřejných zakázek např. tím, že pomůže snížit podíl řízení s jediným uchazečem a omezit zbytečnou administrativní zátěž. Celkově by ke zlepšení mohlo vést optimálnější využití finančních prostředků a řešení problémů například ve zdravotnictví, které se co do ukazatelů v oblasti zadávání veřejných zakázek umístilo pod průměrem([47]).

Vláda od června 2018 zavedla pro všechny ústřední orgány státní správy povinnost používat národní elektronický nástroj pro zadávání veřejných zakázek NEN. Tyto orgány buď přijmou národní platformu, nebo musí požádat o výjimku a prokázat, že jejich alternativní nástroj má funkční a finanční výhody. Již byla poskytnuta široká podpora ve formě specializovaného školení o tomto nástroji. Povinnost používat NEN však na druhé straně vyvolala námitky některých vládních organizací a soukromých platforem, které argumentují omezením hospodářské soutěže.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydává přezkumná rozhodnutí, která jsou ve většině druhoinstančních případů značně opožděná. I když se přezkumné postupy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) v prvním stupni podle všeho zlepšily, pokud jde o dodržování lhůt (60 dní), rozhodnutí ve druhém stupni jsou zjevně opožděná v 92 % případů (průměrná délka 232 dnů). To ovlivňuje efektivnost projektů realizovaných jako veřejné zakázky.

Korupce

Korupce a úplatkářství trvale znepokojuje podniky i občany. Korupce je považována za jeden z pěti nejproblematičtějších faktorů podnikání (Světové hospodářské fórum, 2017). Mezi hlavní problémy patří zneužívání veřejných prostředků (Česká republika je na 99. místě ze 137 zemí), zvýhodňování v rozhodovacím procesu (95. místo) a placení úplatků (46. místo). To se odráží ve vnímání podniků: 74 % zástupců podniků souhlasilo s tvrzením, že zvýhodňování a korupce brání hospodářské soutěži mezi podniky (průměr EU je 68 %) (Evropská komise, 2017e). Přibližně 80 % zástupců podniků považuje korupci za široce rozšířenou (průměr EU je 71 %). Případy úplatkářství, které se řeší u soudu, obecně sice vedou k odsuzujícím rozsudkům, avšak poměrně málo podezřelých osob je skutečně obviněno z přijetí nebo nabízení úplatků([48]) a celkový počet vyšetřování úplatkářství zůstává nízký.

([47]) Údaje o veřejných zakázkách ve zdravotnictví z databáze Tenders Electronic Daily ukazují, že v České republice se častěji využívá řízení s jediným uchazečem (48 % oproti průměru EU 39 %), zatímco slučování bylo uplatněno pouze u 2 % řízení (průměr EU činí 9 %).

([48]) Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v roce 2014 obviněno z přijetí úplatku 18 osob, v roce 2015 76 osob a v roce 2016 46 osob. Údaje týkající se nabízení úplatku

V rámci vládní protikorupční strategie byla přijata řada významných reforem. Pozitivní příklady zahrnují právní předpisy o přístupu k informacím, o původu majetku, o politických stranách, o zadávání veřejných zakázek a o centrálním registru smluv. Nová právní úprava zadávání veřejných zakázek vyžaduje, aby vítězný dodavatel sdělil informace o své vlastnické struktuře až po konečného skutečného majitele bez ohledu na právní formu společnosti. Změnou zákona o střetu zájmů byl zřízen centrální elektronický registr oznámení a zavedena povinnost všech veřejných funkcionářů učinit příslušná oznámení při zahájení výkonu funkce. Sankce jsou však převážně finanční. Změna zákona o registru smluv zavedla v červenci 2017 další výjimky, takže zákon se již nevztahuje na velkou většinu smluv uzavíraných státními podniky a podniky ve vlastnictví obcí. To vyvolává další obavy týkající se transparentnosti při zadávání veřejných zakázek.

Protikorupční strategie se stále nezabývá některými oblastmi. Výzvami pro příští akční plán zůstává zejména rozšíření pravomoci Nejvyššího kontrolního úřadu na regionální a obecní úroveň, nedostatečný dohled nad státními podniky (nyní vyňatými z oblasti působnosti registru smluv) a mezery a nedostatky v registru oznámení. Kromě toho se během předchozího funkčního období parlamentu nepodařilo uskutečnit plánovanou revizi právních předpisů týkajících se lobbování a zavedení zvláštní právní úpravy na ochranu oznamovatelů (whistleblowerů).

hovoří o 156 osobách v roce 2014, 106 osobách v roce 2015 a 122 osobách v roce 2016.

Zákon o státní službě

Dva roky po úplném vstupu v platnost v červenci 2015 je zaveden zákon o státní službě, avšak jeho uplatňování doprovází nedostatky. Z hlediska účinnosti zvýšil tento právní předpis transparentnost a předvídatelnost státní služby, avšak spolu s jeho zavedením se na všech úrovních zvýšila administrativní zátěž. Těžkopádné postupy náboru zaměstnanců v kombinaci s velmi napjatými podmínkami na trhu práce způsobily v řadě orgánů situaci hraničící s podstavem (nedostatek se týká především vysoce kvalifikovaných pracovníků). Zákon snižuje schopnost přitahovat odborníky z akademického prostředí či soukromého sektoru a sám má omezenou oblast působnosti (nevztahuje se na polorozpočtové organizace).

Některé z těchto nedostatků vyřešila novela zákona z června 2017, nicméně existuje prostor pro zlepšení jak ve znění zákona, tak v jeho uplatňování. Pokrok představuje zjednodušení náborových postupů, zatraktivnění platů pro zkušené uchazeče a stanovení výjimek z požadavků na vzdělání u zaměstnanců, kteří jsou ve státní službě již dlouho. Přijatá změna však plně neřešila systémové problémy. Zákon nyní musí obstát v hlavní zkoušce a prokázat svou schopnost odolat tlakům a poskytnout potřebnou stabilitu. Především vysoký počet vedoucích pracovníků propuštěných po nástupu nové vlády naznačuje, že odpolitizování není tímto zákonem účinně zaručeno.

Rámeček 3.4.1: **Překážky pro investice a reformy v České republice**

Makroekonomická perspektiva

Od přistoupení země k EU se soukromé i veřejné investice v České republice drží nad průměrem EU. Od hospodářského útlumu v roce 2009 vykazovaly investice silné cyklické chování. V roce 2016 opět poklesly (–2,3 %) v důsledku propadu veřejných investic (–34 %). Volatilita veřejných investic je úzce spjata s cyklem čerpání ESI fondů. Podle prognózy celkové investice v roce 2017 vzrostly o 4,9 % (prognóza Komise z podzimu 2017) díky podpoře z nového programového období EU. V období let 2009–2016 byla úroveň investic do bydlení ve srovnání s EU (4,7 % HDP) v České republice nízká (3,6 %), zatímco investice do zařízení (11,3 %) byly dvakrát vyšší než průměr EU (5,9 %).

Posouzení překážek pro investice a probíhajících reforem

Veřejná správa / Podnikatelské prostředí	Regulatorní/administrativní zátěž	CSR
	Veřejná správa	CSR
	Zadávání veřejných zakázek / PPP	CSR
	Soudní systém	
	Rámec řešení platební neschopnosti	
	Rámec pro hospodářskou soutěž a regulaci	
Trh práce / Vzdělávání	Rámec pro pracovněprávní ochranu a vztahy	
	Mzdy a jejich nastavení	
	Vzdělávání	

Finanční odvětví / Zdanění	Zdanění	
	Přístup ke zdrojům financování	
Výzkum, vývoj a inovace	Spolupráce mezi akademickou, výzkumnou a podnikatelskou obcí	
	Financování výzkumu, vývoje a inovací	
Odvětvové právní předpisy	Obchodní služby / Regulovaná povolání	
	Maloobchod	
	Stavebnictví	CSR
	Digitální ekonomika / Telekomunikace	
	Energetika	
	Doprava	

Legenda:

	Nebyla zjištěna překážka pro investice
CSR	Překážky pro investice, na něž se též vztahuje doporučení pro ČR
	Žádný pokrok
	Omezený pokrok
	Určitý pokrok
	Výrazný pokrok
	Provedeno v plném rozsahu

Celkově jsou překážky pro investice v České republice mírné, jak potvrdilo posouzení Evropské komise. Byly přijaty určité reformy s cílem snížit administrativní zátěž, která omezuje podnikatelské prostředí obecně a odvětví stavebnictví zvlášť, ale je zapotřebí více času k posouzení výsledků jejich účinné realizace. Projevuje se jistá nestabilita právních předpisů, kterou doplňují rostoucí náklady na dodržování daňových předpisů. Fluktuace zaměstnanců ve veřejné správě by mohla mít vliv na rozdělení finančních prostředků. Bylo vyvinuto určité úsilí k řešení problémů souvisejících se zadáváním veřejných zakázek a digitalizací veřejné správy.

Hlavní překážky pro investice a probíhající prioritní opatření

1. Podnikatelské prostředí v České republice nadále omezuje administrativní a regulační zátěž. Četné postupy nutné k zahájení podnikání, zvyšující se doba potřebná ke splnění daňových povinností a vysoké náklady na řešení obchodních sporů jsou překážkami pro investice. Provádění pozměněného stavebního zákona (v účinnosti od ledna 2018) má za cíl zkrátit a zjednodušit postupy pro vydávání územních rozhodnutí a udělování stavebních povolení, např. zavedením možnosti zahrnout posuzování vlivů na životní prostředí do územního rozhodnutí nebo do společného územního rozhodnutí a stavebního povolení.

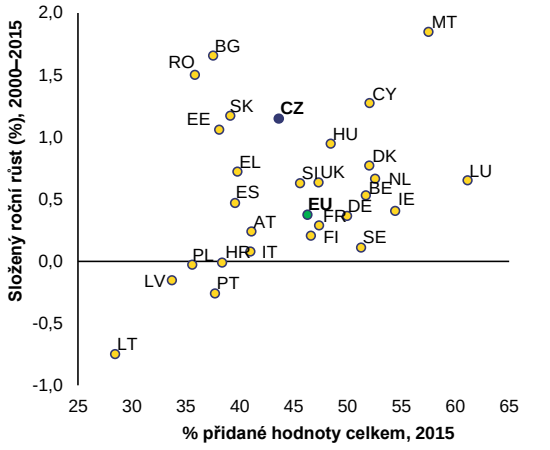
2. Konkrétní obavy, pokud jde o provádění postupů zadávání veřejných zakázek, brání tomu, aby byl potenciál veřejných investic plně využit. I přes reformy, které orgány přijaly (např. provedení směrnice o zadávání veřejných zakázek), a odbornou přípravu zadavatelů mimo jiné stále stoupá podíl řízení s jediným uchazečem a objevuje se korupce. Byly podniknuty určité kroky ke zlepšení účinnosti veřejné správy. Existuje stále prostor k rychlejšímu čerpání prostředků EU. Několik opatření přijatých v roce 2017 je určeno na podporu využívání služeb elektronické veřejné správy, které je zatím na jedné z nejnižších úrovní v EU.

3.5 ODVĚTVOVÉ POLITIKY

Výzkum a vývoj

Zaměření českého hospodářství se posouvá k činnostem více založeným na znalostech a rostou investice podniků do výzkumu a vývoje, zejména prostřednictvím přímých zahraničních investic. Česká republika zaznamenala jeden z nejvyšších růstů v EU v odvětvích vysoce a středně technologicky vyspělé výroby a služeb založených na znalostech, pokud jde o podíl na přidané hodnotě (graf 3.5.1). Výdaje podniků na výzkum a vývoj (BERD) vzrostly z 0,7 % HDP v roce 2008 na 1 % HDP v roce 2016 (61,1 % celkových výdajů na VaV) ([49]). Přibližně 7,3 % výdajů podniků na VaV bylo financováno z veřejných zdrojů. Výzkum a vývoj prováděný zahraničními společnostmi činil 64,1 % celkových výdajů podniků na VaV v roce 2016. Veřejné výdaje na VaV v roce 2016 poklesly o 0,27 procentního bodu na 0,65 % HDP (přičemž veřejný výzkum a vývoj financovaný ze zahraničí poklesl o více než 80 %).

Graf 3.5.1: **Přidaná hodnota ve vysoce a středně technologicky vyspělé výrobě a službách založených na znalostech, v % přidané hodnoty**

1) Vysoce technologicky vyspělá výroba, středně technologicky vyspělá výroba a služby založené na znalostech v roce 2015 a složená roční míra růstu v období 2000–2015.
Zdroj: Evropská komise (zpráva o výkonnosti v oblasti vědy, výzkumu a inovací 2018).

Zatímco výdaje zahraničních podniků na výzkum a vývoj se za posledních šest let více než zdvojnásobily, domácí podniky své výdaje na výzkum a vývoj v posledních dvou letech snížily. Zahraniční finanční prostředky na činnosti VaV většinou směřují do výrobního odvětví (přibližně 56 % celkového objemu příchozích zahraničních investic do VaV) (ČSÚ, 2017). Největší příliv zahraničních investic do výzkumu a vývoje v sektoru služeb zaznamenaly „informační a komunikační činnosti“ (19,6 %).

K rozvoji dobře fungujícího ekosystému pro výzkum a inovace jsou nezbytné kvalifikované lidské zdroje, kterých je však nedostatek. Procentní podíl obyvatel ve věku 30–34 let s dokončeným terciárním vzděláním je stále výrazně pod průměrem EU ([50]), přestože se v posledních 10 letech zvyšuje. Země si vede dobře v počtu absolventů oboru výpočetní technika (šestá v EU), je však pod průměrem EU v počtu nových absolventů v oblasti vědy a techniky (17,2 na tisíc obyvatel ve věku 25–34 let oproti průměru EU, který činí 19,1). Tato situace pravděpodobně v budoucnosti povede k dalším nedostatkům v oblasti dovedností. Objevující se nedostatky by se mohly zmírnit přilákáním většího počtu nadaných lidí k vědě a technice a na výzkumnou profesní dráhu ([51]), včetně náboru ze zahraničí a zlepšení pracovních podmínek pro výzkumné pracovnice (v roce 2016 činil podíl žen mezi výzkumnými pracovníky pouze cca 23 % v přepočtu na plné pracovní úvazky) (Srholec et al., 2017).

Byla přijata opatření k vytváření vazeb mezi akademickou sférou a podniky, ale znalostní toky jsou i nadále nedostatečné. Klíčové ukazatele spolupráce veřejného a soukromého sektoru jsou stále pod průměrem EU ([52]). Vytvoření národních inovačních platforem podnítilo strukturovanější diskusi se soukromým sektorem o jeho potřebách a prioritách v oblasti aplikovaného výzkumu v rámci příprav na aktualizovanou národní výzkumnou a inovační strategii pro inteligentní specializaci. Očekává se,

([49]) Rostoucí výdaje podniků na VaV se rovněž odráží v jejich podílu na přidané hodnotě vytvářené podniky, který od roku 2010 vzrostl o cca 0,5 procentního bodu na 1,5 % v roce 2015 (2,0 % v zemích EU-28).

([50]) 32,8 % v České republice oproti 39,1 % v EU, čímž se země řadí na 23. místo v EU.

([51]) 51,8 % výzkumných pracovníků (přepočteno na plné úvazky) bylo v roce 2016 zaměstnáno v soukromém sektoru. Výzkumní pracovníci v roce 2015 představovali 0,74 % všech zaměstnanců (průměr EU: 0,79 %).

([52]) Veřejný výzkum a vývoj financovaný podniky, vyjádřený jako procentní podíl na HDP, v roce 2015 činil 0,030 (průměr EU: 0,049); společné publikace veřejného a soukromého sektoru na milion obyvatel v roce 2015 činily 10,2 (průměr EU: 28,7).

že národní inovační platformy přispějí k vytváření sítí spolupráce také na regionální úrovni. Na podporu spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem se zaměřuje několik programů, které realizuje Technologická agentura České republiky (TA ČR). Nový program ÉTA, který spravuje TA ČR, má za cíl posílení společenské a humanitní dimenze v aktivitách aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a zahrnuje inovativní přístupy k propojování výzkumných organizací se subjekty v oblasti inovací. Účinnými nástroji na podporu spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem s potenciálem k rozšiřování jsou centra kompetence financovaná ze strany TA ČR a regionální voucherové programy (subvence na nákup poznatků od regionálních výzkumných institucí) ([53]). Zůstává však otázkou, zda reformní úsilí bude pokračovat.

Výsledky České republiky, pokud jde o kvalitu veřejné vědecké základny, jsou nedostatečné. Značné investice, zejména prostřednictvím ESI fondů, umožnily, aby od roku 2010 veřejná výzkumná kapacita rostla. Díky tomu se Česká republika v roce 2016 umístila na devátém místě v EU, pokud jde o intenzitu veřejného výzkumu a vývoje (měřeno jako podíl veřejných výdajů na VaV na HDP: 0,65 % v porovnání s průměrem EU činícím 0,69 %). Tyto investice však dosud neměly výraznější dopad na vědeckou kvalitu. Česká republika se například řadí až na 20. místo v EU, pokud jde o podíl nejcitovanějších vědeckých publikací ([54]) – klíčový ukazatel vědecké kvality, i když je v některých konkrétních oblastech patrný pozitivní vývoj (Albrecht et al., 2017). Bude zapotřebí určitý čas, než se zaznamenaný rychlý růst investic projeví v růstu ukazatelů týkajících se výsledků a dopadů. Kontrast mezi ukazateli týkajícími se vstupů do výzkumu a vývoje a ukazateli týkajícími se jeho výsledků však poukazuje na důležitost účinnějšího systému výzkumu a vývoje. Jedním z faktorů, kterými je třeba se v souvislosti se zvyšováním kvality zabývat, je relativně nízká mezinárodní otevřenost systému výzkumu ([55]) (Jonkers et al., 2017).

Byly zahájeny reformy, jejichž cílem je zlepšit účinnost veřejného systému výzkumu a vývoje, ale nebyly dosud plně provedeny. Příkladem je nová metodika hodnocení („Metodika 17+“) přijatá v roce 2017, která se bude postupně zavádět až do roku 2019. Byl zahájen formální postup aktualizace národní strategie pro inteligentní specializaci. V roce 2017 proběhlo mezinárodní vzájemné hodnocení nejvýznamnějších výzkumných zařízení v rámci režimu financování pro velké infrastruktury pro výzkum a vývoj (plán na období 2016–2022 založený na komplexním hodnocení *ex-ante* z roku 2014) ([56]).

Veřejný systém podpory výzkumu, vývoje a inovací a jeho řízení jsou roztříštěné. Návrh nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací ze srpna 2017 byl pozastaven.

Telekomunikace

Hodnocení výkonnosti trhů s telefonními službami ze strany spotřebitelů se od roku 2015 zhoršilo a příslušné ukazatele jsou pod průměrem EU. Trh s pevnými telefonními službami je pátý nejhorší v EU, trh s mobilními telefonními službami je rovněž hodnocen špatně a o 3,9 bodu zaostává za průměrem EU (Evropská komise, 2018c, připravuje se). Ceny za mobilní širokopásmové připojení jsou výrazně nad průměrem EU ([57]). To platí pro služby určené pro mobilní telefony (44 EUR oproti průměru EU činícímu 24 EUR) i pro tablety a notebooky (27 EUR oproti 17 EUR) (Evropská komise, 2018d). Míra využívání mobilních širokopásmových služeb je s 81 účastníky na 100 obyvatel (údaj z roku 2017) pod průměrem EU. Vnitrostátní regulační orgán (ČTÚ) za účelem řešení problému vysokých cen za mobilní širokopásmové připojení zahájil v srpnu 2017 veřejnou konzultaci a požádal o připomínky ke kritériím pro hodnocení trhu s mobilními službami. Novela telekomunikačního zákona má za cíl podpořit hospodářskou soutěž na maloobchodním trhu tím, že od února 2018 zkrátí dobu potřebnou

([53]) V roce 2017 byl přijat program „Národní centra kompetence 1“.

([54]) Mezi 10 % celosvětově nejcitovanějších publikací se řadí 6,7 % českých vědeckých publikací (průměr EU: 11,1 %) (Evropská komise, 2018b).

([55]) Měřeno na základě mezinárodního spoluautorství (22. místo v EU, pokud jde o podíl publikací, na kterých se podílejí autoři z více zemí) a mobility výzkumných pracovníků.

([56]) Toto hodnocení bude jedním z odborných podkladů pro aktualizaci plánu v roce 2018.

([57]) Ceny nejlevnějších tarifů pro telefony (1 GB + 300 hovorů) a tablety/notebooky (5 GB). Jsou vyjádřeny v EUR/paritu kupní síly a včetně DPH (leden 2017).

pro změnu mobilního operátora z 40–60 dnů na 10 dnů.

Cíle úplného pokrytí pevným širokopásmovým připojením bylo téměř dosaženo a pokrytí přístupovými sítěmi nové generace (NGA) činí 89 %. Stále je však problémem pokrytí sítěmi NGA ve venkovských oblastech (59 % domácností) ([58]). Vysokorychlostní přípojky – přestože odpovídají průměru EU – jsou založeny převážně na technologiích DSL a optické technologie (FTTH/B) představují jen 17 % celkového počtu (ukazatele srovnávacího přehledu Digitální agendy za rok 2017).

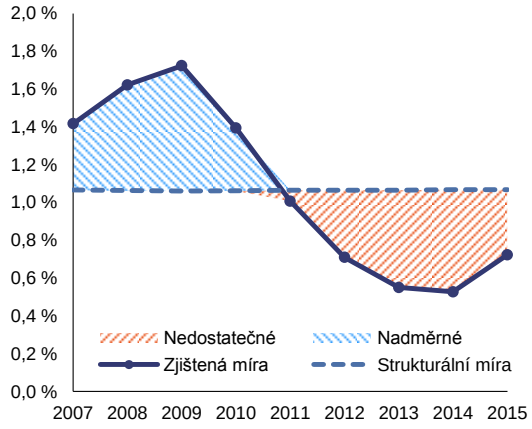
Česká republika má v úmyslu na podporu zavádění širokopásmové infrastruktury využívat ESI fondy. Konkrétně operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OPPIK) by měl podporovat oblasti, v nichž nelze využívat vysokorychlostní konektivitu poskytovanou komerčními provozovateli. Při provádění režimu subvencí pro vysokorychlostní internet však došlo ke značným průtahům a objevila se řada problémů, které vyžadují rychlý zásah.

Dopravní infrastruktura

Investice do infrastruktury jsou i nadále pod průměrem EU. Celková délka dálniční sítě v roce 2015 činila 776 km (Evropská komise, 2017f) a stále chybí několik set kilometrů důležitých dálnic v rámci sítě TEN-T. Stávající investiční mezery souvisí s kvalitou infrastruktury a příslušnými normami, zejména s ohledem na nařízení o síti TEN-T ([59]). Obecněji řečeno, investice do dopravní infrastruktury byly v letech 2011–2015 nedostatečné (graf 3.5.2). Analýza poukazuje na to, že i v roce 2015, kdy byl zaznamenán značný příliv prostředků EU, se nedostávalo investic ve výši 0,3 procentního bodu HDP. A přestože pro financování infrastruktury mají zásadní význam finanční prostředky EU, míra výběru projektů v rámci programu na období 2014–2020 se zlepšuje jen pomalu.

Česká republika má nejhustší železniční síť v Evropě ([60]), ale postrádá klíčová přeshraniční propojení. V roce 2016 činila celková délka železničních tratí v užívání 9 463 km, z čehož jen 34 % bylo elektrifikovaných (průměr EU: 53 %). Chybí důležitá přeshraniční propojení železniční a silniční sítě s vyšší přidanou hodnotou. Vnitrostátní železniční zabezpečovací systém je zastaralý a evropský systém řízení železničního provozu (ERTMS) nebyl dosud zprovozněn. Investice do železniční infrastruktury by mohlo zvýšit otevření trhu železniční dopravy. Tržní podíl konkurenčních železničních dopravců je nižší než podíl národního dopravce (ČD) – přibližně 9 % v osobní a 35 % v nákladní dopravě – ačkoliv se od roku 2011 zvyšuje (SŽDC, 2016). Byl zřízen nový železniční regulační orgán, který má na železniční trh dohlížet.

Graf 3.5.2: **Investice do silniční infrastruktury (v % HDP)**

1) Nadměrné a nedostatečné investice odpovídají rozdílu mezi skutečnou mírou investic a mírou investic předpokládanou na základě modelu, jenž zohledňuje odvětvové a makroekonomické faktory. Jsou zahrnuty náklady na údržbu.
Zdroj: Výpočty útvarů Komise na základě údajů Eurostatu/OECD

Energetická účinnost, zdroje a klima

Pokrok směrem k lepší energetické účinnosti obytných budov je pomalejší než ve zbytku EU navzdory značným prostředkům, které odvětví získává z EU a vnitrostátního rozpočtu. Problémem zůstává směrování finančních prostředků EU určených na zvyšování energetické účinnosti k příjemcům, pokud jde o soukromé

([58]) Pro srovnání, průměr EU činí 80 % (47 % ve venkovských oblastech).
([59]) Nařízení (EU) č. 1315/2013 o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě a o zrušení rozhodnutí č. 661/2010/EU (Úř. věst. L 348, 20.12.2013, s. 1).
([60]) Hustota železniční sítě je přibližně 120 km/1 000 km² ve srovnání s průměrem EU činícím 50 km/1 000 km².

obytné budovy (512 milionů EUR v tomto programovém období) a podniky (746 milionů EUR), zatímco situace v oblasti veřejných budov (598 milionů EUR) se mírně zlepšuje. Podpoře opatření v oblasti energetické účinnosti brání neexistence harmonizovaného zavádění pružných finančních nástrojů.

Kapacita propojení elektroenergetických soustav značně převyšuje cíle EU pro roky 2020 a 2030. Nicméně vnitrostátní mechanismy pro řízení překročení kapacity a definice nabídkové zóny ve střední Evropě neodrážejí přesně skutečné přetížení. Přeshraniční toky elektřiny ve stále větší míře omezuje nedostatečná regionální koordinace.

Česká republika již splnila své cíle pro rok 2020 týkající se energie z obnovitelných zdrojů (cíl je 13 %, podíl v roce 2015 činil 15,1 %). V důsledku změn režimů podpory obnovitelných zdrojů energie se však rozvoj obnovitelných zdrojů energie v roce 2015 zastavil. Využívání biopaliv v dopravě v roce 2015 pokleslo na 6,5 % a zůstává pod specifickým cílem 10 %.

Významným problémem zůstává nakládání s odpady a znečišťování ovzduší. Kvalita ovzduší je i nadále důvodem pro znepokojení. Nejnovější zprávy z roku 2016 poukazují na překročení imisního limitu částic (PM 10) ve čtyřech zónách kvality ovzduší. To rovněž vyvolává obavy ohledně předčasných úmrtí, která mohou být způsobena koncentrací jemných částic (Evropská agentura pro životní prostředí, 2017a). Česká republika patří mezi tři členské státy, které poskytly velkým spalovacím zařízením více času ke splnění přísnějších mezních hodnot emisí znečišťujících látek do ovzduší, vody a půdy podle směrnice o průmyslových emisích.

Produkce komunálního odpadu je i nadále pod průměrem EU, přičemž recyklace komunálního odpadu představovala v roce 2016 pouze 33 % veškerého odpadu (EU-28: 46,3 %). Hlavním způsobem nakládání s komunálním odpadem je i nadále skládkování: v roce 2016 se týkalo 53 % veškerého odpadu, což je dvojnásobek průměru EU činícího 25 %. Na druhé straně dobře funguje režim rozšířené odpovědnosti výrobce za obaly, jenž v roce 2014 vedl k míře recyklace 73 %, která značně překračuje cíl 55 % stanovený ve směrnici o obalech.

Rámeček 3.5.1: **Nejdůležitější politiky – proces evropského semestru**

Proces evropského semestru je v ČR dobře zaveden a zajišťuje výrazné zapojení vnitrostátního parlamentu a zúčastněných stran. Pokud jde o Parlament, klíčové milníky semestru, jako jsou zpráva o ČR, národní program reforem, konvergenční program a doporučení pro ČR, se v obou komorách projednávají ve výborech pro záležitosti EU. Zastoupení Komise je obvykle pozváno, aby zprávu o ČR a příslušná doporučení před příslušnými parlamentními výbory předneslo.

Zúčastněné strany jsou do evropského semestru zapojeny především formou „kulatých stolů“ – diskusí ohledně národního programu reforem, které pořádá Úřad vlády. Cílem je poskytnout inkluzivní konzultační platformu pro přípravu národního programu reforem vždy od února do dubna každého roku. U „kulatého stolu“ navíc zúčastněné strany v říjnu jednají o doporučeních pro ČR a o pokroku, kterého bylo dosaženo v realizaci národního programu reforem i uvedených doporučení. V listopadu pak vláda přijme podrobnou zprávu o pokroku při provádění národního programu reforem a doporučení pro ČR a předá ji Komisi. „Kulatých stolů“ o národním programu reforem se účastní mimo jiné zástupci ministerstev, Parlamentu (výborů pro záležitosti EU), sdružení obcí a regionů, sociálních partnerů, akademické obce a nevládních organizací. Každoročně se pořádá přibližně pět „kulatých stolů“, některé navštíví i komisaři a/nebo úředníci Komise. Na „kulaté stoly“ je zváno i zastoupení Komise, které zajišťuje účast na úrovni vedoucího zastoupení nebo úředníků odpovědných za evropský semestr.

Kromě „kulatých stolů“ se národní program reforem a konvergenční program konzultují se sociálními partnery také prostřednictvím formálního třístranného procesu. K zapojení zúčastněných stran do evropského semestru a efektivní komunikaci s Komisí dále přispívají dvoustranná jednání mezi zastoupením Komise a sociálními partnery, místními orgány a příslušnými ministerstvy.

PŘÍLOHA A: PŘEHLED

Závazky	**Souhrnné posouzení ([61])**
Doporučení pro Českou republiku z roku 2017	
Doporučení č. 1:	V případě doporučení č. 1 vykázala Česká republika **určitý pokrok**:
• Zajistit dlouhodobou udržitelnost veřejných financí s ohledem na stárnutí obyvatelstva.	• **Omezený pokrok**. Vedle stanovení maximálního věku odchodu do důchodu na 65 let bylo přijato nové opatření zvyšující valorizace důchodů. Konkrétně se ve vzorci valorizace zvýšil podíl růstu reálných mezd (z ⅓ na ½). Podle dlouhodobých prognóz činí dopad na výdaje 2 procentní body v roce 2070 a zhoršuje udržitelnost. Přezkumná zpráva by měla posoudit věk odchodu do důchodu každých pět let, poprvé v roce 2019. Prognózy výdajů však tento možný přezkum nezahrnují, neboť v systému chybí automatické zvyšování věku odchodu do důchodu podle střední délky života.
• Zvýšit účelnost veřejných výdajů, zejména prostřednictvím boje proti korupci	• **Určitý pokrok**. V rámci vládní protikorupční strategie byla přijata řada významných protikorupčních reforem. Pozitivní příklady zahrnují právní předpisy o přístupu k informacím, o původu majetku, o politických stranách, o zadávání veřejných zakázek a o registru smluv. Nová právní úprava zadávání veřejných zakázek vyžaduje, aby vítězný dodavatel sdělil informace o své vlastnické

([61]) K posouzení pokroku při provádění doporučení pro jednotlivé země z roku 2017 se používají následující kategorie:

Žádný pokrok: Členský stát věrohodně neoznámil ani nepřijal žádná opatření, jež by reagovala na jemu vydané doporučení. Do této kategorie spadá řada typických situací, které je třeba interpretovat případ od případu s ohledem na specifické podmínky dané země. Patří mezi ně tyto situace:
v národním programu reformem nebo jiné formě úřední komunikace s vnitrostátním parlamentem / příslušnými parlamentními výbory či Evropskou komisí nebyla oznámena žádná právní, správní či rozpočtová opatření ani o nich nebyla informována veřejnost (např. v tiskovém prohlášení, na internetových stránkách vlády),
vládní ani zákonodárný orgán nepředložily žádné nelegislativní akty,
členský stát učinil první kroky v reakci na vydané doporučení, jako je např. zadání studie nebo zřízení studijní skupiny pro analýzu možných opatření, jež by bylo třeba přijmout (pokud doporučení pro danou zemi výslovně nežádá stanovení směrů či průzkumnou činnost). Jasně specifikovaná opatření, jež by reagovala na vydané doporučení, však nenavrhl.

Omezený pokrok: Členský stát:
oznámil určitá opatření, jež však na vydané doporučení reagují pouze v omezené míře, a/nebo
předložil vládnímu či zákonodárnému orgánu právní předpisy, ale ty zatím nebyly přijaty a realizace doporučení pro danou zemi si vyžádá značné další nelegislativní úsilí,
předložil nelegislativní akty, avšak bez navazujících prováděcích opatření, která jsou zapotřebí k reakci na vydané doporučení.

Určitý pokrok: Členský stát přijal opatření,
která na vydané doporučení reagují částečně a/nebo
která na vydané doporučení reagují, ale k úplnému vyřešení daného doporučení je ještě zapotřebí vyvinout značné úsilí, neboť jen malá část opatření byla provedena. Například byla opatření přijata vnitrostátním parlamentem nebo ministerským rozhodnutím, nejsou však přijata prováděcí rozhodnutí.

Výrazný pokrok: Členský stát přijal opatření, která do značné míry reagují na vydané doporučení, a většina z nich byla provedena.
Provedení v plném rozsahu: Členský stát provedl veškerá opatření, která odpovídajícím způsobem reagují na vydané doporučení.

	struktuře až po konečného skutečného majitele. Změnou zákona o střetu zájmů byl zřízen centrální elektronický registr oznámení o střetech zájmů a zavedena povinnost všech veřejných funkcionářů učinit příslušná oznámení při zahájení výkonu funkce. Sankce jsou však převážně finanční. Změna zákona o registru smluv zavedla v červenci 2017 další výjimky, takže zákon se již nevztahuje na velkou část smluv uzavíraných státními podniky a podniky ve vlastnictví obcí. To vyvolává další obavy týkající se transparentnosti při zadávání veřejných zakázek. Protikorupční strategie se nadále nezabývá některými oblastmi. Výzvami pro příští akční plán zůstávají zejména omezená úloha státního kontrolního úřadu, nedostatečný dohled nad státními podniky (nyní vyňatými z oblasti působnosti registru smluv) a mezery a nedostatky v registru oznámení. Kromě toho se v předchozím funkčním období parlamentu nepodařilo uskutečnit plánovanou revizi právních předpisů týkajících se lobbování a zavedení zvláštní právní úpravy na ochranu oznamovatelů (whistleblowerů).
• a neefektivním postupům při zadávání veřejných zakázek.	• **Určitý pokrok.** V roce 2017 byly podniknuty kroky ke zlepšení právního a správního rámce pro zadávání veřejných zakázek. V návaznosti na provedení modernizované směrnice o zadávání veřejných zakázek ve vnitrostátním právu v roce 2016 byl od září 2017 zprovozněn registr oznámení a v lednu 2018 měl vstoupit v platnost nový zákon o identifikaci skutečných majitelů. Tato opatření by časem měla zlepšit transparentnost a integritu při zadávání veřejných zakázek. Nicméně v průběhu času roste podíl veřejných zakázek zadaných v řízení, do kterého se přihlásil jen jeden uchazeč: v roce 2017 dosáhl 47 %, zatímco v roce 2014 činil jen 19 %. Na druhé straně se značně snížil procentní podíl zakázek zadaných bez výzvy k podávání nabídek, a to z 21 % v roce 2016 na 10 % v roce 2017.
Doporučení č. 2: • Odstranit překážky růstu, zejména zjednodušením postupů pro udělování stavebních povolení a dalším snižováním administrativní zátěže podniků,	V případě doporučení č. 2 vykázala Česká republika **určitý pokrok**: **Určitý pokrok**. Za účelem urychlení řízení o stavebním povolení byla v polovině roku 2017 přijata novela stavebního zákona, která platí od ledna 2018. Jedním z jejích hlavních prvků je možnost zahrnout posuzování vlivů na životní

	prostředí do územního rozhodnutí nebo spojeného územního a stavebního řízení. Jedná se o pozitivní vývoj, neboť tak byly odstraněny některé administrativní kroky. Developeři však pochybují, že novela bude pro nové stavební projekty přínosná, protože různá jiná povolení nejsou do společného územního a stavebního řízení zahrnuta. Pro velké projekty v oblasti infrastruktury tak tento zjednodušený postup nebude fungovat. Kromě toho neexistuje povinnost územní a stavební řízení spojit.
• zavedením klíčových služeb elektronické veřejné správy,	**Určitý pokrok**. Přijatá opatření vykazují určité výsledky, ale většina z nich je stále v rané fázi provádění. V roce 2017 byly přijaty dva právní předpisy o bezpečném přístupu ke službám elektronické veřejné správy a v červenci 2018 má být podle plánu zavedena vnitrostátní elektronická identifikace.
• zlepšením kvality výzkumu a vývoje	**Určitý pokrok**. Byly zahájeny reformy na zlepšení kvality veřejného výzkumu a vývoje, ale nebyly dosud plně provedeny. Příkladem je nová metodika hodnocení („Metodika 17+“), která byla přijata v roce 2017 a měla by se postupně zavádět až do roku 2019. Návrh nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací ze srpna 2017 byl pozastaven.
• a podporou zaměstnanosti skupin, které jsou nedostatečně zastoupeny na trhu práce.	**Určitý pokrok**. Situace nedostatečně zastoupených skupin (žen, osob s nízkou kvalifikací, Romů) se vzhledem k napjaté situaci na trhu práce a z toho plynoucí vysoké poptávce po pracovní síle poněkud zlepšila. Díky financování z ESF se budují zařízení péče o děti, včetně dětí mladších tří let, s cílem pomoci ženám s rychlejším návratem na trh práce. Avšak využívání pružných pracovních podmínek je i nadále nízké a míra zaměstnanosti je u žen stále výrazně nižší než u mužů. Kromě toho bylo přijato jen několik nekoordinovaných opatření zaměřených na osoby s nízkou kvalifikací. Naopak byly posíleny aktivační práce, které jsou nejčastěji používaným opatřením. Toto opatření však s sebou nese výrazný efekt uzamčení v sekundárním (chráněném) zaměstnání a jen zřídka vede k získání standardního zaměstnání. Stále chybí specializovaná odborná příprava a individualizovaný přístup. Podle odhadů zhruba polovinu nezaměstnaných a neaktivních osob s nízkou kvalifikací tvoří Romové. Koordinovaný přístup, což je hlavní opatření k vyřešení jejich situace, je stále ve fázi vývoje a pokrývá jen malou část sociálně vyloučených oblastí. K rozvoji jeho

	plného potenciálu mohou přispět konzistentnější investice.

Evropa 2020 (národní cíle a pokrok)	
Cílová zaměstnanost v roce 2020: 75 %	Míra zaměstnanosti se v průběhu posledních pěti let neustále zvyšovala a ve třetím čtvrtletí roku 2017 dosáhla 79,0 %.
Cílová intenzita výzkumu a vývoje v roce 2020: 1 % (pouze veřejné výdaje na VaV)	Přestože veřejné výdaje na výzkum a vývoj, vyjádřené jako procentní podíl na HDP, v letech 2008 až 2015 značně vzrostly (z 0,52 % na 0,87 %), v roce 2016 poklesly na 0,65 %. Tento pokles je způsoben poklesem veřejných výdajů financovaných z ESI fondů.
Emise skleníkových plynů v roce 2020, vnitrostátní cíl pro odvětví mimo systém obchodování s emisemi: + 9 % (oproti emisím z roku 2005)	Mezi lety 2005 a 2016 se emise skleníkových plynů snížily o 6 procentních bodů. Očekává se, že Česká republika v roce 2020 překročí stanovený cíl o 9 procentních bodů.
Cíl pro rok 2020 v oblasti energie z obnovitelných zdrojů: 13 %	S podílem energie z obnovitelných zdrojů 14,9 % v roce 2016 směřuje Česká republika ke splnění cíle pro rok 2020.
Cíle v oblasti energetické účinnosti a spotřeby energie pro rok 2020: 44,3 Mtoe ([62]) (spotřeba primární energie), 25,3 Mtoe (konečná spotřeba energie)	Česká republika v roce 2015 zvýšila svou spotřebu primární energie na 39,9 Mtoe. Konečná spotřeba energie v roce 2015 vzrostla na 24,2 Mtoe.
Cíl v oblasti předčasného odchodu ze vzdělávání pro rok 2020: 5,5 %	Míra předčasného odchodu ze vzdělávání v roce 2016 činila 6,7 % a je vyšší než vnitrostátní cíl. Ve srovnání s loňským rokem vzrostla, což kontrastuje s klesajícím trendem v EU.
Cíl pro terciární vzdělávání pro rok 2020: 32 %	Podíl absolventů s terciárním vzděláním se v roce 2016 zvýšil na 31,9 %, což odráží prudký nárůst v posledních letech.
Cíl v oblasti snižování počtu osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením, vyjádřený jako absolutní počet osob:	Počet osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením se od roku 2008 snížil o 191 000, v roce 2016 se jednalo o 1 375 000 osob.

([62]) Aktualizovaný vnitrostátní cíl v oblasti energetické účinnosti v souladu s vnitrostátním akčním plánem energetické účinnosti na rok 2017.

Pokles počtu ohrožených osob o 100 000 v období 2008–2020.	

PŘÍLOHA B: SROVNÁNÍ V RÁMCI POSTUPU PŘI MAKROEKONOMICKÉ NEROVNOVÁZE

Tabulka B.1: **Srovnání v rámci postupu při makroekonomické nerovnováze pro Českou republiku**

			Prahové hodnoty	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vnější nerovnováhy a konkurenceschopnost	**Saldo běžného účtu (% HDP)**	3letý průměr	**–4 % / 6 %**	−2,6	−2,4	−1,4	−0,6	0,0	0,5
	Čistá investiční pozice vůči zahraničí	% HDP	**–35 %**	−45,2	−45,9	−41,4	−36,6	−32,9	−24,6
	Reálný efektivní směnný kurz – 42 obchodních partnerů, deflátor HICP	% změna za 3 roky	**±5 % (EZ) ± 11 % (mimo EZ)**	−0,5	0,5	−3,0	−10,0	−8,1	−3,7
	Podíl na světovém vývozu v %	% změna za 5 let	**–6 %**	7,6	−4,0	−9,4	−5,8	−1,8	2,9
	Ukazatel nominálních jednotkových nákladů práce (2010=100)	% změna za 3 roky	**9 % (EZ) 12 % (mimo EZ)**	3,4	3,8	4,2	4,0	0,1	2,9
Vnitřní nerovnováhy	**Deflovaný ukazatel cen rezidenčních nemovitostí (2015=100)**	% změna za 1 rok	**6 %**	−1,7	−3,6	−0,8	1,8	3,8p	6,7p
	Tok úvěrů soukromého sektoru, po konsolidaci	% HDP	**14 %**	2,1	2,9	4,4	1,7	0,3	4,4
	Dluh soukromého sektoru, po konsolidaci	% HDP	**133 %**	68,3	70,7	73,7	71,5	68,1	68,7
	Hrubý veřejný dluh	% HDP	**60 %**	39,8	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8
	Míra nezaměstnanosti	3letý průměr	**10 %**	6,9	7,0	6,9	6,7	6,1	5,1
	Celkové závazky finančního sektoru, nekonsolidované	% změna za 1 rok	**16,5 %**	4,3	5,2	11,4	5,2	8,1	14,5
Ukazatele zaměstnanosti	**Míra ekonomické aktivity – % aktivního obyvatelstva ve věku 15–64 let**	změna za 3 roky v procentních bodech	**–0,2 proc. bodu**	0,8b	1,5	2,7	3,0b	2,4	2,1
	Míra dlouhodobé nezaměstnanosti – % aktivního obyvatelstva ve věku 15–74 let	změna za 3 roky v procentních bodech	**0,5 proc. bodu**	0,5b	1,0	0,0	0,0	−0,6	−1,3
	Míra nezaměstnanosti mladých lidí – % aktivního obyvatelstva ve věku 15–24 let	změna za 3 roky v procentních bodech	**2 proc. body**	8,2	2,9	0,6	−2,2	−6,9	−8,4

Označení: b: přerušení řady, p: prozatímní.
1) Tato tabulka obsahuje údaje zveřejněné ve zprávě mechanismu varování na rok 2018, která uvádí údaje k 24. říjnu 2017. Upozorňujeme, že údaje v této tabulce se proto mohou lišit od novějších údajů na jiných místech tohoto dokumentu.
2) Zvýrazněné údaje nesplňují práh stanovený ve zprávě mechanismu varování Evropské komise.
Zdroj: Evropská komise 2017, statistická příloha zprávy mechanismu varování na rok 2018, SWD(2017) 661.

PŘÍLOHA C: STANDARDNÍ TABULKY

Tabulka C.1: **Ukazatele finančního trhu**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Celková aktiva bankovního sektoru (% HDP)[1)]	118,7	121,0	124,8	122,6	126,9	147,8
Podíl aktiv pěti největších bank (% celkových aktiv)	61,5	62,8	61,3	63,3	64,7	–
Zahraniční vlastnictví bankovního systému (% celkových aktiv)[2)]	92,7	92,3	91,3	93,1	92,8	91,4
Ukazatele finančního zdraví:[2)]	–	–	–	–	3,4	2,6
– kapitálový poměr (%)	15,6	16,6	17,0	17,6	17,7	17,6
– rentabilita vlastního kapitálu (%)[4)]	13,7	11,4	11,4	11,3	11,9	7,2
Bankovní úvěry soukromému sektoru (meziroční % změna)[1)]	3,4	3,8	4,5	7,1	8,8	9,3
Úvěry na nákup rezidenčních nemovitostí (meziroční % změna)[1)]	5,6	5,7	5,7	8,2	9,2	9,6
Poměr úvěrů ke vkladům[1)]	73,8	72,6	72,0	71,8	73,4	71,3
Likvidita centrální banky jako % závazků[5)]	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Soukromý dluh (% HDP)	70,7	73,7	71,5	68,1	68,7	–
Hrubý vnější dluh (% HDP)[2)] – veřejný	13,5	14,4	13,3	15,5	18,1	20,7
– soukromý	24,1	34,4	36,9	33,2	30,6	30,6
Rozpětí dlouhodobých úrokových sazeb vůči Bundu (bazické body)*	128,7	54,2	41,3	7,9	33,8	61,5
Rozpětí swapů úvěrového selhání pro státní dluhopisy (5leté cenné papíry)*	103,8	55,7	47,2	44,9	38,7	37,0

1) Poslední údaje za 3. čtvrtletí 2017. Zahrnují nejen banky, ale i všechny měnové finanční instituce kromě centrálních bank.
2) Poslední údaje za 2. čtvrtletí 2017.
3) Podle definice hrubých dluhových nástrojů v selhání, kterou používá ECB.
4) Čtvrtletní údaje nejsou v ročním vyjádření.
5) Poslední údaje z dubna 2017.
* Měřeno v bazických bodech.
Zdroj: Evropská komise (dlouhodobé úrokové sazby), Světová banka (hrubý vnější dluh), Eurostat (soukromý dluh), ECB (všechny ostatní ukazatele).

Tabulka C.2: **Ukazatele trhu práce a sociální situace**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017 [5]
Rovné příležitosti a přístup na trh práce						
Osoby předčasně odcházející ze vzdělávání (% populace ve věku 18–24 let)	5,5	5,4	5,5	6,2	6,6	:
Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů (p.b.)	17,7	17,2	17,5	16,6	16,0	15,9
Příjmová nerovnost měřená koeficientem příjmové nerovnosti (S80/S20)	3,5	3,4	3,5	3,5	3,5	:
Míra ohrožení chudobou nebo sociálním vyloučením[1] (AROPE)	15,4	14,6	14,8	14,0	13,3	:
Mladí lidé, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (% populace ve věku 15–24 let)	8,9	9,1	8,1	7,5	7,0	:
Dynamické trhy práce a spravedlivé pracovní podmínky†						
Míra zaměstnanosti (20–64 let)	71,5	72,5	73,5	74,8	76,7	78,3
Míra nezaměstnanosti[2] (15–74 let)	7,0	7,0	6,1	5,1	4,0	2,9
Reálný hrubý disponibilní příjem domácností na hlavu[3] (index 2008=100)	:	:	100,9	104,9	107,6	:
Veřejná podpora / sociální ochrana a začleňování						
Účinek sociálních transferů (kromě důchodů) na snižování chudoby[4]	45,5	48,2	43,6	42,3	40,5	:
Děti mladší tří let ve formální péči o děti	3,0	2,0	4,4	2,9	4,7	:
Subjektivně neuspokojená potřeba zdravotní péče	1,0	1,0	1,1	0,8	0,7	:
Osoby, jež mají základní nebo vyšší než základní celkové digitální dovednosti (% obyvatelstva ve věku 16–74 let)	:	:	:	57,0	54,0	60,0

† Srovnávací přehled sociálních ukazatelů zahrnuje 14 hlavních ukazatelů, z nichž se k porovnávání výsledků členských států v současné době používá 12. Ukazatele „Účastníci aktivních politik na trhu práce na 100 osob, jež chtějí pracovat" a „Náhrady zaměstnancům za odpracovanou hodinu (v EUR)" se nepoužívají kvůli připomínkám členských států technického rázu. Možné alternativy budou projednány v příslušných výborech.

1) Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením (AROPE): lidé ohrožení chudobou a/nebo trpící silnou materiální deprivací a/nebo žijící v domácnostech s nulovou nebo velmi nízkou intenzitou práce.

2) Nezaměstnané osoby jsou všechny osoby, které nejsou zaměstnané, aktivně hledaly práci a byly připraveny pracovat ihned nebo do dvou týdnů.

3) Hrubý disponibilní příjem domácností je definován v neupraveném vyjádření podle návrhu společné zprávy o zaměstnanosti z roku 2018.

4) Snížení procentní míry ohrožení chudobou z důvodu sociálních transferů (vypočteno porovnáním míry ohrožení chudobou před sociálními transfery a po nich; důchody se ve výpočtu za sociální transfery nepovažují).

5) U míry zaměstnanosti a rozdílu v zaměstnanosti žen a mužů jde o průměr za první tři čtvrtletí roku 2017.

Zdroj: Eurostat

Tabulka C.3: **Ukazatele trhu práce a vzdělávání**

Ukazatele trhu práce	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017** [5]
Míra ekonomické aktivity (věková skupina 15–64 let)	71,6	72,9	73,5	74,0	75,0	:
Zaměstnání podle délky současného pracovního poměru						
Od 0 do 11 měsíců	9,7	9,3	9,7	10,0	10,1	:
Od 12 do 23 měsíců	7,7	7,3	7,0	7,5	8,5	:
Od 24 do 59 měsíců	17,7	17,0	16,1	15,1	15,4	:
60 měsíců nebo více	64,8	66,2	67,1	67,3	65,9	:
Růst zaměstnanosti* (% změna oproti předchozímu roku)	0,4	0,3	0,6	1,4	1,3	1,6
Míra zaměstnanosti žen (% populace žen ve věku 20–64 let)	62,5	63,8	64,7	66,4	68,6	70,2
Míra zaměstnanosti mužů (% populace mužů ve věku 20–64 let)	80,2	81,0	82,2	83,0	84,6	86,1
Míra zaměstnanosti starších pracovníků* (% populace ve věku 55-64 let)	49,3	51,6	54,0	55,5	58,5	61,7
Zaměstnání na částečný úvazek* (% celkové zaměstnanosti, věková skupina 15–64 let)	5,0	5,8	5,5	5,3	5,7	6,1
Zaměstnání na dobu určitou* (% zaměstnanců se smlouvou na dobu určitou, věková skupina 15–64 let)	8,3	9,1	9,7	10,0	9,7	9,6
Míra přechodu z dočasného na stálé zaměstnání (3letý průměr)	36,0	34,7	33,5	35,1	:	:
Míra dlouhodobé nezaměstnanosti[1] (% pracovní síly)	3,0	3,0	2,7	2,4	1,7	1,1
Míra nezaměstnanosti mladých lidí (% aktivního obyvatelstva ve věku 15–24 let)	19,5	18,9	15,9	12,6	10,5	7,9
Rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů na částečný úvazek	6,4	7,5	7,0	7,1	7,7	8,5
Rozdíly v odměňování žen a mužů[2] (neočištěné)	22,5	22,3	22,5	22,5	:	:
Ukazatele vzdělávání a odborné přípravy	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**
Účast dospělých osob v učení (% populace ve věku 25–64 let účastnící se vzdělávání a odborné přípravy)	11,1	10,0	9,6	8,5	8,8	:
Slabé výsledky ve vzdělávání[3]	21,0	:	:	21,7	:	:
Dosažení terciárního vzdělání (% obyvatelstva ve věku 30–34 let, které úspěšně dokončilo terciární vzdělávání)	25,6	26,7	28,2	30,1	32,8	:
Rozdíly ve výsledcích vyplývající ze socioekonomického statusu studentů[4]	16,2	:	:	18,8	:	:

* Ukazatel nezahrnutý do srovnávacího přehledu.
1) Dlouhodobě nezaměstnané jsou osoby, které jsou bez zaměstnání alespoň dvanáct měsíců.
2) Rozdíl mezi průměrným hrubým hodinovým výdělkem placených zaměstnanců a placených zaměstnankyň vyjádřený jako procento průměrného hrubého hodinového výdělku placených zaměstnanců (mužů). Je definován jako „neočištěný", neboť není opraven o rozdělení individuálních charakteristik (a podává tedy celkový obraz o genderových rozdílech, pokud jde o výdělky). Zahrnuti jsou všichni zaměstnanci pracující ve firmách s deseti nebo více zaměstnanci, bez ohledu na věk a počet odpracovaných hodin.
3) Výsledky PISA (OECD) v případě nedostatečných dovedností v matematice u osob ve věku 15 let.
4) Dopad sociálně-ekonomického a kulturního statusu na výsledky PISA (OECD). Hodnoty za rok 2012 se týkají matematiky a hodnoty za rok 2015 přírodních věd.
5) Průměr za první tři čtvrtletí roku 2017, až na míru nezaměstnanosti mladých lidí (roční údaj).
Zdroj: Eurostat, OECD.

Tabulka C.4: **Ukazatele v oblasti sociálního začlenění a zdraví**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Výdaje na dávky sociálního zabezpečení* (% HDP)						
Nemocenská / zdravotní péče	6,0	6,0	6,0	5,8	:	:
Zdravotní postižení	1,4	1,3	1,3	1,2	:	:
Starobní a pozůstalostní důchody	9,5	9,3	9,0	8,7	:	:
Rodina/děti	1,8	1,8	1,7	1,6	:	:
Nezaměstnanost	0,6	0,7	0,6	0,5	:	:
Bydlení	0,2	0,3	0,3	0,3	:	:
Sociální vyloučení jinde nezařazené	0,3	0,3	0,3	0,3	:	:
Celkem	19,8	19,6	19,1	18,4	:	:
z toho: dávky s průzkumem majetkových poměrů	0,4	0,5	0,5	0,5	:	:
Výdaje vládních institucí podle účelu (% HDP, COFOG)						
Sociální ochrana	13,3	13,5	13,1	12,5	12,3	:
Zdraví	7,7	7,6	7,6	7,6	7,4	:
Vzdělávání	5,0	5,1	5,1	4,9	4,5	:
Vlastní výdaje na zdravotní péči (% celkových výdajů na zdravotní péči)	:	13,6	14,1	14,8	:	:
Děti ohrožené chudobou či sociálním vyloučením (% osob ve věku 0–17 let)*	18,8	16,4	19,5	18,5	17,4	:
Míra ohrožení chudobou[1] (% celkového počtu obyvatel)	9,6	8,6	9,7	9,7	9,7	:
Míra pracujících osob ohrožených chudobou (% zaměstnaných osob)	4,5	4,0	3,6	4,0	3,8	:
Míra silné materiální deprivace[2] (% celkového počtu obyvatel)	6,6	6,6	6,7	5,6	4,8	:
Míra závažné deprivace v oblasti bydlení[3], podle právního důvodu užívání						
Vlastník, s hypotékou nebo půjčkou	3,3	3,3	2,2	1,7	2,3	:
Nájemník, tržní nájemné	10,9	10,6	8,9	8,8	9,2	:
Podíl osob žijících v domácnostech s nízkou intenzitou práce[4] (% obyvatel ve věku 0–59 let)	6,8	6,9	7,6	6,8	6,7	:
Prahové hodnoty chudoby, vyjádřené v národní měně za stálých cen*	101100	98561	99553	102238	106735	:
Střední délka života prožitá ve zdraví (ve věku 65 let)						
Ženy	8,9	8,9	9,3	8,6	:	:
Muži	8,3	8,5	8,5	8,0	:	:
Agregovaný náhradový poměr u důchodů[5] (ve věku 65 let)	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5	:
Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) – aspekt konektivity[6]	:	:	44,8	56,3	61,4	62,3
Giniho koeficient před zdaněním a transfery*	46,3	46,0	46,9	46,2	46,1	:
Giniho koeficient po zdanění a transferech*	24,9	24,6	25,1	25,0	25,1	:

* Ukazatel nezahrnutý do srovnávacího přehledu.
1) Míra ohrožení chudobou (AROP): podíl osob s ekvivalizovaným disponibilním příjmem nižším než 60 % národního ekvivalizovaného mediánového příjmu.
2) Podíl osob, které trpí alespoň čtyřmi z následujících druhů deprivací: nemohou si dovolit i) platit nájem nebo účty za domácnost, ii) přiměřeně vytápět svou domácnost, iii) hradit neočekávané výdaje, iv) jíst každý druhý den maso, ryby nebo ekvivalent proteinů, v) strávit jednou za rok týden dovolené mimo domov, vi) vlastnit automobil, vii) vlastnit automatickou pračku, viii) vlastnit barevnou televizi nebo ix) vlastnit telefon.
3) Procentní podíl celkové populace žijící v přelidněných domácnostech a postižené deprivací v oblasti bydlení.
4) Osoby žijící v domácnostech s velmi nízkou intenzitou práce: podíl osob ve věku 0–59 let žijících v domácnostech, kde dospělí (vyjma nezaopatřených dětí) pracovali v průběhu předchozích 12 měsíců méně než 20 % své celkové potenciální pracovní doby.
5) Poměr mediánu hrubých důchodů jednotlivců ve věku 65–74 let vůči mediánu hrubých výdělků jednotlivců ve věku 50–59 let.
6) Využívání pevného vysokorychlostního připojení (33 %), využívání mobilního vysokorychlostního připojení (22 %), rychlost (33 %) a finanční dostupnost (11 %) ze srovnávacího přehledu Digitální agendy.
Zdroj: Eurostat, OECD.

Tabulka C.5: **Ukazatele výkonnosti produktových trhů a politiky**

Ukazatele výkonnosti	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Produktivita práce (reálná, na zaměstnanou osobu, meziroční % změna)							
Produktivita práce v průmyslu	5,86	3,46	-2,77	-4,09	3,38	1,59	2,55
Produktivita práce ve stavebnictví	2,30	-2,56	0,17	4,78	5,11	5,57	-2,43
Produktivita práce v tržních službách	2,74	2,54	1,12	1,38	2,08	7,87	-2,14
Jednotkové náklady práce (celé hospodářství, meziroční % změna)							
Jednotkové náklady práce v průmyslu	-5,86	0,39	5,70	5,25	-0,64	1,92	0,60
Jednotkové náklady práce ve stavebnictví	-3,76	3,40	0,06	-8,68	-4,42	-0,26	5,10
Jednotkové náklady práce v tržních službách	0,73	-0,22	2,83	-0,88	0,01	-2,60	4,95
Podnikatelské prostředí	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Doba potřebná na vymáhání smluv[1] (dny)	611,0	611,0	611,0	611,0	611,0	611,0	611,0
Doba potřebná na založení podniku[1] (dny)	17,0	15,5	15,5	15,5	15,5	15,0	9,0
Výsledky žádostí MSP o bankovní úvěry[2]	neuv.	0,70	neuv.	0,73	0,33	0,43	0,19
Výzkum a inovace	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**
Intenzita výzkumu a vývoje	1,34	1,56	1,78	1,90	1,97	1,93	1,68
Celkové veřejné výdaje na vzdělávání jako % HDP	5,10	5,10	5,00	5,10	5,10	4,90	neuv.
Podíl osob s terciárním vzděláním a/nebo zaměstnaných ve vědě a technice jako % celkové zaměstnanosti	38	36	36	37	38	37	38
Obyvatelstvo s dokončeným terciárním vzděláním[3]	15	16	17	18	19	20	21
Mladí lidé s dokončeným vyšším sekundárním vzděláním[4]	92	92	91	91	91	90	90
Obchodní bilance produktů vyspělých technologií jako % HDP	-1,32	0,14	0,65	0,40	0,26	-0,64	neuv.
Trhy produktů a služeb a hospodářská soutěž					**2003**	**2008**	**2013**
Regulace produktových trhů OECD[5], celkem					1,88	1,50	1,39
Regulace produktových trhů OECD[5], maloobchod					1,03	1,23	1,56
Regulace produktových trhů OECD[5], odborné služby					2,77	2,48	2,36
Regulace produktových trhů OECD[5], síťová odvětví[6]					2,96	2,45	2,01

Poznámky:

[1] Metodiky pro tento ukazatel včetně předpokladů jsou podrobně popsány na adrese: http://www.doingbusiness.org/methodology.

[2] Průměr odpovědí na otázku Q7B_a. „[Bankovní úvěr]: Pokud jste o tento druh financování během uplynulých šesti měsíců požádali a vyjednávali o něm, jaký byl výsledek?“ Odpovědím byly přiřazeny následující kódy: nula, když žádající subjekt získal veškeré prostředky, jedna, když získal většinu prostředků, dva, když získal pouze jejich omezenou část, tři, když byla žádost zamítnuta, a chybějící hodnota, jestliže se žádost stále vyřizuje nebo výsledek není znám.

[3] Procento obyvatelstva ve věku 15–64 let s dokončeným terciárním vzděláním.

[4] Procento obyvatelstva ve věku 20–24 let alespoň s dokončeným vyšším sekundárním vzděláním.

[5] Index: 0 = neregulováno, 6 = nejvíce regulováno. Metodiky pro ukazatele regulace produktových trhů OECD jsou podrobně popsány na adrese: http://www.oecd.org/competition/reform/indicatorsofproductmarketregulationhomepage.htm

[6] Agregované ukazatele OECD pro regulaci v odvětví energetiky, dopravy a komunikací (ETCR).

Zdroj: Evropská komise, Světová banka – Zpráva o podnikání (vymáhání smluv a doba na založení podniku), OECD (ukazatele regulace produktových trhů), zpráva SAFE (výsledky žádostí MSP o bankovní úvěry).

Tabulka C.6: **Zelený růst**

Výsledky zeleného růstu		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Makroekonomické							
Energetická náročnost	kgoe/EUR	0,27	0,27	0,28	0,26	0,25	0,24
Uhlíková náročnost	kg/EUR	0,86	0,84	0,82	0,78	0,75	–
Náročnost na zdroje (reciproční k produktivitě zdrojů)	kg/EUR	1,11	1,00	0,99	0,99	0,97	0,92
Odpadová náročnost	kg/EUR	–	0,15	–	0,14	–	–
Energetická bilance obchodu	% HDP	-3,9	-4,1	-4,1	-3,7	-2,3	-1,9
Váha energie v HICP	%	14,04	14,22	14,06	14,36	14,42	13,71
Rozdíl mezi změnou cen energie a inflací	%	3,7	5,0	-0,1	-5,7	0,8	-1,1
Reálné jednotkové náklady na energii	% přidané hodnoty	20,1	20,7	20,1	19,4	–	–
Poměr environmentálních daní ke zdanění práce	poměr	0,14	0,13	0,12	0,12	0,12	–
Environmentální daně	% HDP	2,3	2,2	2,1	2,1	2,1	2,1
Odvětvové							
Energetická náročnost průmyslu	kgoe/EUR	0,17	0,18	0,18	0,17	0,16	0,15
Reálné jednotkové náklady na energii pro výrobní průmysl vyjma rafinace	% přidané hodnoty	19,0	19,0	18,6	17,4	–	–
Podíl energeticky náročných průmyslových odvětví na ekonomice	% HDP	13,68	13,55	13,06	13,39	13,21	13,14
Ceny elektřiny pro průmyslové uživatele stř. velikosti	EUR/kWh	0,11	0,10	0,10	0,08	0,08	0,07
Ceny plynu pro průmyslové uživatele stř. velikosti	EUR/kWh	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03
Veřejný výzkum a vývoj pro energetiku	% HDP	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,03
Veřejný výzkum a vývoj pro ochranu živ. prostředí	% HDP	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Míra recyklace komunálního odpadu	%	17,0	23,2	24,2	25,4	29,7	33,6
Podíl emisí skleníkových plynů zahrnutých do ETS*	%	55,5	53,6	51,8	53,0	54,1	50,8
Energetická náročnost dopravy	kgoe/EUR	0,76	0,77	0,77	0,83	0,84	0,88
Uhlíková náročnost dopravy	kg/EUR	2,06	2,09	2,10	2,26	2,31	–
Bezpečnost dodávek energie							
Závislost na dovozu energie	%	28,8	25,4	27,7	30,3	32,0	32,8
Agregovaný index koncentrace dodavatelů	HHI	31,5	29,0	33,6	27,2	19,9	–
Diverzifikace skladby zdrojů energie	HHI	0,28	0,27	0,26	0,26	0,26	0,26

Všechny makro ukazatele náročnosti jsou vyjádřeny jako poměr fyzického množství k HDP (v cenách roku 2010).

Energetická náročnost: hrubá domácí spotřeba energie (v kgoe) děleno HDP (v EUR).

Uhlíková náročnost: emise skleníkových plynů (v kg ekvivalentu CO_2) děleno HDP (v EUR)

Náročnost na zdroje: domácí spotřeba materiálů (v kg) děleno HDP (v EUR).

Odpadová náročnost: odpad (v kg) děleno HDP (v EUR).

Energetická bilance obchodu: bilance vývozu a dovozu energie vyjádřená jako % HDP.

Váha energie v HICP: podíl „energetických" položek ve spotřebním koši použitém pro sestavení HICP.

Rozdíl mezi změnou cen energie a inflací: energetická složka HICP a celková inflace HICP (roční % změna).

Reálné jednotkové náklady na energii: reálné náklady na energii jako procento celkové přidané hodnoty pro ekonomiku.

Energetická náročnost průmyslu: konečná spotřeba energie v průmyslu (v kgoe) děleno hrubou přidanou hodnotou průmyslu (v EUR z roku 2010).

Reálné jednotkové náklady na energii pro výrobní průmysl vyjma rafinace: reálné náklady jako procento přidané hodnoty pro výrobní odvětví.

Podíl energeticky náročných průmyslových odvětví na ekonomice: podíl hrubé přidané hodnoty energeticky náročných průmyslových odvětví na HDP.

Ceny elektřiny a plynu pro průmyslové uživatele střední velikosti: pásmo spotřeby 500–2 000 MWh a 10 000–100 000 GJ, údaje bez DPH.

Míra recyklace komunálního odpadu: poměr recyklovaného a kompostovaného komunálního odpadu ke komunálnímu odpadu celkem.

Veřejný výzkum a vývoj pro energetiku nebo životní prostředí: veřejné výdaje na výzkum a vývoj pro tyto kategorie jako % HDP.

Podíl emisí skleníkových plynů zahrnutých do systému EU pro obchodování s emisemi (ETS) (vyjma letectví): založeno na emisích skleníkových plynů

(kromě využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví), které členské státy vykázaly Evropské agentuře pro životní prostředí.

Energetická náročnost dopravy: konečná spotřeba energie v dopravě (kgoe) děleno hrubou přidanou hodnotou odvětví dopravy (v EUR z roku 2010).

Uhlíková náročnost dopravy: emise skleníkových plynů v dopravě děleno hrubou přidanou hodnotou odvětví dopravy.

Závislost na dovozu energie: čistý dovoz energie děleno hrubou domácí spotřebou energie včetně spotřeby paliv z mezinárodních zásobníků.

Agregovaný index koncentrace dodavatelů: týká se ropy, plynu a uhlí. Nižší hodnoty znamenají větší diverzifikaci, a tudíž menší riziko.

Diverzifikace skladby zdrojů energie: Herfindahlův index vypočítaný ze zemního plynu, veškerých ropných produktů, výroby tepla z jaderné energie, energie z obnovitelných zdrojů a pevných paliv.

* Evropská komise a Evropská agentura pro životní prostředí

Zdroj: Evropská komise a Evropská agentura pro životní prostředí (podíl emisí skleníkových plynů, na něž se vztahuje systém ETS), Evropská komise (environmentální daně vůči zdanění práce a HDP), Eurostat (všechny ostatní ukazatele).

ODKAZY

Albrecht, V. a Frank, D. (2017), *Widening the participation of new member states in framework programmes by increasing their collaboration with excellent European institutions* (Rozšiřování účasti nových členských států na rámcových programech prostřednictvím intezivnější spolupráce s excelentními evropskými institucemi). Echo special. 3/2017.

Arnold, J. M., Javorcik, B. S. a Mattoo, A. (2011), „Does services liberalization benefit manufacturing firms?: Evidence from the Czech Republic." (Prospívá liberalizace služeb výrobním podnikům? Důkazy z České republiky.) *Journal of International Economics*, *85*(1), s. 136–146.

Arpaia, A. a Thirion, G. (2017), *Recent developments in wage convergence between Central and Eastern European countries and the rest of the European Union* (Nedávný vývoj v oblasti mzdové konvergence mezi zeměmi střední a východní Evropy a zbytkem Evropské unie), pracovní dokument, GŘ pro zaměstnanost a sociální věci, Brusel.

Aspen Institute Prague (2016), *Czech Startups Report 2016* (Zpráva o českých startupech 2016) (https://www.aspeninstitutece.org/project/czech-startup-report).

CASE – Center for Social & Economic Research (2017), *Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States* (Studie a zprávy o výpadku příjmů z DPH v 28 členských státech EU). Varšava. Studie pro GŘ pro daně a celní unii, TAXUD/2015/CC/131 (https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/study_and_reports_on_the_vat_gap_2017.pdf).

ČHMÚ – Český hydrometeorologický ústav (2016), *Výroční zpráva Českého hydrometeorologického ústavu 2016* (http://portal.chmi.cz/files/portal/docs/reditel/vyrocni_zpravy/vz2016.pdf).

Hospodářská komora České republiky (2017), „Podnikatelé si přejí, aby nová vláda konečně uvolnila regulace a snížila odvodovou zátěž.", průzkum mezi členy (https://www.komora.cz/tiskova_zprava/podnikatele-si-preji-aby-nova-vlada-konecne-uvolnila-regulace-snizila-odvodovou-zatez-hospodarska-komora-predklada-desatero-pozadavku-podnikatelu/).

Česká národní banka (2017), *Zpráva o finanční stabilitě 2016/2017* (https://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2016-2017/index.html).

Český statisticky úřad (2017), *Do výzkumu a vývoje vloni nejvíc investovaly podniky*, 31. října 2017.

OECD a Evropské středisko pro sledování zdravotnických systémů a politik (2017), *Česká republika: Zdravotní profil země 2017, Zdravotní stav v EU*, OECD Publishing, Paříž / Evropské středisko pro sledování zdravotnických systémů a politik, Brusel (http://dx.doi.org/10.1787/9789264283336-en).

Evropská komise (2017a), *Labour market and wage developments in Europe* (Vývoj na trzích práce a vývoj mezd v Evropě), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

Evropská komise (2017b), *Monitor vzdělávání a odborné přípravy 2017, Česká republika*, Brusel (https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2017-cz_cs.pdf).

Evropská komise (2017c), *2017 SBA Fact Sheet – Czech Republic* (Informativní přehled o iniciativě „Small Business Act" z roku 2017), Brusel (https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26562).

Evropská komise (2017d), *Access to Finance for SMEs, SAFE Report 2017 – Country data* (Přístup k financím pro malé a střední podniky, zpráva SAFE 2017 – údaje pro jednotlivé země), Brusel (https://ec.europa.eu/growth/access-to-finance/data-surveys_en).

Evropská komise (2017e), *Flash Eurobarometer 457, Businesses' attitude towards corruption in the EU* (Bleskový průzkum Eurobarometr 457 – Postoje podniků vůči korupci v EU), Brusel.

Evropská komise (2017f), *Statistical pocketbook - EU transport in figures* (Statistická příručka – doprava EU v číslech), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk (https://ec.europa.eu/transport/sites/transport/files/pocketbook2017.pdf).

Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu EU (2018), připravuje se (http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard a https://opentender.eu/).

Evropská komise (2018a), *The 2018 Ageing Report* (Zpráva o stárnutí populace v roce 2018), připravuje se.

Evropská komise (2018b), *Science, Research and Innovation performance of the EU 2018* (Výkonnost EU v oblasti vědy, výzkumu a inovací v roce 2018), připravuje se.

Evropská komise (2018c), *Consumer Markets Scoreboard 2018* (Srovnávací přehled situace na spotřebitelských trzích v roce 2018), připravuje se.

Evropská komise (2018d), *Mobile Broadband Prices in Europe 2017* (Ceny mobilního širokopásmového připojení v Evropě v roce 2017), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, připravuje se.

Evropská agentura pro životní prostředí (2017a), *Czech Republic – air pollution country fact sheet 2017* (Česká republika – Přehled informací o znečišťování ovzduší za rok 2017), Kodaň (https://www.eea.europa.eu/themes/air/country-fact-sheets/czech-republic).

Evropská investiční banka (2017), *Group Survey on Investment and Investment Finance 2017 Country Overview: Czech Republic overview* (Průzkum skupiny EIB v oblasti investic a jejich financování – přehled o České republice), Lucemburk (http://www.eib.org/attachments/efs/eibis_2017_czech_republic_en.pdf).

FRA – Agentura Evropské unie pro základní práva (2016), *EU-Midis II. Druhé šetření o menšinách a diskriminaci v Evropské unii. Romové – vybrané výsledky*, Úřad pro publikace Evropské unie (http://fra.europa.eu/en/publication/2016/eumidis-ii-roma-selected-findings).

Intrum Justitia (2017), *European Payment Report* (Zpráva o platbách v Evropě) (https://www.intrum.com/en/about-us/publications/european-payment-report).

Jonkers, K. a Wagner, C. S. (2017), *Open countries have strong science* (Otevřené země mají silnou vědu). *Nature News*, 550(7674), s. 32–33 (https://www.nature.com/news/open-countries-have-strong-science-1.22754).

Kalíšková, K. a Münich, D. (2015), *Dopady zvýšení daňových slev na děti na rozpočty rodin a státu*. *Politická ekonomie*, 7, s. 847.

Křeček, S. (2017), *Ekonomická analýza zdravotních pojišťoven v České republice* (http://www.zdravotnipojistenci.cz/static/soubory/stranka-58/ekonomicka-analyza-zdravotnich-pojistoven-v-ceske-republice-2017-29.pdf).

Lidové noviny (2018), *Hypotéky jsou obrovská část trhu*, rozhovor s guvernérem ČNB Jiřím Rusnokem (http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2018/cl_18_180122_rusnok_lidove_noviny.html).

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky (2017), *Rekodifikace veřejného stavebního práva – Základní teze*, Praha (https://www.mmr.cz/getmedia/f8f3d714-f5c6-41cd-9510-53ee7d12a980/1-9-Teze-Stavebniho-zakona-docx.pdf).

Ministerstvo financí České republiky (2017), *Rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí*, duben 2017 (http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Rozpoctova-strategie_2017-04_Rozpoctova-strategie-CR-duben-2017.pdf).

Münich, D., Srholec, M., Moritz, M. a Schäffler, J. (2014), *Mothers and Daughters: Heterogeneity of German Direct Investments in the Czech Republic* (Matky a dcery: Heterogenita německých přímých investic v České republice), *CERGE-EI Working Paper Series* č. 467 (https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2185359).

OECD (2013), databáze týkající se rodin – ukazatele o veřejných výdajích na služby na podporu rodin (http://www.oecd.org/els/family/database.htm).

OECD (2015), *Taxation of SMEs in OECD and G20 Countries* (Zdanění malých a středních podniků v zemích OECD a G20), OECD Tax Policy Studies, č. 23, OECD Publishing, Paříž (http://dx.doi.org/10.1787/9789264243507-en).

OECD (2016a), *PISA 2015 Results (Volume I): Excellence and Equity in Education* (Výsledky PISA 2015 (svazek I): Excelence a rovnost ve vzdělávání), OECD Publishing, Paříž (http://dx.doi.org/10.1787/9789264266490-en).

OECD (2016b), *Economic Survey of Czech Republic 2016* (Hospodářský průzkum pro Českou republiku za rok 2016) (http://www.oecd.org/czech/economic-survey-czech-republic.htm).

OECD (2017a), *OECD Tax wedge and effective tax rates on labour: Childcare costs in 2015* (Daňové zatížení a efektivní sazby zdanění práce v zemích OECD: Náklady na péči o děti v roce 2015), OECD Publication, Paříž.

OECD (2017b), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators* (Stručný přehled vzdělávání za rok 2017: Ukazatele OECD), OECD Publishing, Paříž (http://dx.doi.org/10.1787/eag-2017-en).

OECD (2017c), *Entrepreneurship at a Glance 2017* (Stručný přehled podnikání za rok 2017), OECD Publishing, Paříž (http://dx.doi.org/10.1787/entrepreneur_aag-2017-en).

OECD (2017d), *Czech Republic: Trade and Investment Statistical Note* (Česká republika: Statistická poznámka o obchodu a investicích) (http://www.oecd.org/investment/Czech-Republic-trade-investment-statistical-country-note.pdf).

Šatava (2016), *Daňový systém snižuje motivaci matek s menšími dětmi k práci: Doporučení a jeho vyhodnocení*, IDEA, 2016/18.

Šatava (2017), *Příjmy seniorů: práce, nástupní důchody a jejich valorizace*, IDEA, 2017/9 (https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_9_2017_Prijmy_senioru/mobile/index.html).

Sobíšek, P. a Koršňák, Ľ. (2017), *Ekonomické promeny trhu motorových vozidel v EU*, Unicredit Economic Research.

Srholec, M. a Sanchez-Martinez, M. (2017), *RIO Country Report 2017: Czech Republic* (Zpráva observatoře pro výzkum a inovace o České republice za rok 2017), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk.

Správa železniční dopravní cesty – SŽDC (2016), *Výroční zpráva*, Praha (http://www.szdc.cz/soubory/vysledky-hospodareni/2016-szdc-vz-cj.pdf).

Technologická agentura České republiky – TA ČR (2016), *INKA – Inovační kapacita ČR: hlavní závěry ověřovacích analýz* (https://inka.tacr.cz/media/publications/2016/02/23/INKA_Inovační_kapacita_ČR_-_hlavní_závěry_ověřovacích_analýz.pdf).

Světová banka a Evropská komise (2017), *Capital Market Assessment/Market Development Options Czech Republic*, (Posouzení kapitálového trhu / možnosti vývoje trhu v České republice) (www.mfcr.cz/assets/cs/media/Zprava_2017-10-02_CZ-CM-Assessment-Report-Final.pdf).

Světová banka / PwC (2017), *Paying Taxes 2018 Report* (Zpráva o placení daní z roku 2018) (https://www.pwc.com/gx/en/paying-taxes/pdf/pwc_paying_taxes_2018_full_report.pdf).

Světové ekonomické fórum (2017), *Global Competitiveness Index 2017-2018 edition* (Index globální konkurenceschopnosti, vydání 2017–2018), Ženeva (http://reports.weforum.org/global-competitiveness-index-2017-2018/).